

XXV. évfolyam 4. szám

zeneKar

25

WWW.AHO.HU
WWW.ZENE-KAR.HU

Budapesti Wagner napok 13. évad

4

KELL EGY HELY -
KÖLTÖZIK A MÁV
ZENEKAR

MEGLEPETÉS NÉLKÜL
- RÉGI-ÚJ IGAZGATÓ
SZEGEDEN

KALENDÁRIUM

4

ZENEI KÖZÉLETÜNK

MÁV SZIMFONIKUSOK

Kell egy hely....

Elég régen tudjuk, hogy a MÁV Zenekarnak székház gondjai vannak, ami bizony nem kis gond, amúgy viszont fut a szer-kér. Remek szezon áll mögöttük, sikeres, sőt zajos sikerű koncertek, szép tervek a jövő évadot illetően, és így tovább. Ám a munkához székház kell. Minél előbb. Ezekről a gondokról és örömeikről kérdeztem Lendvai Györgyöt.

(Kondor Katalin)

SZEGEDI SZIMFONIKUSOK

Régi-új vezető, régi-új feladatokkal

Bár a feladat ugyanaz, mint korábban, mégis számos új kihívást is tartogat a Szegedi Szimfonikus Zenekar vezetése Gyüdi Sándor számára, aki szeretné elérni, hogy tovább emelkedjenek a muzsikusbérek, s természetesen változatlanul küzd a saját hangversenyeremért. Igazgatóként különleges ünneplésre készül az együttes századik születésnapján, s emellett az együttesnél a leghatékonyabb működést kívánja kialakítani. Az operatagozat élén pedig az értékek megőrzésére törekszik, arra, hogy ne szűküljön az operajátzás, s ne csökkenjen a színvonal.

(Réfi Zsuzsanna)

ZUGLÓI FILHARMÓNIA

„Keményen megdolgoztunk a kiemelt kategóriáért”

Bár a tavalyi esztendőben – a stabil anyagi háttérnek köszönhetően – végre lehetőségük volt a tárgyi eszközök beszerzésére, a hangszerek felújítására, s így még látványosabb fejlődést értek el művészi téren, a jövő év már aggasztóbb képet mutat... Ha ugyanis több tízmillióval kisebb lesz a Zuglói Filharmónia büdssége, akkor működésképtelenné válik. Az elmúlt évekről, a jelenlegi helyzetről, valamint a jövő szezon terveiről Hortobágyi István igazgatóval beszélgettünk.

(Réfi Zsuzsanna)

FILHARMÓNIA MAGYARORSZÁG

Bővülő kínálat, növekvő publikum

Öt esztendővel ezelőtt, 2013 nyarán újult meg a Filharmónia. Az azóta eltelt esztendők alatt nőtt jegyvásárlóik és helyszíneik száma, számos új sorozattal igyekeznek zeneszerető közönséget nevelni. Szamosi Szabolcs ügyvezető igazgatóval tekintettük át ezt a fél évtizedet, szót ejtettünk az idei nyári fesztiválokról, a következő szezonnál, valamint különböző bérletsorozataikról is.

(Réfi Zsuzsanna)

BUDAPESTI WAGNER-NAPOK

Amit nagyon sok próbával érünk el Bayreuthban, az itt magától működik”

Tizenharmadik évadjába lép idén júniusban a Budapesti Wagner Napok. Ennyi év után már érdemes visszatekinteni, és egy rövid számvetést készíteni Fischer Ádámmal, a budapesti Wagner Napok alapító karmesterével és művészeti vezetőjével.

(Kaizinger Rita)

Nem azt akartam megmutatni, hogy a Trisztán mennyire közel van hozzánk...

Beszélgetés Cesare Lievi olasz rendezővel a Trisztán és Izolda új rendezése kapcsán.

(Kaizinger Rita)

Miniszterek és más kollégák

Utazások az előadó-művészet körül Európában

Beszámoló a Pearle* és az ISPA kongresszusokról.

(Kovács Géza)

Címlap információ:

Budapesti Wagner-napok / Trisztán és Izolda előadás /
Matti Salminen (Marke király); Alison Oakes (Izolda);
Peter Seiffert (Trisztán) Fotó: Palyi Zsófia / MÜPA

MŰHELY

PORTRÉ

Hinnünk kell a zene erejében

Hámori Máté, az Óbudai Danubia Zenekar állandó karmestere az ifjúsági hangversenyek elkötelezett dirigense. Ötödik éve dolgozik a zenekarral; ebben az időszakban teljesen új műsorpolitikát alakított ki, melynek fő irányelve, hogy a zenének mindenkihez el kell jutnia, mindenkit meg kell szólítani.

(Mechler Anna)

„Ez a díj a zenekaromnak is szól”

Zenekari művész, szólista, kamarazenesz és tanár. A Szegedi Szimfonikus Zenekar koncertmesterét, Kosztándi Istvánt eddigi munkásságáért idén tavasszal Liszt-díjjal jutalmazták. Véleménye szerint az elismerés az együttesének is szól, ahol majd három évtizede muzsikál, valamint a Zeneművészeti Karnak, ahol tizenöt esztendeje tanít. Nagyon boldogá tette a kitüntetés, bár megjegyezte, általában ritkán ér egy ilyen jellegű elismerés egy vidéki muzsikust...

(Réfi Zsuzsanna)

HANGSZERVILÁG

Fémről, fából formált hangok

Hangszerész-helyzetkép egy kiállítás ürügyén 2.

Az előző lapszámban már szó esett a hazai hangszerész-képzésről, s nyilatkozott hegedűkészítő is. Folytatva most az összeállítást, két újabb mester következik, egyikük nemcsak itthon, hanem Berlinben is sikerrel nyitott műhelyt, a másik hangszerész pedig különleges instrumentumaival hívja fel magára a világon mindenütt a figyelmet.

(Réfi Zsuzsanna)

A magyar hegedű ünnepe

Június első hétvégéjén a Pesti Vigadó adott otthont az immár tizedik alkalommal megrendezett A magyar hegedű ünnepe című eseménynek. A rendezvény ötletgazdájával és főszerzőjével, Szecsődi Ferenc Liszt-díjas, Erdemes művésszel beszélgettünk a záró koncertet követően a magyar hegedű helyzetéről.

(Keszler Patrícia)

KRITIKA

HANGVERSENYEKRŐL

A Budafoki Dohnányi Zenekar, a MÁV Szimfonikus Zenekar, a Győri Filharmonikus Zenekar, a Zuglói Filharmónia, a Nemzeti Filharmonikusok hangversenyeiről és a Budapesti Wagner-napok két előadásáról.

(Fittler Katalin, Kaizinger Rita)

KÖNYV

A Budai Énekekadémiától a Járdányi Pál Zeneiskoláig

Az ötvenes évek múltát eltörölni és elszűrkiteni vágyó egyenlősdije következményeként még mai is hajlamosak vagyunk megfélemlkezni arról, hogy a Fővárosi Zeneiskola Szervezet semmitmondó, rideg számokkal jelölt zeneiskolái közül néhány rendkívül hosszú és gazdag múltra tekint vissza.

(Kaizinger Rita)

ZENETÖRTÉNET

A legigazibb iskola a közönség.

Gyarmati Vera hegedűművész Nőgrádiné Neumann Olga hegedűtanárnőnél kezdte meg tanulmányait, később Gábor Ferencnél, majd Zathureczky Edénél és Gertler Endrénél tanult.

(Rakos Miklós)

PRÓBAJÁTÉKOK

50, 51

A BARTÓK VILÁGVERSENY ÉS FESZTIVÁL 2018-ban a Zeneakadémián zeneszerzők megmérettetésével folytatódik. A versenyre augusztus 31-ig a világ bármely tájáról jelentkezhetnek 40 év alatti komponisták, szóló zongorára írott műveikkel.

A győztes alkotások november 25-én a díjkiosztó gálakoncerten hangoznak fel először Balázs János, Fülei Balázs és Várjon Dénes tolmácsolásában, és e művek közül kerülnek majd ki a kötelező darabok a Bartók Világverseny következő hangszeres fordulójában, az ifjú zongoraművészek versenyén 2019-ben – közölte a Zeneakadémia az MTI-vel. A zsűri tagjai Fekete Gyula mellett Thomas Adés Grawemeyer-díjas brit zeneszerző, Chaya Chernowin izraeli zeneszerző, Unsuk Chin koreai születésű, Németországban élő zeneszerző, valamint Andrej Korobejnyikov orosz zongoraművész. A verseny összdíjazása 10 ezer euró.

A FRANCIA BECSÜLETREND LOVAGJA címmel tüntették ki Káel Csabát. A film- és operarendező a francia–magyar kulturális kapcsolatok fejlesztéséért, a kulturális diplomácia területén intézményvezetőként és alkotóként elért eredményeiért, a területen végzett kiemelkedő tevékenységéért, elkötelezett munkájáért kapta meg a francia állam legmagasabb kitüntetését.

Éric Fournier, Franciaország magyarországi nagykövete a nagyköveti rezidencián tartott ünnepségen hangsúlyozta: Káel Csaba a Műpa vezérigazgatójaként és a Budapesti Tavaszi Fesztivált szervező operatív testület elnökeként rengeteget tett a két ország közötti kulturális diplomáciai kapcsolat fejlődéséért. Kifejtette, olyan francia művészek nagy sikeres magyarországi bemutatkozását tette lehetővé, mint Jean-Yves Thibaudet, Jean-Efflam Bavouzet, az Orchestre des Champs-Élysées, az Orchestre National d’Île-de-France, Louis Langrée, Natalie Dessay vagy a Műpába a 2018/19-es évadban visszatérő Philippe Jaroussky.

A nagykövet kiemelte, hogy a Műpa nemzetközi rangú Régizene Fesztiválja a Versailles-i Barokk Zenei Központ és a Vashegyi György által vezetett Orfeo Zenekar együttműködésben a francia barokk repertoár és ezen belül Rameau színpadi műveinek bemutatását tűzte ki célul és ér el évről évre páratlan sikereket.

AZ ARTISJUS összesen 3,384 milliárd forint jogdíjat osztott fel és fizetett ki 53 ezer szerzőnek több mint 150 ezer zenemű előző évi rádiós, televíziós és vendéglátós elhangzása után.

A közös jogkezelő idei első ügynevezett nagyfelosztása alapján 1,796 milliárd forint jutott magyar szerzőknek és más hazai jogosultaknak. Közülük 7589-en részesültek ebből az összegből és 46 ezer 456 magyar dal vagy más zenemű adataira történt a jogdíjak felosztása. A rádiós elhangzásokra 1,564 milliárd forint jogdíjat fizetett az Artisjus 81 ezer különböző zenére, ez az összeg 42 százaléka, 661 millió forint magyar szerzőknek jutott összesen több mint 30 ezer dalra vagy zeneműre. A lejátszott zenék 62 százaléka volt külföldi szerzők műve, a rádiós jogdíjak 58 százaléka is hozzájuk jutott. A 2017-ben a televíziókban lejátszott zenék 1,446 milliárd forint jogdíjat termeltek a hazai és külföldi szerzők (vagy örököseik, zeneműkiadói) részére. A 84 ezer elhangzott mű 25 százaléka volt magyar zene, de így is az összes jogdíj 57 százaléka jutott ezekre.

A FANNY ÉS FELIX MENDELSSOHNNAK ÉS GUSTAV MAHLERNEK szentelt kiállításokkal teljessé válik a hamburgi Zeneszerzők negyede (Komponistenquartier): a Brahms Múzeum mellett május 29-étől már hét hamburgi kötődésű zeneszerzőnek állít emléket a nagy történelmű Peterstraße.

A már 1971 óta létező Brahms Múzeum mellett 2011-ben nyílt meg a Georg Philipp Telemann Múzeum, majd 2015-ben a Carl Philipp Emanuel Bach és Johann Adolf Hasse zeneszerzőknek emléket állító tárlat.

A negyed feletti védnökséget Kent Nagano, a Hamburgi Filharmónia Zenekar főzeneigazgatója vállalta. A zeneszerzők életébe, élet- és munkakörülményeibe eredeti librettók, jegyzetek, hangszerek, koncertprogramok és levelek engednek betekintést. A látogatók hangfelvételeken és videoklipekben is megismerhetik a zeneszerzők műveit.

Látható többek között a Fanny és Felix Mendelssohn által használt ütőkalapácsos zongora és egy kerékpár is, amelyen Gustav Mahler közlekedett a városban.

A BUDAPESTI WAGNER-NAPOK programjában – június 7. és 17. között a Műpában – három opera, a Trisztán és Izolda, a Tannhäuser és A bolygó hollandi, valamint beszélgetések, dalest és filmvetítések is szerepeltek.

A Trisztán és Izolda Cesare Lievi rendezésében volt látható, a betegség miatt lemondott Anja Kampe helyett Allison Oakes szoprán és Peter Seiffert német tenor szereplésével, a Matthias Oldag rendezte Tannhäuserben Erzsébetként Szabóki Tünde, míg a címszerepben Stephen Gould amerikai tenor állt színpadra.

Új szereposztásban tért vissza A bolygó hollandi: a címszerepben John Lundgren svéd baritonnal, Sentaként pedig Elisabet Striddel, a karmester Michael Boder volt.

A Magyar Rádió Művészeti Együtteseinek kezdetektől résztvevői a sorozatnak. Az előadások előtt több mint 30 próbán vettek részt. Az előadásokon közreműködött mások mellett a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és Énekkar is.

A fesztivál a 2018/2019-es évadtól önálló arculatot fog kapni. A koncepció alapja a wagneri életmű egyik legjellegzetesebb sajátossága, a vezérmotívum-rendszer, és ezeket fordítják le vizuális megjelenéssé.

A MAGYAR HEGEDŰ ÜNNEPÉN a Pesti Vigadóban június 3-án és 4-én koncertek, hangszerkiállítás és versenygyőztes fiatal hegedűsök bemutatkozása is várta a közönséget. Dubrovay László, Balassa Sándor, Kocsár Miklós és Tóth Péter művei szólaltak meg mai hangszereken, és a Lavotta János Kamarazenekar adott verbunkos koncertet. Liliom és türkiz címmel kiállítás nyílt Hubay Jenő születésének 160. évfordulója alkalmából, s bemutatkoztak a versenygyőztes fiatal hegedűsök is.

Mesterhangszerek mesterkézben címmel Szecsődi Ferenc és Szentpéteri Gabriella hangversenye volt hallható, majd Somodi Sándor ásványi borász nemzetközi versenydíjas borait kóstolhatták meg az érdeklődők.

A kétnapos programot a Magyar Művészeti Akadémia Zeneművészeti Tagozata szervezte.

6 EMMY-DÍJAT KAPOTT Oláh Vilmos filmje a **THE VIOLIN ALONE** – jelentették be Seattle-ben.

A dokumentumfilmet, amely egy különleges, egyszemélyes hegedűversenyről szól, a Northwest Chapter of the National Academy of Television Arts and Sciences jelölte regionális Emmy-díjra. A díjátadón a film a legjobb dokumentum, a legjobb operatőri munka, a legjobb rendező, a legjobb vágás, legjobb hang és a legjobb eredeti zene kategóriában nyert Northwest régióban.

PÁLYÁZAT ZENEMŰVÉSZETI SZERVEZETEK TÁMOGATÁSÁRA

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma 22 millió forint keretösszeggel pályázatot hirdet minősítéssel nem rendelkező zenekarok és énekkarok részére kiemelt művészeti céljainak támogatására.

A vissza nem térítendő támogatásra zeneművészeti szervezetek pályázhatnak külföldi fesztiválon, meghívás alapján teljesítendő vendégjátékon, koncertturnén való részvétel, valamint ifjúsági koncertek, kortárs zenei bemutatók megtartására.

A keretösszegre azok a minősítéssel nem rendelkező, zeneművészeti tevékenységet ellátó előadó-művészeti szervezetek pályázhatnak, amelyek megfelelnek az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól szóló törvényben meghatározott feltételeknek.

A pályázat benyújtásának határideje: 2018. július 2.

A részletes felhívás itt olvasható: <http://www.kormany.hu/hu/dok?source=2&type=206#!DocumentBrowse>

JAPÁN GYŐZELEM a Flesch Károly Nemzetközi Hegedűversenyen. Június 3–10. között Mosonmagyaróváron rendezték a 13. Flesch Károly Nemzetközi Hegedűversenyt. A döntőben a zsűri döntése alapján Nagao Haruka bizonyult a legjobbnak, és kapta a 4000 euróval járó első díjat. A brit Louisa Staples és a kínai Feng Eryu 2-2 ezer eurós megosztott második díjat vehetett át, míg a harmadik, 1500 euróval járó helyezést az osztrák Julia Turnovsky szerezte meg. A döntőbe jutott versenyzők Feng Eryu (Kína), Nagao Haruka (Japán), Louisa Staples (Nagy-Britannia) és Julia Turnovsky (Ausztria) Beethoven, Brahms, Mendelssohn, Csajkovszkij, Glazunov és Sibelius versenyművei közül választhattak. A Perényi Eszter vezette nemzetközi zsűri tagjai Ábrahám Márta, Jurgis Dvarionas, František Novotný és Michael Vaiman voltak.

A 4. TOKYOI NEMZETKÖZI BRÁCSAVERSENY idén a Viola Space-ben került megrendezésre, 13 ország résztvevőivel. Az első díjas egy Blasauer Róbert által készített 1,000,000 jen (kb. 2,5 millió forint) értékű viola d'amore-t vehetett át. A második és harmadik helyezettek díja 600 000, illetve 300 000 jen volt.

ÉLETÉNEK 80. ÉVÉBEN ELHUNYT ITTÉZS MIHÁLY zenepedagógus, karvezető, a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) rendes tagja, a Kecskeméti Kodály Intézet oktatója és a Nemzetközi Kodály Szemináriumok aktív pedagógusa. Ittész Mihály 1938. október 8-án született Sárkeresztúron. Zenei tárgyú írásai, zenekritikái 1965-től jelentek meg helyi lapokban, majd 1970-től cikkei, pedagógiai, zenetörténeti és elemző dolgozatai szakmai, kulturális folyóiratokban. Ittész Mihály munkásságát Apáczai Csere János-díjjal (1988), a Magyar Köztársasági Érdemrend kiskeresztjével (1998), Szabolcsi Bence-díjjal (2011), valamint a Kodály Zoltán Közművelődési Díjjal (2002), a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány díjával is elismerték.

ÉLETÉNEK 87. ÉVÉBEN ELHUNYT GENNAGYIJ ROZSGYESZTVENSZKIJ. Karmesterként 1951-ben mutatkozott be a Bolsoj Színházban. A Moszkvai Rádió Szimfonikus Zenekarát 1961-től egészen 1974-ig irányította. 1964-től hat éven keresztül, majd a 2000/2001-es évadban ismét zeneigazgatói posztot töltött be a moszkvai Nagyszínházban. 2012-től a moszkvai Pokrovszkij Zenés Kamaraszínház zeneigazgatója volt. 1974-től oktatott a Csajkovszkij Konzervatóriumban, tiszteletbeli tagja volt a Svéd és a Brit Királyi Zenei Akadémiának. A karmester zeneszerzőként is tevékeny volt. Vendégkarmesterként vezette nem csak a Berliini Filharmonikusokat, de a Bostoni Szimfonikusokat és a Chicagói Szimfonikus Zenekart is. Páratlan munkabírást és tapasztalatát egyszerűen jelzi, hogy több mint négyszáz lemezen szerepel a neve, s közel kétszer ennyi darabot vezényelt.

KIHALÁS FENYEGETI A SZIMFONIKUS ZENEKAROKAT?

A szimfonikus zenekarokat a kihalás veszélye fenyegeti, hacsak nem nyitnak a jazz, a nép- és kortárszene felé, ha nem járnak el iskolákba – állítja a világ egyik legnevesebb karmestere a londoni The Times-ban. Fischer Iván szerint a szimfonikus zenekarok újrarendezésére és reformjára van szükség, annak érdekében, hogy igazolják létjogosultságukat és megnyerjék a jövő generációit a zenekari muzsikának. Fischer, aki antiszemitizmus elleni kampánya részeként a Budapesti Fesztivál Zenekart (BFZ) Londonba hozza, úgy nyilatkozott, hogy a csökkenő hallgatóságú és egyre kisebb jelentőségű zenekarokat a „kihalás” fenyegeti. A nyilatkozatra számos reakció érkezett, többek között a Brit Zenekari Szövetség igazgatójának facebook-oldalára. Maga Mark Pemberton írja: *„Can someone better connected than me please tell Ivan Fischer that orchestras in the UK are not DYING OUT. Sometimes our industry is its own worst enemy. If you keep banging on about declining audiences and irrelevance, it will become a self-fulfilling prophesy.”* („Valaki, aki kapcsolatban van Fischer Ivánnal, megmondhatná neki, hogy az Egyesült Királyságban a zenekarok NINCSENEK KIHALÓBAN. Néha a saját szakmánk a legrosszabb ellenségünk. Ha továbbra is azt hangoztatjuk, hogy csökken a közönségünk és a jelentőségünk, akkor előbb-utóbb ez egy önbeteljesítő jóslat lesz.”)

Simon Funnell – a London Mozart Players volt igazgatója, a Classic FM producere azt írja: „Ez egy nevetséges interjú. Azt javasolja (F.I.), hogy a zenekaroknak kortárs zenét kellene játszani (nem találni olyan brit zenekart, mely ezt ne tenné), valamint hogy a zenekaroknak iskolákba kellene ellátogatniuk (ismét csak: nem találni olyan brit zenekart, mely ezt ne tenné amúgy is.) Az egyik megengedő kommentelő, Jessica Duchon, a Creative Europe munkatársa szerint lehet, hogy F.I. csak saját zenekarára gondolva mondta állításait.

(Forrás: <https://www.thetimes.co.uk/article/jazz-it-up-or-you-ll-be-history-ivan-fischer-warns-orchestras-ztc3fwgj7?shareToken=f7b80277acefa483c812f2d892b588e4>)

DONIZETTI VILÁGPREMIER A LONDONI COVENT GARDEN OPERÁBAN

2018. július 18-án egy csaknem 180 éve elfeledett Donizetti-opera, a Nisida anyala világpremierjére kerül sor a londoni Covent Garden operaházban, az eredetileg a 19. századi elfeledett bel canto-operák gondozására a hatvanas évek végén alakult Musica Rara társasággal való együttműködésben. A társaság célja, hogy létrehozzanak egy teljes Donizetti sorozatot, amely a zeneszerző valamennyi operáját hozzáférhetővé teszi hangfelvételen. Az alapításkor ez még elég merész ambíciónak számított, mivel a közel 70 Donizetti operából akkoriban alig egy maroknyi volt széles körben ismert. A Covent Garden Operaház zenekarát az ősbemutatón az Opera Rara művészeti igazgatója, Sir Mark Elder vezényli. A koncertszerű előadáson, amit további kettő követ, Joyce El-Khoury, David Junghoon Kim, Vito Priante, Laurent Naouri, Jevgenij Stavinsky, valamint a Royal Operakórus működik közre. Az előadásról koncertfelvétel is készül, ami 2019-ben jelenik meg, és a Musica Rara 25. teljes Donizetti-opera felvétele lesz, Sir Mark Elder vezényletével pedig a kilencedik.

A Nisida anyala az 1830-as évek végén keletkezett, azt követően, hogy a zeneszerző 1838-ban a francia fővárosba költözött. Az operát a párizsi Reneszánsz Színház megrendelésére komponálta, de bemutatójára már nem került sor, mert a színház időközben csődbe ment. Donizetti ugyan később felhasznált belőle néhány részletet későbbi operáihoz, többek között az 1840-ben keletkezett A kegyencnőhöz is, amit a párizsi Operában mutattak be. A Nisida anyalának több mint fele azonban soha nem hangzott el, mivel a meglévő töredékek alapján nem lehetett a teljes operát rekonstruálni, ezért elveszettnek hitték. Mindez azonban gyökeresen megváltozott 2009-ben, amikor egy fiatal, olasz zenetörténész, Candida Mantica, aki akkor még a Southampton University PhD hallgatója volt, megtalált néhány további oldalt az operából a párizsi Nemzeti Könyvtárban. A megtalált oldalak 18 dossziében lapultak, mindenfajta sorrend nélkül. Ezt követően nyolc évig tartó aprólékos „nyomozó” munka következett a hiányzó kéziratoldalak után, amely felölelte Európa és az Egyesült Államok zenei archívumainak egy részét. A Nisida anyala összesen 800 oldalas partitúrájából 470 oldalt a szöveggel vázlatának egy másolata alapján sikerült rekonstruálni, mert ez tette lehetővé a kéziratok eredeti sorrendjének megállapítását. A librettó egyik leírata ma is a bergamói Donizetti Alapítvány könyvtárában található. Donizetti korabeli levelei tükrözik a megghiúsult bemutató feletti bosszúságát, és a becsődölt színházi társulat miatti elkeseredését. Az egyikben egyenesen „igazi számár vezetőkről” panaszkodik.

A Nisida anyala műfaja románc, ami egy Leone nevű katona történetét meséli el, akinek szerelme nem más, mint a király szeretője. *Mivel az opera annak idején egy kis színház számára készült, a kompozíciós stílusa rendkívül finom és bensőséges* – nyilatkozta a karmester, Sir Mark Elder. *Donizetti kései semiseria operája teljes mértékben különbözik az úgynevezett „nagyoperától”. A szereposztás és a kórus kis létszámú, amelyre Donizetti élete végén egy lenyűgöző és szenvedélyes drámát komponált, tele izgalmas vokális fordulatokkal és érzékeny zenekari színekkel. Zeneileg legnépszerűbb operáival vetekszik. Donizetti legszebb partitúráinak egyike – tette hozzá Sir Elder.*

Roger Parker, az Opera Rara repertoár-tanácsadója szerint a Nisida anyala bemutatója megváltoztatja majd Donizetti kései stílusáról való egész gondolkodásunkat. Újra kell gondolnunk, hogy mit tartunk róla, mint zeneszerzőről, elsősorban zenei inspirációjának horizontjáról.

(Kaizinger Rita)

Kell egy hely....

Beszélgetés Lendvai Györggyel, a MÁV Zenekar ügyvezető igazgatójával

A könnyűzenéből kölcsönöztem ezúttal a címet (A padlás c. musicalból). Mert valóban kell egy hely. Mindenkinék. Egy nagyzenekarnak is. Ahol jól érzi magát, ahol dolgozni tud, ahol valamifajta állandóságot érez. Elég régen tudjuk, hogy a MÁV Zenekarnak székház gondjai vannak, ami bizony nem kis gond, amúgy viszont fut a székér. Remek szezon áll mögöttük, sikeres, sőt zajos sikerű koncertek, szép tervek a jövő évadot illetően, és így tovább. Ám a munkához székház kell. Minél előbb. Ezekről a gondokról és örömekről kérdeztem Lendvai Györgyöt.

I A történelem olykor játszik velünk. Most éppen a MÁV Zenekarral. Ha pár évvel ezelőtt azt kérdeztem volna, elégedettek-e a Múzeum utcai, belvárosi székházzal, akkor valószínűleg azt válaszolták volna, remek a hely, bár elég szűk a próbaterem, hiszen olykor szinte odaér a vonósok könyöke a falhoz, tehát örülnének, ha egy nagyobb teremben próbálhatnának. Ma már viszont tudjuk, menniük kell előbb-utóbb, mert tényleg közbelépett a történelem. A zivataros magyar történelem. S emiatt most vissza kell mennünk az időben, több mint fél évszázadot. Az újságolvasók eddig annyit tudhattak, az állam visszaadta az épületet a görögkeleti egyháznak.

– Ezt a palotát a Károlyiak építették, sohasem tartozott egyházi tulajdonba. Aztán, mint oly sok mindent, ezt is „államosították”. S ha már a történelmet hozzuk szóba, a dinasztia feje, Károlyi László meghallván, hogy az épület az ortodox egyházhoz kerül, érdekes módon nem azt sérelmezte, miért is nem ők kapják vissza, hanem hogy az ortodox egyház miképpen kerül ide? Egy pillanat alatt történelmi távlatból tekintett a dologra, s azt mondta, az az ortodox egyház, amelyik a '48-as forradalom után olyan aktívan vett részt az erdélyi megtorlásban, annak hogyan lehet a Magyar Nemzeti Múzeum szomszédságában, ahonnan az egész forradalom elindult, odaadni egy épületet?

I Valószínűnek tartom, a visszaadók nem ismerték ezeket a történelmi tényeket. Önök mikor értesültek arról, hogy menniük kell?

– A történet 2013-ra nyúlik vissza. Az esztendő végén a vasút visszaadta az államnak az épületet. Nem csak ezt, hanem a vasút üzemeltetéséhez már nem szükséges valamennyi épületét. Amikor én idejöttem a zenekarhoz, tizenöt évvel ezelőtt, akkor ez százharmincezeres nagyvállalat volt, most harmincötezer ember dolgozik benne. Nyilván az ingatlan igény is ennek megfelelően csökkent. Ez az épület is kiürült, és akkor visszaadta a Nemzeti Vagyongazdálkodó kezébe a MÁV. Mi itt maradtunk, én pedig megkerestem a Károlyi családot, akikkel

együtt elmentünk Lázár János miniszter úrhoz, s ennek eredményeként egy nagy ívű terv született. Az udvar befedésével egy 300-400 fős koncertterem készült volna el, a második szinttől kezdve pedig egy hotel tervez- tünk ide. A koncepció megjárta a különböző minisztériumokat, a gazdasági számítások is elkészültek. Megvolt az üzemeltető is. Azt akartuk bemutatni, miképpen lehet egy palotát úgy hasznosítani, és a jövő számára értékessé tenni, hogy a profitérdekelt és a nonprofit tevékenység egy épületben van, és a kettő kiegészíti és segíti egymást.

I Mivel megmutatta nekem a terveket, amik nagyon szépek, hadd mondjak véleményt, mint olyan ember, aki negyven évet dolgozott az épület szomszédságában, és nagyon megszerette a Palotanegyedet. Az önök elképzelése gyönyörűen beleillett volna az egyre szépülő környezetbe. Ha megvalósult volna. De miért is nem valósult meg?

– Ezt nem tudjuk pontosan. Lázár miniszter úrnál voltak a tervek azzal, hogy kormányülés elé kerülnek. Úgy nézett ki, az elképzelés hamarosan zöld utat kap. Egyszer csak fölhívott engem az Origó egyik munkatársa, s megkérdezte, hová megy holnap a zenekar. Én semmiről nem tudtam, de kiderült, a Közlönyben közben megjelent, hogy az épületet az ortodox egyház kapta meg. Ennek is persze külön története van. A Görögkeleti Ortodox Egyház temploma ott áll a Duna partján, a Petőfi téren, amit 1945 után az orosz ortodox egyház foglalt el. A görögkeletiek ezt megpróbálták visszaszerezni a rendszerváltás után. Nem nagy sikerrel. Szerintem valószínűleg egyfajta kompenzációként kapták meg végül ezt a palotát. Nyilván elmaradt az egyeztetés a kormánytagok között, nekünk meg pechünk volt.

I Nem lehet túl jó érzés bizonytalanságban élni. Hallottuk, hogy voltak lázas „helykeresési” időszakok. Ezek szerint eredménytelenül?

– Mondhatom, nekünk hetvenéves gyakorlatunk van abban, miképpen lehet bizonytalanságban dolgozni. Ugyanakkor én igyekszem a gondoktól megkímélni a zenekari tagokat. Az ő dolguk a gyakorlás, a próbálás a sikeres szereplés érdekében. Ráadásul hetente változott a helyzet a székházzal kapcsolatban. Nem kell, hogy ebből a muzsikások bármit is megérezzenek. Mi ugyebár egy alapítvány vagyunk, melynek kötelessége a céljaihoz eszközöket rendelni. Ezek egyike a hely, ahol dolgozhatunk. Annak idején ez nagyon jól működött, hiszen a MÁV-tól megkaptuk ezt a próbatermet, valamint a működésünkhöz szükséges pénz egy részét. Aztán a csillagok állása nem volt túl szerencsés számunkra, kiderült, előbb-utóbb mennünk kell. Jó ideig nem járt sikerrel a keresgélésünk. Az utolsó fél évben, amikor a helykeresés legnagyobb dandárja volt, rengeteg segítséget kaptunk alapítónktól, a MÁV-tól, s most úgy néz ki, az ő közreműködésükkel sikerült is egy ideiglenes megoldást találni.

■ *Arra gondol, amit a legutóbbi zenekari kuratóriumi ülésen a kurátorok is hallhattak? Nevezetesen, hogy a Stefánia úton találtak egy alkalmas épületet?*

– Igen. Legalább egy évig kerestük az „igazit”. Megnéztünk 60-70 épületet, ezeket a vasúttársaságnál dolgozó ingatlanos kollégák kutatták fel, és miután megtaláltuk az említett Stefánia útít, ők abban is segítettek, hogy a bérbeadás feltételeiről tudjunk tárgyalni, hiszen ehhez mi itt, a zenekarban nem értünk. Ezért nagyon hálásak vagyunk nekik. Tehát úgy néz ki, most megvan az a hely, ahová ideiglenesen bemehetünk.

■ *Miért ideiglenesen? Értem én, hogy önök megszokták a bizonytalanságot, de most már azért úgy gondolnánk, ha végre rábukkantak egy megfelelő épületre, akkor itt jó sokáig megpihenhetnek.*

– Mivel kiderült, hogy a jelenlegi helyünkre tervezett „nagyívű” koncepciónk nem valósulhat meg, Czepek Gábor államtitkár úr vezetésével – aki egyébként a ze-

nekar fővédnöke – elkezdtek keresni a végleges megoldást. Több ingatlan szóba jött, végül a kormány a Törekvési Művelődési Ház mellett tette le a voksát, amely az Eiffel csarnok mellett van, a Kőbányai úti vasúti átjáró közelében. A leendő opera-központ és a leendő Közlekedési Múzeum mellett. Az ott egy nagyszerű kulturális központ lesz. Úgy van, hogy a zenekar odamegy egy felújítás után. Erről megint született egy kormányhatározati terv, ami szintén nem került a kormány elé. Azóta új kormány van, és mi várjuk, lesz-e ebből a tervből valami. Tudni kell, hogy a Törekvési kultúrház felújításához is kell néhány év, tehát a Stefánia úti épület ideiglenes elhelyezésünkre szolgál. Közben én megegyeztem az egyházzal – azóta nekik már a tulajdonukban van ez a Múzeum utcai épület –, hogy itt maradhatunk, s van egy írásos megállapodásunk, miszerint ez határozatlan időre szól. Kifejezetten jó a viszonyunk velük. Ők sem tudják pontosan, mikor lesz pénzük ennek az épületnek a felújítására.

■ *No, de akkor abban a pillanatban, amikor pénzük lesz rá, önöknek menni kell!*

– Így van, bár ebben a megállapodásban van egy hatvan napos határidő.

■ *Na, az nem sok.*

– Nem. Emiatt kellett keresnünk egy ideiglenes megoldást. Most tehát van egy ingatlanunk, amit bérelni lehet, és ez biztonságot ad. Ha hatvan nap alatt kellene rálelnünk egy próbateremre, az lehetetlen vállalkozás lenne, hiszen ezt is milyen sokáig keresgéltük! Most tehát már nincs miért aggódnunk, a Stefánia úti ház jó próbahelyszín lesz.

■ *Mi ennek a hosszúra nyúlt próbaterem keresésnek a tanulsága?*

– Ha úgy közelítem meg a történeteket, mit is csinálhattunk volna másképp, hogy ez ne így legyen, akkor nagyon nehéz erre válaszolni. Azt, hogy így alakult a dolog, bizonyos fatális véletlenek is befolyásolták. Nekem sok erőt adott, hogy néhány zenekar hasonló kálváriáját végignézhettem. Például amikor a BM Zenekar egy ebédlőben próbált, mert kirakták őket a Duna Palotából, s a kottáik az egyik helyen voltak, a hangszerek meg egy másikon! De túléltek. Emlékszem a Dohnányi Zenekar kanossza-járására is, amibe a vezetőjük majdnem belebetegedett. Aztán szerencsére megoldódott a gondjuk. Meglehet, számunkra is jön most négy év, hogy ideiglenes helyen leszünk. Ám mi nem négy évben mérjük a zenekar életét, s bízunk benne, hogy ez csak egy átmeneti időszak. Hiszek abban, hogy folytonosan kell keresni a jó megoldásokat, és akkor ezek egy része meg is valósul.

■ *Akkor beszéljünk a biztos dolgokról! Biztos az, ami már megtörtént. Nos, figyelemmel kísérve a zenekar*

Fotó: RÓZSA ZSUZSANNA

A Zene-Tér-Kép nagysikerű sorozata a régi próbateremben

munkáját, igazán sikeres éveket tudhatnak maguk mögött. Teltházás koncerteket, melyeken érdekes és szép produkciók hangzottak el, kiváló szereplőkkel. Május végén pedig szabadtéri hangversenysorozattal örvendeztették meg a tisztelt zenerajongókat.

– Ilyen szezonbeharangozó napot eddig még nem csináltunk. Most van egy új kis marketing csapatunk, remek szakemberrel az élén, s mert a közönségbázisunk adott, nem kellett törődnünk azzal, hogyan fogjuk eladni a jegyeket. Itt a Palotanegyed környékén hét koncerten muzsikáltunk több helyen is napközben, este pedig a Pollack Mihály téren. Június elején elkezdtük a bérletezést, s ennek egy nyitóeseménye volt ez a szabadtéri szereplés. Megújul a marketing munkánk is az emlegetett szakember és csapata közreműködésével, az elektronikus megjelenéstől kezdve a közönséggel való egyéb kapcsolattartási formákig. A nemrégiben megtartott sajtótájékoztatónkon pedig már az egész évad programját ismertettük.

■ Aki ezt nem hallotta, annak kedvéért mit emelne ki?

– Nagyon büszke vagyok a mesterbérletünkre, amely nagyon erős, mert a hangversenysorozat Maxim Vengerovval kezdődik, aki hegedülni és vezényelni is fog, a második koncertünkön Charles Dutoit dirigálja a Kékszakállút Komlói Ildikó és Kovács István közreműködésével, a harmadikon Roby Lakatos játszik majd Csaba Péterrel. Péter vezényel, de úgy néz ki, hogy hegedülni is fognak együtt. A sorozat utolsó hangversenyén pedig Kobayashi Ken Ichiro áll a zenekar élén. Ez immár hagyomány, hiszen a mester tiszteletbeli vendégkarmesterünk, de ezúttal van egy különlegessége is az előadásnak. Ugyanis jövőre ünnepeljük a 150. éves évfordulóját annak, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia és a Japán Császárság felvette egymással a diplomáciai kapcsolatot. Ennek kapcsán ez a Kobayashi koncert ünnepi koncert lesz, melynek érdekessége, hogy egy hét

múlva a tokiói Suntory Hall-ban a MÁV zenekarral ugyanez még egyszer elhangzik, majd a csapatunk elindul egy tíz napos japán turnéra a mesterrel. Az pedig egy nagyon erős szakmai visszajelzés, hogy az évad során 22 koncertünket fogja a Magyar Rádió közvetíteni.

A zenekar szakmai munkájának igazi fokmérője: kikkel, miket és hogyan játszunk. Nagyon tud bosszantani, amikor valaki azzal kérkedik, hogy – kétes értékű show műsorokkal – miként tudta x milliárd forint fölé emelni a bevételeit, s ettől azt gondolja, hogy felzárkózott az ország vezető zenekarai mellé. Nagyon káros, sőt veszélyes ilyesmivel áztatni a zenei közéletet és a kulturális terület döntéshozóit.

■ Jól láttam-e itt az asztalán egy fényképet Andrea Bocelliről? Ha jól, akkor gyanakszom. Magam évekkkel ezelőtt voltam olyan szerencsés, hogy elutazhattam Libanonba, ahol egy szabadtéri fesztiválon világsztár operaeókeket kísért a zenekar, Kiri Te Kanawát. Ismert, hogy a három tenort is kísérték többször is a koncertjeiken. Ezúttal most Bocelli következik?

– A világsztárokkal való kapcsolatoknak a múltban gyökereznek a hagyományai. Amikor megalakult a zenekar, s az úgynevezett Gördülő Zenekarral jártuk az országot. Pár esztendő múlva az Operaház is csatlakozott ehhez a „gördüléshez”. Rengeteg operát játszottunk. És azóta sem estünk ki a gyakorlatból. A rutinos operakarmesterek mondják, hogy ez a zenekar jól tud kísérni, és ismeri a repertoárt. Így aztán egy szép napon a legendás Rudas koncertiroda is megkeresett bennünket, ennek köszönhetően a három tenort kísértük mi külön-külön is, együtt is, szóval sok koncertünk volt velük. Most pedig arra kaptunk felkérést, hogy Bocelli koncertjeit kísérjük. Három hangverseny már megvolt, most megyünk Kölnbe, s már lekötöttek augusztusra egy berlini fellépést is.

(Kondor Katalin)

Régi-új vezető, régi-új feladatokkal

Gyüdi Sándor százéves jubileumról, operatagozati tervekről

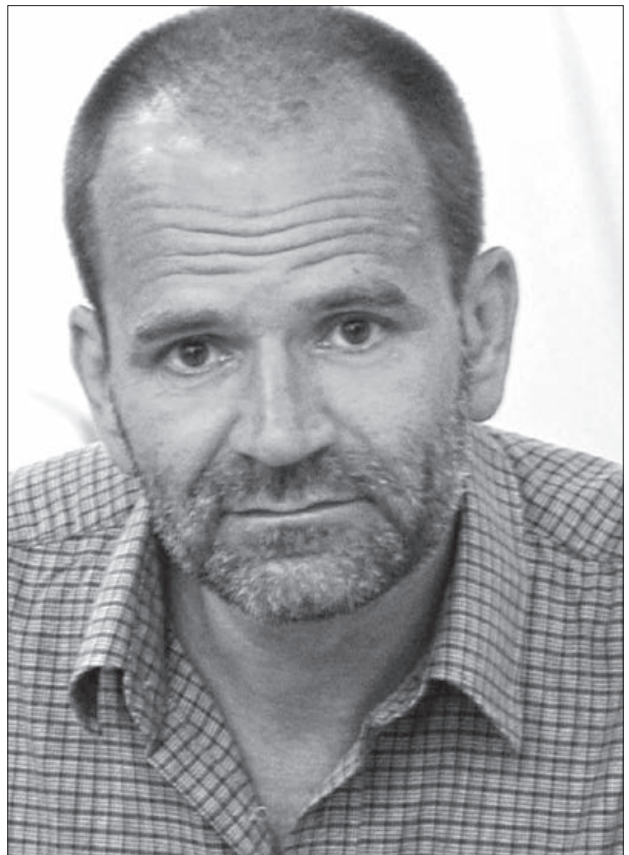
Bár a feladat ugyanaz, mint korábban, mégis számos új kihívást is tartogat a Szegedi Szimfonikus Zenekar vezetése Gyüdi Sándor számára, aki szeretné elérni, hogy tovább emelkedjenek a muzsikusbérek, természetesen változatlanul küzd a saját hangversenyteremért. Igazgatóként különleges ünnepségre készül az együttes századik születésnapján, s emellett az együttesnél a leghatékonyabb működést kívánja kialakítani. Az operatagozat élén pedig az értékek megőrzésére törekszik, arra, hogy ne szűküljön az operajátszás, s ne csökkenjen a színvonal.

I Régi-új szerepkörbe szavazták meg egyhangúan, hiszen Ön lett a zenekari igazgató, de ezt a posztot már korábban is betöltötte, 1999-től 2008-ig, s aztán a színház főigazgatója lett, s így az együttesnél művészeti vezető, vezető karmester maradt. Mennyiben várnak Önre más teendők ebben a pozícióban, mint a korábbi években?

– A megbízatás, a feladat ugyanaz, mint amit tíz éve, a színházi intézményvezetői kinevezés miatt, feladni kényszerültem. Sőt, abban az értelemben is a korábbiak folytatása, hogy az elmúlt évtizedben is a zenekar egyik vezetője voltam, körülbelül ugyanannyit dirigáltam az együttest, mint a megelőző évtizedben, és – bár szorosán vett feladataimhoz nem tartozott hozzá – főnökeim, az intézményvezetők segítségére voltam munkáltatói, költségvetési és adminisztratív kérdésekben is. Másfelől: a világ, a közeg, melyben tevékenykedünk, folytonosan változik, ezért – bár alapvető céljaink azonosak maradnak – a teendők, és ennek megfelelően a módszerek, az eszközök sem lehetnek állandók. Új jogszabályok születtek, új finanszírozási szerkezet jött létre. Változtak a közönség zenehallgatási szokásai is; hogy egy példát említsek: tíz éve az élő koncert „versenytársa” az otthoni CD-hallgatás és a rádióhallgatás volt, de a komolyzenét sugárzó – egyetlen – csatorna programja fix volt, nem választható, a CD-k ára pedig magasabb volt, mint a belépőjegyeké. Mára az interneten kiváló felvételek között lehet – ingyen – válogatni, még a rádióadások is visszahallgathatók a világhálóra feltett archívumokból. A közönség számára tehát azt kell megmutatnunk, hogy az élő hangverseny nagyobb élményt nyújt a legjobb hangfelvételek hifi-élvezeténél is.

I Kevesen töltik be egyszemélyben ezt a két posztot. A karmesteri vagy az igazgatói éne az erősebb? Sokszor mond magának nemet – művészeti elképzelésekre, ha a büdzsére gondolt?

– A Szegedi Szimfonikus Zenekar élén fennállásának fél évszázadából negyven évig igazgató-karnagyok álltak: Vaszy Viktor, Pál Tamás, Oberfrank Géza, Acél Er-

vin és jómagam, tehát az utóbbi évtized volt a kivétel. Ez jelenthetné azt, hogy ma már nem korszerű, nem lehet hatékony, ha egyetlen személy tölti be a kétféle funkciót. Ha nem is jellemző, de sikeres példák (Hollerung Gábor évtizedek, Somogyi-Tóth Dániel évek óta) bizonyítják, hogy eredményes lehet ez a vezetési modell. Ami engem illet: évtizednyi gyakorlatom van ebben a kettős működésben. A hatékonyság kulcskérdése, hogy az ember ne akarjon mindent magának, ne akarjon állandóan ő dirigálni, minden erőforrást a saját koncertjeinek szolgálatába állítani. 2008-ig, igazgató-karnagyként sem én dirigáltam a zenekar szimfonikus bérleti hangversenyeinek

többségét: a két sorozatban egy-egy koncertet vezényeltem, miközben kiváló művészeti vezetőim, Lukács Ervin és Fürst János bérletenként két-két alkalommal dirigáltak. Most is ilyesféle működésre készülök.

I Milyen most az anyagi helyzete a zenekarnak? Négy évvel ezelőtt ugyanis említette, hogy az együttest is nehéz helyzetbe hozta az a gyakorlat, amely szerint az önkormányzat olyan mértékben csökkentette a támogatásukat, amennyivel az államtól kapott összeg növekedett. Most hogy állnak?

– Kétségtelenül jobban. A 2017-es év komoly előrelépést jelentett egy nagyobb összegű, rendkívüli állami támogatással. Ez a tavalyi plusz támogatás része lett a zenekarok fenntartóinak juttatott, 2018-as központi költségvetési támogatásának, és bár felhasználását semmi nem korlátozta, a szegedi önkormányzat nem csökkentette korábbi fenntartói támogatását.

I A korábbi interjúban arról is beszélt, hogy szeretnének minél magasabb szinten teljesíteni, s ehhez is több pénzre lenne szükség. „Művészeinket a magasabb követelményeknek való megfelelés elismeréseként méltó jövedelemhez szeretnénk juttatni, de jelenleg – források hiányában – a bérek nem tükrözik azt, hogy milyen minősítésű zenekarban dolgozik egy muzsikusz”. Történt az utóbbi négy évben előrelépés?

– 2017-ben a minősített zenekarok nagyobb összegű, rendkívüli támogatást kaptak, melynek összege a nemzeti kategóriában meghaladta a kiemelt kategóriának nyújtott támogatását. Ezt a forrást teljes egészében a jövedelmek rendezésére fordítottuk, a béremelés további tényezője a kulturális illetménypótlék volt. E két tényező révén mintegy 30 %-kal emelkedtek a béreink, ami kétségtelenül öröm, de ezzel együtt sem éri el kollégáim bére – tehát egy a legmagasabb minősítéssel rendelkező zenekar művészeinek bére – a nemzetgazdaság átlagbéreit. Szükség van tehát további béremelésre, ahogy láthatjuk, hogy más szektorokban (egészségügy, oktatás stb.) ez meg is valósul.

I Lassan két évtizede vezeti a zenekart. Hogyan látja, milyen építkezés indult el, melyek voltak az eddigi fontos állomásai?

– Két kiemelten fontos dolog történt a húsz esztendő alatt: a korábban 38 éven át „ideiglenesen” használt székházunk funkcionális és esztétikai szempontból is alkalmatlan volt a komoly szakmai munkára. 2007-ben méltó elhelyezést nyert a zenekar: a Korzó Zeneház mind próbákra, hangfelvételek készítésére, kisebb koncertekre, irodáink működtetésére, hangszereink és eszközeink tárolására megfelelő, esztétikailag magas minőségű székház. A méltó elhelyezés megoldását egy szervezeti átalakítás követte: fenntartónk a Szegedi Nemzeti Színház zenekarát és a Szegedi Szimfonikus Zenekart az utóbbi intézményi keretei között egyesített-

te, az így létrejött együttes a vidék legnagyobb létszámú szimfonikus zenekara, melynek feladata a koncertező tevékenység mellett a teljes zenés színházi működés el látása, tehát operákon kívül a könnyűműfaj olyan darabjait is játsszuk, melyekben hagyományos szimfonikus hangszerek szükségesek; ilyen összeállítású a klasszikus operettek és a musicalek egy részének zenekara. Az egyesített zenekar szakmailag erős, és bár működése bonyolult, többször gyakorlatilag két zenekarunk is dolgozik párhuzamosan, a város gazdag zenei és zenés színházi életének biztos alapját jelenti.

I Öt évre kapta meg a posztot, hová kíván elérni mandátuma végéig?

– Fontos események állnak a zenekar előtt: a 2018/19-es évadban bizonyos értelemben 100, más értelemben 50 éves a zenekar. 1918-ban alakult meg a Szegedi Filharmonikus Egyesület, melynek zenekara 1919-ben lépett először pódiumra. Vezető karmestere több mint egy évtizeden át Fricsey Ferenc volt, és olyan világhírű művészek álltak meghívott vendégként karmesteri dobogóján, mint Willem Mengelberg, Erich Kleiber, vagy az operáját dirigáló Pietro Mascagni. A háború után fejlődő zenei élet szükségessé tette a zenekar önálló intézményként történő működtetését, így jött létre 1969-ben Vaszy Viktor igazgatásával a Szegedi Szimfonikus Zenekar. A kettős kerek jubileumot méltó módon szeretnénk megünnepelni: koncertekkel, kiadványokkal, vendég szereplésekkel. A jubileum révén felpörgő aktivitást szeretnénk állandósítani a következő évadokban. Céлом, hogy a zenekar szakmai színvonala és sokféle programja révén megbecsült legyen helyi közönsége és az ország nyilvánossága előtt, elismerést szerezzen szakmai közegeben, és ehhez méltó lehetőségekhez jusson jó programok szervezése, jelentős vendégművészek meghívása, rangos vendég szereplések terén.

I A beszélgetéseink során többször szó esett arról, hogy Szegeden még egy további, nagyon fontos dolog hiányzik a komolyzenei kultúra fejlődéséhez: egy koncertterem...

– Ez valóban súlyos probléma: bár a nagyszínházunk operaházi-jellegű akusztikája sokkal jobb a drámai színházakénál, természetesen nem olyan gazdagon zengő tér, mint ami egy koncertteremtől elvárható. A színházi aktivitás mellett nem is bővíthető azon alkalmak száma, amikor koncertezésre megkaphatjuk. Természetesen a hangversenyeket megelőző próbák céljából is korlátozott a teremhez való hozzáférés. Jobb helyzetet valóban csak egy önálló koncertterem felépítése jelenthet. Szeged, az ország harmadik legnagyobb városa, az oktatás, a tudomány és a kultúra fellelvára, zenei életének gazdagsága megérdemli, hogy hangversenyélete méltó helyszínnel rendelkezzen. A téma ébrentartása feladatom, de a beruházás tényleges előmozdítása természetesen messze túlnyúlik a lehetőségeim körén.

■ Szerepet vállalt az zenekari szövetségben is, az elmúlt években többször készítettünk interjút az állami támogatás vagy az előadói törvény kapcsán. Hogyan látja ma a szimfonikus zenekarok helyzetét? Mi az, amiben jobb vagy netán hátrányosabb helyzete van a szegedieknek?

– A szegedi zenekar működése nagyon összetett: a nemzeti kategóriába tartozó vidéki zenekarok közül a koncertezés mellett mi vagyunk a legaktívabbak a zenés színházi működés terén. Az előadó-művészeti törvény és az erre alapozódó támogatás ugyanakkor a hangversenyt jobban honorálja, mint például egy operaelőadást. Ezen túlmenően az, hogy a feladatok mennyisége miatt a mi zenekarunk a legnagyobb létszámú ebben a körben, azt jelenti, hogy például a kategória együtteseinek tavaly azonos összegben juttatott rendkívüli állami támogatás egy főre vetítve nálunk volt a legalacsonyabb. Nem méltányos, hogy egy kimondottan is elsősorban a jövedelmek rendezése céljából megítélt támogatás a létszámtól függetlenül egalizált.

■ Nem sokra rá, hogy a színház főigazgatója lett, készítettünk egy interjút, s abban akkor arról beszélt, hogy amennyivel több elfoglaltságot ad a nagyobb intézmény vezetése, az a vendégszerepléseinek a számát csökkentette. Most, hogy nem kell az összes tagozattal foglalkoznia, mi mindent kezd a több idejével?

– Azt hiszem, nem sok időm szabadul fel. Kétségtelen, hogy a színház mint sokkal nagyobb, bonyolultabb működésű szervezet sokkal több intézményvezetői munkát jelentett a zenekarnál, de úgy gondolom, a fel szabaduló időmet és energiámat elsősorban mégis a zenekar vezetésére, leghatékonyabb működésének elősegítésére fogom fordítani.

■ Ha jól látom, a Szegedi Nemzeti Színházban 1988-ban kezdett dolgozni, így idén már a harminc éves jubileumát ünnepelheti. Viszont új szerepkört jelent az operatagozat vezetése. Milyen elképzelésekkel kezd neki a dalszínházi teendőknek? Eddig főigazgatóként látta a teátrum teljes működését. Mi az, amiben érdemes a zenei tagozatot illetően változtatni?

– A legfontosabb feladat most nem a változtatás, hanem az értékek megőrzése: ne szűküljön az operajátzás, ne csökkenjen a színvonal. Szakmai értelemben tehát az elmúlt évtized törekvéseit szeretném folytatni. A szegedi operaélet – a közönség érdeklődése – lehetővé teszi, hogy ne csak a sláger-darabokat játsszuk, minden évadban ritkaságokat is műsorra tűzhettünk. A tagozat szakmai munkájában meghatározó személyiség továbbra is – Szegeden 43 esztendeje – az egyik legkiválóbb mai magyar operakarmester, Pál Tamás.

■ Beszéljünk konkrétumokról is! Milyen operákat tervez, kik jönnek énekelni, rendezni, vezényelni?

– Őszi premierünk, a Figaro házassága, egy több társulatot összefogó koprodukció. Rendezője Szabó Máté,

első bemutatója nyáron lesz Szentendrén. Első kőszínházi előadására nálunk kerül sor novemberben, ekkor sok saját énekesünk áll be a produkcióba. Januárban két egyfelvonásos premierjét tartjuk. A produkció első fele ősbemutató: Molnár László Szép Ernő Május című darabjából írt műve. A második részben Donizetti Bolondokháza című alkotását fogjuk bemutatni, az est rendezője Toronykőy Attila. Harmadik operabemutatónk két egyfelvonásos klasszikus párosítása, a Parasztbecsület és a Bajazzók, a rendező Halasi Imre. Pál Tamáson, Kardos Gáboron és jómagamon kívül a dirigensek között lesz – saját darabjának ősbemutatóját dirigálja – zeneigazgató elődöm, Molnár László.

■ A korábbi – négy évvel ezelőtti interjúban – említette, hogy talált egy harmadik utat a megfizethető és a világsztár énekesek között, így került Szegedre például László Boldizsár vagy Pasztircsák Polina. Ezt a módszert kívánja a tagozat élén követni? Hogyan látja, a metódust át lehet ültetni a zenekarra is?

– „Felszálló ágba” kell meghívni a jelentős szólistákat, akár énekesekről, akár hangszeresekről van szó. Akkor, amikor már igazán jók, vonzzák a közönséget, de a honoráriumukat még meg tudjuk fizetni. Ha kellően korán felfedezzük valakiben a majdani világsztárt, ha a pálya indulását támogatjuk meghívásokkal, akkor ezt pályájuk későbbi szakaszában meghálálják, még anyagi téren, árendedményekkel is. Nagy érdeklődéssel figyeljük és hívjuk a fiatalokat, és azzal a büszkeséggel nézzük a későbbi sikereiket, hogy mi is segítettük tehetségük kibontakozását.

(R. Zs.)

SIKERES ÉVET ZÁRT A SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Az évadzáró társulati ülésen a leköszönő igazgató, Lukácsné Győző elmondta, a Filharmónia Magyarországgal együttműködésben szervezett koncertjei mellett 93 szegedi színházi előadáson játszott a társulat. Az együttes – főként a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával – vidéki hangversenyeket, gyermeknek szóló előadásokat tartott, öt koncertet adott Budapesten, többször vendégszerepelt a környező határon túli városokban.

Az igazgató az elmúlt év munkájából kiemelte a Tóth Péter zeneszerző által írt Szent Gellért oratórium és a Balogh Sándorral közösen jegyzett Ludas Matyi hanglemezfelvételének elkészítését.

Lukácsné Győző közölte, bár igazgatói megbízatása lejárt, a gyermekprodukciókban továbbra is közreműködik műsorvezetőként.

A társulat titkos szavazáson megválasztotta az évad művészt, az elismerést Méri Balázs fagottos kapta

„Keményen megdolgoztunk a kiemelt kategóriáért”

Hortobágyi István bíz a fenntartóval való sikeres megállapodásban

Bár a tavalyi esztendőben – a stabil anyagi háttérnek köszönhetően – végre lehetőségük volt tárgyi eszközök beszerzésére, hangszerek felújítására, s így még látványosabb fejlődést értek el művészi téren, a jövő év már aggasztóbb képet mutat... Ha ugyanis több tízmillióval kisebb lesz a Zuglói Filharmónia büdzséje, akkor működésképtelenné válik. Az elmúlt évekről, a jelenlegi helyzetről, valamint a jövő szízezon terveiről Hortobágyi István igazgatóval beszélgettünk.

I Harmadik igazgatói ciklusát tölti a Zuglói Filharmónia Non-profit Kft. élén. Visszatekintve erre a tucatnyi esztendőre, hogyan alakult a költségvetésük? Hiszen éppen a két évvel ezelőtti készült interjúnkban említette, hogy irányítása alatt a Szent István Király Szimfonikus Zenekar működése stabilná és kiszámíthatóvá vált...

– Éppen aktuális, hogy válaszoljak erre a kérdésre. A tavalyi év költségvetése stabil és biztonságos volt. A Zuglói Filharmónia közvetlenül kapott állami támogatást pályázat keretében az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Kft.-n keresztül. Ez a forrás lehetővé tette, hogy az együttes működési költségeinek finanszírozásán túl, fejleszteni is tudott. A tavalyi évben lehetőségünk volt tárgyi eszközök beszerzésére, hangszerek felújítására, ennek megfelelően a zenekar hangszerállománya jelentősen bővült, javult. 2017-ben öröm volt a Zuglói Filharmónia költségvetését menedzselni. Idén, 2018-ban a támogatásunkat nagymértékben (nagyságrendben 50 millió forinttal), csökkentette a fenntartó. Tovább nehezíti a gazdálkodást, hogy a jelenleg érvényes, fenntartóval kötött szerződésünkben nem szerepel a Kormányrendelet alapján folyósított támogatásból 80 millió Ft, így a szerződést módosítani kell. Jelenleg folyik a tárgyalás, hogy a már megkötött megállapodásunkat hogyan kívánják módosítani. A döntést egyelőre elnapolták, és a júniusi Képviselő Testületi ülésre halasztották. Az biztos azonban, hogy a Zuglói Filharmónia, ha nem kapja meg a 80.000.000 Ft állami támogatást a fenntartón keresztül, akkor működésképtelenné válik...

I Akkor azt is említette, hogy egyedüli pályázóként jelentkezett a posztra, feltehetően a szűkös anyagi lehetőségek miatt nem volt vonzó a gazdasági vezetői pozíció. Miként boldogult Ön az eltelt években az alacsony büdzsével? Milyen megoldásokat talált?

– Elismerem, hogy többször volt aggasztó a helyzet a tavalyi év előtt. De szerencsére mindig sikerült valamilyen pályázati forrásból vagy együttműködési megállapodásból, illetve támogatási szerződések segítségével áthidalni a finanszírozási nehézségeket. Úgy gondolom, a Zuglói Filharmónia gyermek és ifjúsági műsorai olyan magas színvonalúak, hogy sikeres tárgyalási alapot teremtenek egyedi megállapodások megkötéséhez. Szívügyemnek tekintem a zenekar sikeres működését és bízom abban, hogy idén sikerül megállapodni a fenntartóval. A zenekar szakmai munkája Záborszky Kálmán irányításával látványos fejlődést ért el az elmúlt művészeti szezonban. Meggyőződésem, hogy ez a tavalyi biztonságos működésnek is köszönhető, ezért lenne fontos, hogy továbbra is biztosítani tudjuk a stabilitást.

I Abban a 2016-os beszélgetésben említette, hogy szeretné optimalizálni a státuszokat és csökkenteni a komoly gondot okozó zenekari fluktuációt? E téren mennyire jutott előre?

– A státuszok optimalizálása megtörtént az adott anyagi lehetőségeknek megfelelően. Összességében a státuszok számát nem tudtuk növelni, de néhány státuszcsere hajtottunk végre a fúvós szólamok stabilizálásának érdekében. Elkerülhetetlen számunkra, hogy időről időre elveszítünk kiváló kollégákat, akik más zenekaroktól jobb ajánlatot kapnak, azonban egyre kevesebben távoznak tőlünk.

I Két éve is arról beszélgettünk, hogy szeretnék méltányosabb helyzetbe kerülni és biztosabb pénzügyi háttérrel dolgozni a következő időszakban.

– 2017-hez képest, a jelenlegi állapot semmiképpen nem nevezhető méltányosnak... Létfenntartás, hogy az állami forrásokat akkor is megkapja zenekarunk, ha az a fenntartón keresztül hivatott eljutni hozzánk. A Zuglói Filharmónia keményen megdolgozott azért, hogy kiemelt kategóriás együttes legyen és ezt továbbra is fenn szeretnénk tartani.

I Említette azt is, hogy szeretné a vállalkozói szemléletű koncertek számát növelni a közhasznú feladatok

megtartása és diákoknak szóló ingyenes műsorok (például a Felfedező úton) mellett. Mire jutott?

– Minden évben próbálunk legalább egy nagyvolumenű koncertet adni, populárisabb felfogásban. Tavaly év végén „pótszékezn” kellett a BKK Pátria termét, annyira nagy volt az érdeklődés a Filmzene koncertünk iránt. Idén hasonló programmal szeretnénk közönség elé állni, természetesen új repertoárt tűzve műsorunkra. Fontos azonban a hagyományok őrzése is. A Felfedezőúton ifjúsági műsor programját minden évben kiemelten kezeljük, ugyanúgy, ahogy a Stephanus bérlet és a Gaudamus bérlet műsorait is igényesen állítjuk össze. Sajnos nehezíti a helyzetünket, hogy a fenntartó – a támogatás csökkentése mellett – további közhasznú feladatokat írt elő számunkra (Óvodai hangszerbemutatók, flashmob stb.), melyek bevétellel nem járnak.

■ Három évtizede ismeri az együtttest, hiszen 1988-ban került be a zenekarba, ahol 2013-ig zenélt. Hogyan látja, miként változott, fejlődött ezalatt a társulat?

– Azt gondolom, hogy a Zuglói Filharmónia zenészei mindig is odaadóan, csapatszellemben játszottak. Az elmúlt művészeti szezon azonban nagy fejlődést mutatott a zenekar művészi kifejezőképességében. Már januári és februári hangversenyeinken is nagyon elismerően fogalmaztak az együtttest vezénylő vendégkarmesterek. Majd együtttestünk áprilisban egy szlovén turnén vett részt. A külföldi hangversenysorozat, és a hozzá kapcsolódó programok, városnézés, tengerparti séta – mind szakmailag, mind emberileg – még jobban összekovácsolták a társaságot. Záborszky Kálmán újszerű ötleteinek megvalósítása folyamatosan motiváltan tartja zenészeinket.

■ Az elmúlt szezonban Záborszky Kálmánt ünnepték. Mit emelne ki a következő szezon tervei közül, milyen koncerteket, vendégművészeket?

– A Stephanus hangversenysorozatunkon belül két nagyszabású művet is műsorra tűzünk a Müpában: 2018. október 28-án többek között felcsendül Carl Orff népszerű Carmina Burana-ja, amiben a Zuglói Filhar-

mónia Szent István Király Szimfonikus Zenekar és Oratóriumkórus és a kiváló énekes szólisták mellett a zuglói Liszt Ferenc és Hunyadi János Általános Iskolák Gyermekkarai vesznek részt Igaliné Büttner Hedvig és Kovács Katalin vezetésével. 2019. március 24-én pedig Mahler VIII. szimfóniája („Ezrek szimfóniája”) hangzik el, melyben szintén a két gyermekkart üdvözölhetjük, akiket személyesen Antal Mátyás választott ki az előadásra. Megtisztelő, hogy a hatalmas apparátushoz csatlakozik a Nemzeti Énekkar is (karnagy: Somos Csaba.) A Zeneakadémiai koncertsorozatunk gazdag programjában a sok fantasztikus zenész közül kiemelném Langer Ágnes, aki 2017-ben 3. helyezést ért el a Bartók Világversenyen, illetve Dobszay Pétert, aki tavasszal a Solti György Karmesterverseny közönségszdíjasa lett.

■ Azért erre az évadra is akad jubileum, hiszen Záborszky József születésének 100. évfordulóját köszöntik. Záborszky Katariina lesz az egyik szólista...

– A kerek évfordulót csodálatos művekkel és előadókkal ünnepeljük. Sibelius és Liszt művei mellett meghallgathatjuk Záborszky József Lítania pro pace című művét. A legendás zenepedagógus a Szent István Gimnáziumból kibontakozva áldozatos munkájával felvirágoztatta a kerület zenei életét. Tiszteletére a zenész családból csatlakozik a jelenleg Finnországban élő Záborszky Katariina hegedűművész, a programot pedig Záborszky Kálmán karmester vezényli.

■ A szezon kezdése előtt azonban még nyári fellépések is várnak az együttesre. Mi mindent csinálnak a következő hónapokban?

– Igazából már csak egyetlen jelentős hangversenyrünk maradt. A Vajdahunyad nyári fesztivál nyitókoncertje. Presztiziskérdés számunkra, hogy a népszerű fesztiválon, új közönség előtt is fellépjünk évről évre. A csodálatos helyszín mindig számos új érdeklődőt, köztük számos külföldi vendéget is vonz. Programunkba idén Csajkovszij műveit választottuk, az est szólistája a korábban említett ifjú tehetség, Langer Ágnes, karmestere pedig Horváth Gábor lesz.

R. Zs.

ÖSSZESEN TÍZ KONCERT ALKOTJA A VAJDAHUNYADVÁRI ZENEI FESZTIVÁL PROGRAMJÁT

A Zuglói Filharmónia – Szent István Szimfonikus Zenekar hangversenye után, a július 5-i gálaesten Kertesi Ingrid szoprán előadásában Mozart, Verdi és Bellini áriák szólnak meg. A Magyar Virtuózok Kamarazenekara Vivaldi és Csajkovszkij alkotásait, Szenthelyi Krisztián bariton Verdi és Donizetti áriákat ad elő.

A MÁV Szimfonikus Zenekar Beethoven Coriolan-nyitányát és az V. szimfóniát, Szabadi Vilmos hegedűművész pedig a D-dúr hegedűversenyt mutatja be, a következő esten Meseautótól a Carmenig címmel a Sabbathsong Klezmer Band ad koncertet. A Mendelssohn Kamarazenekar Mozart-estjén többek között a D-dúr divertimento és az A-dúr szimfónia hangzik el, a Musica Sonora Kamarazenekar egyebek mellett Schubert Esz-dúr miséjét és Vivaldi Glóriáját adja elő.

A Budapesti Vonósok Bach-, Vivaldi- és Telemann-műveket szálaltatnak meg a Barokk esten, majd a Budapest Bár ad koncertet Németh Juci, Rutkai Bori, Frenk, Szűcs Krisztián és Mező Misi fellépésével. A fesztivál zárónapján a 100 Tagú Cigányzenekar teljes létszámban lép a pódiumra és közzéadott darabokkal szórakoztatja az érdeklődőket.

A koncertek július 2-től augusztus 2-ig hétfői és csütörtöki napokon látogathatók, a részletes program megtalálható a www.vajdahunyad.hu oldalon.

Bővülő kínálat, növekvő publikum

Szamosi Szabolcs öt év mérlegéről, új helyszínekről és saját sorozatról

Öt esztendővel ezelőtt, 2013 nyarán újult meg a Filharmónia. Az azóta eltelt esztendők alatt nőtt jegyvásárlóik és helyszíneik száma, számos új sorozattal igyekeznek zenészerető közönséget nevelni. Szamosi Szabolcs ügyvezető igazgatóval tekintettük át ezt a fél évtizedet, szót ejtettünk az idei nyári fesztiválokról, a következő szezonnál, valamint különböző bérletsorozataikról is.

I *Hogyan ünneplik meg az öt éves jubileumot?*

– Bérleteseinkkel emlékezünk majd meg az évfordulóról és csendesen, egy belső rendezvényen összegezzük majd, hogy a megújulás óta mi minden történt. Szép számokról számolhatunk be, hiszen az évi ezer koncertünket sikerült ezernégyszázra növelnünk, ma már 220 helyszínünk van országsszerte, az előadóművészeink száma pedig több, mint 2500 évente. Az ifjúsági hangversenyeinkre is egyre többen kíváncsiak, hiszen a korábbi kétszázézes létszám mostanra már kétszázkilencven-ezerre nőtt. De nemcsak a rendezvényeink és a közönségünk száma gyarapodik, hanem örömmel számolhatok be arról is, hogy a zenei ösztöndíjra jelentkezők száma is többszörösére nőtt, már azt megelőzően is, hogy az ösztöndíjra fordítható összeg emelkedett volna. Így a kuratóriumnak sem volt könnyű kiválasztania a legjobbakat, ezek azonban örömdetes gondok... A városok száma, ahol jelen vagyunk a felnőtt programjainkkal, hattal lett több az elmúlt évek alatt. Ahogy az is jelentős előrelépés, hogy a megújult szervezetünknek az eltelt évek alatt stabilizálódott az infrastruktúrája, kialakultak a feladatkörök, és szintén lényeges szám, hogy például a pécsi központban a Filharmónia dolgozóinak a létszáma háromról közel tízszeresére nőtt, ami a város foglalkoztatásában is jelentős. A nemzetközi versenyeink színvonalát szintén sikerült emelnünk, ezek a rendezvények még többfelé vitték el nemcsak a Filharmónia, de az ország jó hírét is. A Liszt Ferenc Zongoraverseny és a Maestro Karmesterverseny is rangos megmérettetéssé vált, sokan megismertek bennünket külföldön is. Bevallom, engem is meglepett, hogy a szakmából hányan gratuláltak, és milyen sokan fejezték ki az örömeiket, hogy a dirigensek seregszemléje újraindulhatott. Nem volt könnyű a szervezésben ennyire magas színvonalú versenyt létrehozni, úgy, hogy közben a tévénezők számára is élvezetes legyen a program. De a visszajelzések azt igazolták, sikerült.

I *Milyen verseny lesz a következő?*

– Jövőre a Liszt Ferenc Nemzetközi Orgonaversenyt újítjuk meg, ebben a seregszemlében is hosszú szünet volt az utóbbi években. Már folynak az előkészületek,

izgalmas feladatok ezek. Ennek az öt évnek az utolsó pillanataiban is jelentős sikereket, élvezetes pillanatokat éltünk meg. A Szegedi Szimfonikusokkal remek a kapcsolatotunk, mi szervezzük a zenekar programjait, s két éve indítottunk egy új, önálló Filharmónia-bérletet, amely nagy sikert aratott. Hamar kialakult a közönsége, úgy, hogy közben az együttes másik két sorozatának is több lett a bérletvásárlója, amit szintén mi értékesítünk. Az idei esztendőben pedig még egy új orgonasorozatot is életre hívtunk, ami korábban csak Pécsen létezett. Most már a Szegedi Dómban is bérletesek – rögtön kétszáz – hallgatta meg az első hangversenyt. A Tisza-parti városban több száz fővel sikerült növelni a klasszikus zene publikumát, és ezt komoly eredménynek érzem. Ráadásul úgy, hogy egy hónappal később az Egyházzenei fesztivál fellépőjeként a German Brass adott egyórás Bach programot, a teltházas program végén állva tapsolt, brávozott az egész publikum, köztük rengeteg fiatal... ez a pillanat minden szervező álma. Az újjáalakult Filharmónia Magyarország más keretek között, más felfogásban, új, korszerű látásmódú menedzsmenttel dolgozik, de igyekszik a régi szervezet értékeit is megtartani. Annak idején szinte minden városban voltak orgonabérleteik, s ezek akkoriban is teltházások voltak. Talán azért is, mert a rendszerváltás előtt ezek a hangversenyek némileg romantikus ellenállási pontnak számítottak. Aztán a Filharmónia kivonult erről a területről, mert a közönség jelentősen megcsappant... Hiszek az orgonakoncertek varázsában, ezért is indítottam el – még a pécsi bazilika orgonaművészeként –, 1995-ben a koncertek sorát a hangszerek királynőjén. Úgy tűnik, országosan is megvár ez a feladat...

I *Ha már orgona... Önnek mennyire jutott ebben az öt esztendőben idő a saját hangszerére?*

– Jól sejti, kevesebb, mint szeretném, de minden évben szánok időt orgonakoncert turnéra, így a gyakorlás is része maradt az életnek, még ha ennek intenzitása változó is. Az Ars Sacra programsor rendszeres fellépője vagyok több városban, a közeljövőben fellépek az Orgona Pontban is illetve a Klassz a Parton című programsorozathoz, Keszthelyen.

■ A megújulás óta eltelt időszak gondolom abban is hasznos volt, hogy meghatározzák, rangsorolják a Filharmónia feladatait... Ezek sorában hol helyezkedik el a közönségnevelés, az ifjúsági koncertek szervezése, valamint a saját sorozatuk, amelyre külföldi sztárzenekarokat kérnek fel?

– Ha megnézzük a korábbi állapotokat, látnunk kell, hogy a Filharmónia szervezésében fontos választóvonalat jelentett a Duna. Az észak- és a dél-dunántúli szervezetnél akadtak fesztiválok, családi és gyerekprogramok, míg a kelet-magyarországinál csak kiváló ifjúsági és felnőttbérletek léteztek, más programjuk nem akadt. Öt év alatt e téren is sikerült jelentősen előre lepnünk, hiszen elindult az egyházzeni fesztiválunk Nyíregyházán, Debrecenben, Békéscsabán és Pécsen, s jól mutatja a súlypontjainkat, hogy a négy városból három kelet-magyarországi. Fontos lépés, hogy szeretnénk tovább menni ezen az úton, hogy minél több városban színesíthessük a minőségi koncertkínálatot. Mivel 2018 a családok éve, jó alkalom, hogy a fesztiválokon és egyéb programjainkon rendezett családi napokkal bevezessük az egész családnak szóló sorozatainkba is az érdeklődőket. Lényeges, hogy az újjáalakult Filharmónia előre tudott lépni, s ezt a kormány, a minisztérium is fontosnak tartotta, emellett kiváló partnereket is találtunk mindehhez a Virtuózoktól az Operaházon át a Nemzeti Filharmonikusokig és a Fesztiválzenekarig. Az volt a nagy álmom, hogy elérjük a teljes lefedettséget az ifjúsági koncertek terén, s tényleg az ország minden pontjára el-

jussunk, ez azonban hatalmas feladat, sokkal több forrást igényel nemcsak anyagiilag, de a humán erőforrásainkat tekintve is, több partnerre lenne szükség hozzá... De azért az elképzelést még nem adtam fel. A sztártársulatokat felvonultató bérletsorozatot pedig azért tarjuk lényegesnek, mert nagyon sok az olyan kiváló, külföldi együttes, amely csak a meghívásunknak köszönhetően léphet magyar közönség elé. Ráadásul fontos feladatunk, hogy a nagynevű zenekarok, kórusok ne csak Budapesten jelenjenek meg, hanem más városokban is. Így jutott el a vidéki városokba a Londoni Filharmonikus Zenekar, a pápa kórusa vagy a Westminster katedrális kórusa is. Lényeges, hogy ne csak a fővárosban élőknek legyen módjuk betekinteni a világ zenei életébe.

■ Ami azonban az eltelt évek során sem sokat változott, az a hazai zenekarok fellépti díja, hiszen a Filharmónia által fizetett összeg változatlanul jelképes...

– Folyamatosan dolgozunk azon, hogy többletforráshoz jussunk, változatlanul szeretnénk bekerülni a taokörbe. Fontos azonban az is, hogy kikristályosodjon, hogy mi is pontosan a kulturális alapellátás, ebben ki nek mi a szerepe. A zenekarok Filharmóniához való hozzáállása is nagyon eltérő. Nyilván ugyanannak a fenntartónak dolgozunk, s mindannyian szeretnénk el látni a közönséget jó programokkal. De tisztán kell azt is látni, hogy mi a fenntartó szándéka, s hogy mennyi pénzért, milyen módon kell azt elérnünk. Vannak zenekarok, amelyek jönnek, s azt mondják, az ő életükben nélkülözhetetlenek az ifjúsági koncertek, s akadnak társulatok, amelyek nyilvánvalóvá teszik, hogy nekik sem idejük, sem kedvük nincs ebben részt venni... De így is 21 szimfonikus zenekarral dolgozunk együtt.

■ Amelyek közül sokan részt vesznek a nyári fesztiválokon is. Mennyire vált be a Régi Zenei Napok új helyszíne, Vác?

– Másodszor ad otthont a sorozatnak a város, s bár eleinte néhányan szkeptikusak voltak, hogy Sopron és Fertőd után új területre visszük a fesztivált, ahogyan véget értek tavaly a programok, már mindenki örült Vácnak. Teltházások voltak a koncertek, sokan érkeztek Budapestről. Ebben az évben június 30. és július 7. között zajlik a fesztivál, amelyen bővül a kurzusok, s a programok száma is. Új színfolt, hogy barokk orgona is színesíti a kínálatot, s olyan művészek lépnek pódiumra és tanítanak, mint Baráth Emőke, Vashegyi György, Bernhard Forck, vagy Hannfried Lucke. A kurzusok központi témája idén J. S. Bach h-moll miséje, amit július 7-én, a váci Székesegyházban a rendezvénysorozat zárásaként a Capella Savaria és a Purcell kórus ad elő Alois Glaßner vezényletével. A fővárosban is lesz egy kihelyezett programunk, június 30-án családi napot tartunk a Budai Várban, s persze Vácott is lesz egész napos ingyenes sorozatunk, a zárónapon. Ezeknek a programjában minikoncertek, meseóra, udvari régizene-

produkció, vagy az orgona titkaiba bepillantást nyújtó előadás is helyet kapott.

■ *A Bartók Fesztivál milyen újdonságokkal várja az érdeklődőket?*

– Idén ünnepelhetjük a Kékszakállú bemutatójának századik születésnapját, így ez a mű áll a szeminárium középpontjában, s különlegessége, hogy a zárókoncert egyben az Iseumi Szabadtéri Játékok nyitókoncertje lesz. Bartók operája és Poulenc Emberi hang című darabja Szombathelyen Hamar Zsolt vezényletével és rendezésében hangzik fel. Ő emellett a karmesterkurzus vezetője is. A két operából álló estet a Nemzeti Filharmonikus Zenekar főzeneigazgatója elődje, Kocsis Zoltán emlékének ajánlja fel. A sorozat fellépői és mesterei között megtalálni még például Komlói Ildikót, Balog Józsefet és Ittész Gergelyt is. A július 14-e és 22-e között zajló fesztiválon is lesz természetesen ingyenes családi nap, 21-én, s ennek programjai sorában például táncház is akad. Hadd tegyem hozzá, nemcsak a két rendezvénysorozaton találkozhat velünk a nyári hónapokban

ban a közönség, hiszen Pécsen Püspökvári zenés esteket, Szegeden és Miskolcon pedig muzsikáló udvart rendezünk, augusztusban pedig 16 városban lesznek orgonakoncertek OrgonaPont néven. Azután a Zene-szüretre is várjuk az érdeklődőket, most előrébb hoztuk a sorozatot, szeptember végére, hogy a kültéri programok élvezhetőbbek legyenek.

■ *Hogyan készülnek a következő szezonnra?*

– A jövő évad érdekessége, hogy a bő száz felnőtt-koncertünk felét az Operaházzal együttműködve tartjuk. Előadásai között akad balett, szimfonikus koncert, egy teljes operaelőadás koncertszerűen (váltakozva mutatják be a Toscát és a Turandotot), valamint Puccini és kortársai kompozícióiból válogatott operagála. Öröm ez az együttműködés, mert olyan városokba is eljutunk vele, ahol eddig nem tudtunk ilyen programot nyújtani. Egyetlen bánatom, hogy mivel a koncertszám felét töltik ki az operaházas rendezvények, így sok partnerzenekarunknak nem tudunk annyi fellépési lehetőséget nyújtani, mint korábban... (R. Zs.)

„Amit nagyon sok próbával érünk el Bayreuthban, az itt magától működik”

Interjú Fischer Ádámmal, a Budapesti Wagner-napok alapító karmesterével és művészeti vezetőjével

■ *Tizenharmadik évadjába lép idén júniusban a Budapesti Wagner-napok. Ennyi év után már érdemes visszatekinteni, és egy rövid számvetést készíteni. Hogyan értékeli az elmúlt tizenkét évet? Az valósult meg, amit eredetileg elképzelt?*

– Alapjában véve az valósult meg, amit én szerettem volna. De természetesen kicsit másképp képzeltem el, és ezt tudtuk is. Ha realitán nézzük, akkor természetesen nagyon sok mindent elértünk, viszont számomra az egésznek a motorja az, hogy sok mindent felfedeztem, ami nagyon jól működik, ugyanakkor sok mindent szeretnék megjavítani.

■ *Például mit?*

– A tervezésnél még kishitű voltam, és nem tudtam, hogy mennyire lehet ezt továbbfejlesztani, de ezt végül tovább is fejlesztettük. Más részről vannak olyan dolgok, amelyeket úgy érzem, hogy még tovább kell vinni. Természetesen ez nagyon nagy dolog, és én ennek nagyon örülök.

■ *Ezek szerint elégedett az elmúlt tizenkét évvel?*

– Úgy vagyok elégedett, mint ahogy mindennel elégedett az ember, és mindennel egy picit elégedetlen is kell, hogy legyen. Mindenképpen tovább lehet menni, de ez nem azt jelenti, hogy ez nem jó, hanem azt is jelenti, hogy „vérszemet kaptunk”.

■ *Ha jól emlékszem Wagner kultuszát Magyarországon Gustav Mahler alapozta meg, de legalábbis ő volt az, aki – Mozart-ciklus mellett – először rendezett Wagner-ciklust a budapesti Operaházban. Wagner kultusza azóta is elevenen él a magyar kultúrában. Önnek miért fontos, hogy ez továbbra is élő legyen, illetve fennmaradjon?*

– Az, hogy Magyarországon mindig volt egy Wagner-társaság, az lehet hogy Mahlernek köszönhető, de mindig is voltak és vannak előadóművészek, akik meghonosítják egy zeneszerző kultuszát. Mahlerét például valójában Leonard Bernstein alapozta meg, mert olyan lelkesedéssel vezényelte Mahler műveit mindenfelé,

Fotó: Csibi Szilvia/MŰPA

hogy Bernstein óta háromszor annyit játsszák Mahlert, mint annak előtte. Szóval ez mindig összefügg. Bernstein azt tette Mahlerrel, amit Mahler Wagnerrel. Az csak egy mellékszál, hogy Magyarországon létezik Wagner-kultusz, de én ennél messzebbre tekintek. Nemzetközi Wagner-központot akartam itt megvalósítani, egész egyszerűen bayreuthi mintára.

■ *Miért gondolta, hogy éppen Budapest az a város, ahol úgymond egy második Bayreuthot kellene létrehozni?*

– Hat vagy hét éven át vezényeltem rendszeresen Bayreuthban, és ott is láttam, hogy mi az ami nagyszerű, és mi az ami megjavítható. Tehát ugyanaz az ideológia, mint a Wagner-napoké. És láttam azt is, hogy Wagnernek egy más oldalát tudjuk itt megmutatni, mint ott. Ezt indítottam el itthon. Wagnernek nagyon sok oldala van. Itt egy olyan különleges oldalát tudjuk megmutatni, amit máshol nem.

■ *Például?*

– Természetesen kicsit összefolyik az én vezénylési stílusom a Műpa lehetőségeivel, és a Műpa lehetőségei alakították is, de összességében egy sokkal előbb, rap-szodikusabb zenélést lehet itt megvalósítani, mint Bayreuthban. Ez azért van, mert sokkal jobb az akusztika. De ezt nem lehet ilyen egyszerűen kifejezni, mert az akusztikának két oldala van. Az egyik az, amit a közönség hall. Ez Bayreuthban ideális. De az akusztikának van egy olyan gyakorlati aspektusa is, hogy az előadók hogyan hallják egymást, és ezáltal hogy tudnak egymásra reagálni. Ez utóbbi téren Bayreuthnak nagyon rossz az akusztikája. Az, hogy térben és nagyon plasztikusan hallja a második hegedű szólamvezető a negyedik kürtöt, és a második klarinét a színpalak mögött éneklő énekest, ez egy olyan lehetőséget ad, hogy sokkal szaba-

dabban tudnak egymásra reagálni az előadás alatt, mint Bayreuthban. Ott is meg kell teremteni annak az illúzióját, hogy szabadon, és szabad ritmussal, rögtönözve játszanak. Bayreuthban is vannak rögtönzések, de azokat hetekig elő kell készíteni. Amit nagyon-nagyon sok próbával érünk el Bayreuthban, az itt magától működik. Az egyik, hogy én egy ilyenfajta szabadabb Wagnert képzelek el, a másik pedig egyszerűen az, hogy Wagnernek a nagyon gyöngéd kamarazenei faktúráját szeretném megmutatni. Wagnerről – ez most összekapcsolja Mahlerrel is – a hatalmas zenekari apparátus, a hosszúsága, meg a harsányabb hangzások miatt valahogy elterjedt az, hogy nem olyan kamarazenei, mint egy Schubert-vonósnegyes, holott ennek ugyanolyan kamarazenei kellene lennie. Ezt az oldalát itt a Műpában könnyen meg tudom valósítani, mert nagyon finoman és

halkan lehet játszani, mégis mindenki hallja. Itt is van egy probléma például Bayreuthban, hogy az árokban igazán halkan játszókat kint nem hallják. Az előadóművészek számára nagyon nagy tanulmány Bayreuth, mert nagyon nehéz. Sokkal rosszabbul halljuk egymást. Karmesterként ott ahol én állok, nem is tudom ellenőrizni a hangzást. Az asszisztenseknek kell mindig megmondaniuk, hogy mi hogyan szól, nekem pedig át kell állítanom a fejemet, hogy az, amit én hangosnak hallok, az ott halk. A Műpában pedig nyugodtan hagyatkozhatom a saját érzéseimre. A Műpa családias hangulata nemcsak abból áll, hogy mindenki mindenkit ismer, hanem abból is, hogy mindenki mindent hall. Ez által egy családban zenélünk és mindenki mindenkire tud reagálni.

■ *Vagyis egy bensőségebb Wagner-élmény jön létre*

– Valóban, bensőségebb. Ezt szeretném itt megvalósítani, mert ezt máshol nem lehet. Nem azt állítom, hogy ez jobb, mint máshol, hanem egész egyszerűen más. És az én vágyam az volt, hogy nemzetközileg is megmutassam, hogy ez itt más. Ez természetesen nem jelentheti azt, hogy máshol ez nem jó. Bécsben is vezénylek Wagnert. 2020-ban is fogok Ringet vezényelni Bécsben, és a bécsi Ringnek egészen más a specialitása. Az is egészen egyedülálló a maga nemében. Ott olyan dolgokat lehet elérni, amelyeket itt nem, de azt nekünk nem is kell akarnunk. A mi utunkat kell folytatni, és akkor egy olyan Wagnert mutatunk be, amelyet máshol nem hallhatnak. Igazából ezt akartam megvalósítani.

■ *Vagyis minden helynek megvan a maga Wagnere...*

– Igen, de ez itt nagyon erős. Ez olyan, mint ahogy a ruhákkal van. Egy nagyon szép ruhában az ember más-képp mozog. Van három-négy legszebb ruha, a többi esetleg nem olyan szép, de azok azután egyenrangúak. Azt szerettem volna megvalósítani, hogy az akusztika

és a hangzás formálja egy kicsit a zenekarnak és az énekeseknek a felfogását, valamint az izlését. És természetesen az enyémét is.

| Az a körülmény, hogy a Müpa koncertterme valójában nem rendelkezik mindazokkal az eszközökkel, amelyekkel egy valódi színpad, az Ön koncepciója tekintetében előny, vagy hátrány?

– Az alapelv az operajátszásban most már évszázadok óta, de nemcsak az operajátszásban, hanem minden művészetben, hogy a szükségből kell erényt kovácsolni. Az, hogy kevesebb lehetőség van, az sokszor nagyon jó. Másfajta kihívás elé állítja a rendezőket. Én semmilyen hátrányát nem tapasztaltam a kevesebb lehetőségnek. Az egyetlen, ami hátrány, az az, hogy a próbákat nehezebb beosztani. Itt nincsen beépített világítás, ezért minden alkalommal át kell építeni. Véleményem szerint a darab lényegét az egyszerűséggel sokkal jobban meg lehet mutatni. Minél egyszerűbben mutatom be ezeket a Wagner-darabokat, annál érdekesebb, és annál jobban elnyeri a zene az értelmét. Ha bevallhatok valamit, nekem a legelső előadás, amikor még nem tudtuk hogy mit lehet és sokkal kevesebb színpadi elemet alkalmaztunk, nekem még mindig az a legjobb. Amikor két szőnyeggel, a lehető legegyszerűbb eszközökkel meg tudtuk a fehér-fekete ellentétét valósítani, nekem a mai napig is élmény, jóllehet most már sokkal inkább elmentünk a nagyobb scenikai követelmények felé.

| Lehet, de az egész város azt a Parsifal-előadást emlegeti azóta is...

– Ez igaz, de az a Parsifal nem lett volna olyan emlékeztető, ha abban nem olyan énekesek vettek volna részt, akik tényleg a legnagyobb átéléssel adták elő. Ha azt nem Salminen énekelte volna, akkor nem lett volna ekkora sikere. És az sem jó produkció, ami egyes személyektől függ. Mert ha az illető megbetegszik, akkor vége az előadásnak. De ott, akkor szerencsénk volt. És Christian Franz nagyszerű volt abban is. A kifejezésnek olyan magas fokát érte el, ami egész egyszerűen lenyűgöző volt számomra.

| Az elmúlt tizenkét évben a teljes Wagner-életmű elhangzott. Mostantól egy ismétlődő ciklus kezdődött. Idén nincs Ring, de miért éppen ez a három opera került egymás mellé? Ez véletlenszerű, vagy egy koncepció része?

– Is-is. Ez is bayreuthi hagyomány. Ugyanis mindig lehet tudni, hogy amikor nincs Ring, akkor a többi darab van. A többi darabban viszont sokkal több kórus van. Tehát amikor nincs Ring, akkor kétszer akkora kórusra van a nyárra szüksége Bayreuthnak. Nekünk azért volt szükségünk a Trisztánra, mert a Ring nélküli év az azt jelenti, hogy a Trisztánon kívül az összes opera nagy kórust igényel, és azokat nem lehet egymás mellett játszani. Már két nagykórusos mű is sok, de három nagykórusos művet nem tudtunk volna beosztani.

| Az előző Trisztán rendezés a Wagner-napok egyik legsikeresebb produkciója volt. Miért pont ezt a művet kellett új rendezésben színre vinni?

– Sajnos itt a sors szólt közbe. Annak a rendezésnek ugyanis egyik központi eleme volt a vívás. De az egyik szereplő sajnos meghalt. Másik vívómesterrel pedig nem lehetett pótolni, hiszen annak a vívójelenetnek az egész koreográfiáját ő alakította ki, és egy új vívómesterrel más szereplőkkel ezt már nem tudtuk volna visszahozni.

| A mostani rendezőre, Cesare Lievre hogyan esett a választás?

– Cesare Lievivel már régebben is szerettünk volna dolgozni. Zürichből ismerem, és már sokszor dolgoztam vele. Zürichben két vagy három közös produkciónk volt, amelyben többek között Polgár László is közreműködött. Cecilia Bartoli például nagyon szeret vele dolgozni, mert nagyon jó rendező. Nagyon sokat dolgozik Bécsben is prózai színháznál. Pont az, amire az énekeseknek nagyon nagy szüksége van, egy prózai színházi rendező, akinek nagyon erős vizuális elképzelése van. Ő az a rendező, aki álmokképekben tud gondolkodni, ami a Trisztánnal például nagyon fontos.

| A Trisztán akkor keletkezett, amikor a Ring nagyobb része már elkészült, a Siegfried második felvonásáig. A Trisztán ugyanakkor nem csak Wagner életművében számít mérföldkönek, hanem az egész európai zenetörténet fejlődésében is. Hatott-e rá, és ha igen, akkor miként a Ring hátralévő részére a Trisztán zenéje?

– Mi érezzük a különbséget, de ez valójában nem olyan nagy. Tulajdonképpen csak az akkordokon, és főként a hangszerelésen érződik, hiszen a Ringnek a szövegét Wagner már a Trisztán komponálása előtt megírta. Szerintem ő addigra már sokkal pontosabban tudta, hogy mit akar. Ha valami zeneileg hatott rá, akkor én sokkal inkább a bayreuthi tervek hatását érzem a Ring befejezésére. Ez azt jelenti, hogy a Siegfried második felvonásáig más a hangszerelés, mint utána. Amikor Wagner a harmadik felvonást komponálta, akkor már a fejében volt az elképzelt akusztika. És érdekesebb színeket használt, tehát tudta, hogy nem olyan veszélyes, ha túl hangos a zenekar. Gyakorlatban ez úgy néz ki, hogy a karmesternek Bayreuthban a Siegfried második felvonásáig „marcatóbban” kell vezényelni, mert különben elvesz a zenekari hangzás, és a Siegfried harmadik felvonásától kezdve pedig ez magától értetődő. Bécsben ennek pont az ellenkezője van: az első két felvonás könnyebben szólal meg, de a harmadik felvonásnál, és az Istenek alkonyánál vigyázni kell, hogy ne nyomjuk el az énekeseket. Itt a Müpában azért érdekes a helyzet, mert elvben nagyjából itt is azt kell csinálni, amit Bécsben, de gyakorlatban úgy van, hogy itt van egy olyan akusztika, hogy akkor is lehet hallani az énekest, ha elnyomjuk. Ez máshol nincs, és ez egy nagyon nagy kincs itt. Én egyéb-

ként azt szoktam mondani, hogy nem a hangos részekben hangos a zenekar, hanem a halk részekben. Tehát, ha nem csináljuk meg a nagy dinamikai kontrasztokat, akkor fárasztjuk a nézőt, és az énekest is.

■ *Az eddigi nagy sikerek után, hogyan képzei a folytatást?*

– A siker befolyásolja a terveinket. Ugyanis egész egyszerűen az történt, hogy a Ringnek nagyobb sikere lett, mint gondoltuk volna. Mindenki azt mondja, hogy a legjobb rendezés. Ez azután befolyásolta a terveinket, mert eredetileg én is úgy képzeltem el, mint Bayreuthban, hogy minden hét évben új Ring-rendezés valósul meg. Ezért van mindig egy év Ring nélkül, és akkor jön a következő ciklus: új rendezés, új karmester, új betanulás. Ezt képzeltem el én is. De annyira akarták az emberek, hogy ezt a Ringet megtartsuk, hogy tavaly született egy döntés, hogy ha valóban ekkora sikere van, akkor ezt megtartjuk a következő évekre is. Át fogja ugyan dolgozni a rendezést a rendező, de ugyanaz a rendezés lesz átdolgozva, tehát nem egy új Ringet csinálunk. Ami viszont még jellemző az az, hogy azt is el kell fogadnom, hogy nemzetközileg is a Ring után van a legnagyobb érdeklődés, mert ez a négynapos Ring ez máshol nem igen

látható. Itt most van egy dilemma, ugyanis hat nap alatt tudjuk úgy eljátszani, hogy ugyanazok énekeljék a szerepet. Négy nap alatt, ahogy Wagner elképzelte, azt nem lehet. Most vagy az van, hogy Wagner elképzelésének megfelelően négy nap alatt adjuk elő, de akkor nem azonos szereplőkkel, vagy pedig hat nap alatt, akkor viszont nem ugyanaz. Én a radikális megoldás híve vagyok és négy nap alatt szeretném eljátszani. Ugyanakkor most az történt, hogy lehet, hogy olyan énekesek jönnek, akik el tudják énekelni négy nap alatt.

■ *A Ring hatalmas nemzetközi sikere láttán, az Ön véleménye szerint a fiatal generációk érdeklődését mennyire lehet felkelteni Wagner művészetére?*

– Azt hiszem, hogy a Ring mindig fel tudja majd kelteni a fiatalok érdeklődését, hiszen a Ring nagyon modern. A történet minden korra érvényes. Ugyanakkor mindig csodálom, hogy még látok olyan tizen- és huszonéveseket, akik összeölelkezve hallgatják az egész Trisztánt. Ilyenek mindig lesznek. Az azonban távlati kérdés, hogy egyáltalán a komolyzenének milyen lesz a közönsége a következő generációkban. Ezt nem tudom, de mindig meg vagyok lepve, hogy ez még milyen sok embernek tetszik.

(Kaizinger Rita)

Nem azt akartam megmutatni, hogy a Trisztán mennyire közel van hozzánk...

Beszélgetés Cesare Lievi olasz rendezővel a Trisztán és Izolda új rendezése kapcsán

■ *Ön filozófia szakon végzett, és rendszeresen dolgozik német nyelvterületen. Mikor találkozott először Wagner világvilágával?*

– Kora gyermekkoromtól rendszeresen jártunk operaelőadásokra, elsősorban Bresciába és Veronába, ami mindössze 70 km-re volt tőlünk. Én azonban az első operarészleteket a házukban lévő vendéglő előtt hallottam, ahol szombat esténként a már kicsit kaptatos halászok énekeltek. De Wagnerre visszatérve, emlékszem, hogy a Lohengrint például egészen kicsi gyerekként láttuk az öcsémrel, Danielével, aki díszlettervező lett, de sajnos fiatalon meghalt. Később persze a Ringet is megnéztük, de akkor már nagyobbak voltunk.

■ *Milyen hatást gyakorolt a kisgyermekre ez a meglehetősen bonyolult, germán világ?*

– Erre elmondok magának két történetet. Kisgyerekkorunkban Édesapám egyik nőrokona vigyázott ránk,

aki a háztartási munkákban is segédkezett. Ő például vasalás közben többnyire a Wagner-operák cselekményét mesélte nekünk, amit mi azután a testvéremmel rendszeresen eljátszottunk, illetve meghallgattunk. Ez a játék azután odáig ment, hogy az operák szereplőit és díszleteit is „megalkottuk” játékmoddellként.

■ *És a másik történet?*

– Az a kilencvenes évek elejére nyúlik vissza. A milánói Scalában maestro Mutira vártam, hogy egyeztetsem vele a soron következő Parsifal-rendezésemet. Várakozás közben megismerkedtem a díszlettervezővel, aki azon aggodalmaskodott, hogy vajon a milánói közönség hogyan fogadja majd Wagner operáját. Elmondtam neki, hogy nekem a Parsifal a kedvenc operám, mire ő azt mondta, hogy neki pedig a Lohengrin, mert az volt az első munkája. Szó szót követett, végül tisztáztuk, hogy én 1963-ban láttam azt a Lohengrin-előadást

Veronában, amelynek a díszleteit fiatal díszlettervezőként ő tervezte. Tíz éves voltam akkor, az öcsém pedig kilenc. Végül azt is bevallottam neki, hogy gyerekként mennyire nem tetszett nekünk a hattyú megjelenésének szcenikai megoldása, és elmeséltem neki azt a megoldást, amit mi akkor, erre kitaláltunk.

| Ez a két történet is azt támasztja alá, hogy Wagner megértéséhez azért szükség van némi bevezetésre...

– Nézze, mindenhez szükség van kreativitásra és fantáziára. És a gyerekekben ez még korlátlanul megvan, de ezt ki kell bontakoztatni. És akkor bármilyen messzire el lehet jutni. Wagnernél azonban az érzelmeknek is nagyon nagy szerepe van. Vagyis, hogy az első találkozás emocionálisan milyen hatással van az emberre. Wagnernél ugyanis vannak dolgok, amelyek azonnal hatnak. Más részek pedig rendkívül intellektuálisak, amelyek megértése némi szellemi erőfeszítést igényel. De a művészetben a valódi dolgok, amelyeknek megvan a maga igazsága, azonnal eljutnak az emberekhez, még akkor is, ha bonyolultak és összetettek.

| Az Ön véleménye szerint mi a Trisztán és Izolda üzenete korunkban? Elsősorban a fiatalok számára, egy olyan világban, ahol az alapvető emberi értékek, mint hűség és lojalitás folyamatosan devalválódnak látszanak?

– Úgy gondolom, hogy a Trisztán egy nagyon komplex műalkotás. Ugyanakkor azt is gondolom, hogy – a legtöbb operához hasonlóan –, nagyon távol van tőlünk. Mind az érzékenysége, mind az érzékisége nagyon messze van a mai világtól. Ma az erotika, ahogy ott megélik, nagyon különbözik attól, ahogy napjainkban éljük meg. Nagyon nagy a távolság az akkori és a jelenlegi felfogás között. Épp ezért én nem azt akartam megmutatni, hogy a Trisztán mennyire közel van hozzánk, mert valójában nincs közel, hanem éppenséggel azt, hogy milyen távol van. Azt akartam megmutatni, hogy az a világ – ha jól megnézzük – mennyire rettentő. Hiszen a szerelem fogalma a halálhoz kötődik.

| Erosz és Thanatosz...

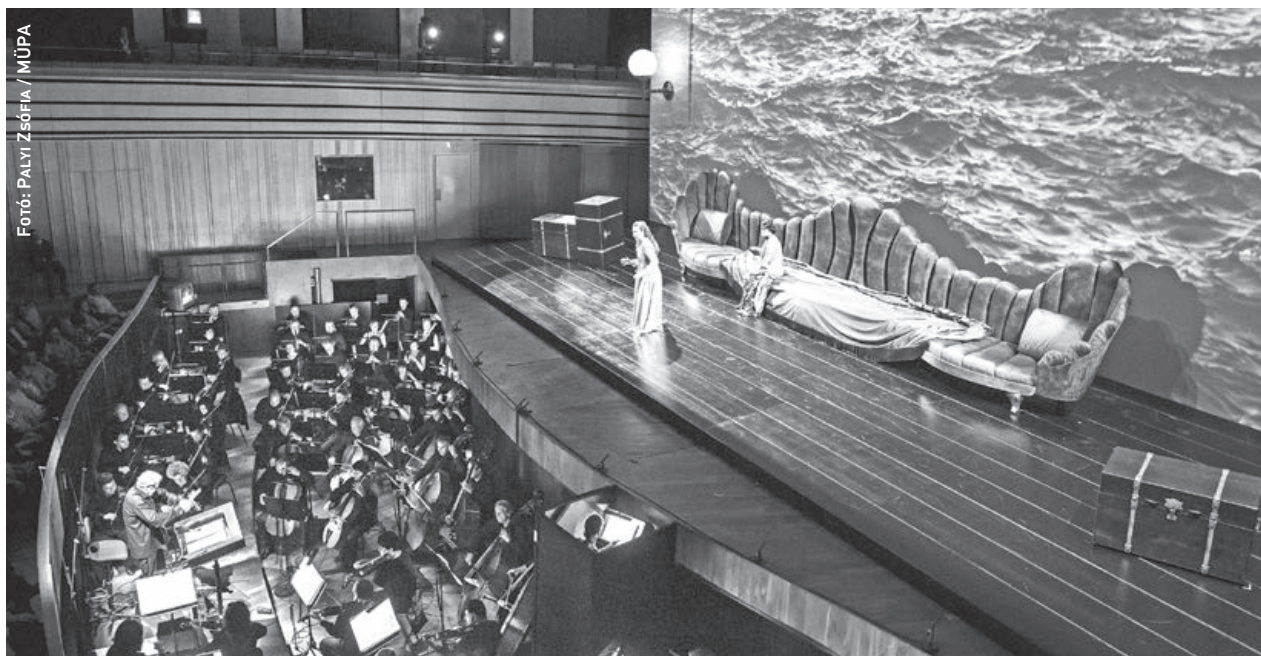
– Trisztán és Izolda tragédiája abban áll, hogy nem halnak meg a II. felvonásban. Mert ha akkor meghalnának, akkor boldogan halnának meg. Az átélt erotikus élmény után a halál lenne számukra a megoldás. De a probléma az, hogy nem halnak meg, hanem vissza kell térniük az életbe. A gyönyör olyan magaslatára jutnak el a szerelmi kettősben, amit már nem lehet fokozni. A tökéletes beteljesülés után a halál a megváltást jelentené számukra. De a halál nem jön el. Ezért semmi más nem következhet, csak az örület. Mind a ketten elveszítik a kapcsolatot a realitással.

| Pirandellót idéző dilemma, már ami a szerelem és az örület összekapcsolását illeti...

– Mi azt gondoljuk, hogy ahhoz, hogy egy régi dolgot megismerjünk és megértsünk, egészen közelről kell szemlélnünk. Ez tévedés. Amikor egy dolgot túl közelről nézünk, akkor nem látjuk igazán. Ezért olyan távolságot próbáltam keresni, ami lehetővé teszi a párbeszédet köztem, és a mű között. Ez a nézőpont azonban túl távoli sem lehet, mert az ellehetetlenítené a dialógust. Ezért mindenképpen a helyes távolság megtalálására kellett törekednem. Nem tudom, hogy végül sikerült-e? Mindenesetre azt akartam megmutatni, hogy bár távol van tőlünk Wagner Trisztánja, mégis van egy olyan elem, ami közelebb vihet minket hozzá. És ez nem más, mint a poézis. Úgy fogtam fel a poézist, mint a legalkalmasabb összekötő elemet Wagner kora, és a mi korunk között. Éppen ezért egy meglehetősen látomásos előadást képzeltem el.

| Videoanimáció segítségével?

– Azzal is. Szerettem volna megtapasztalni, hogy milyen viszonyt lehet létrehozni a videó, a zene és a színpadi történés között. Most először használtam videót a rendezésben, nem tudom, hogy sikerült. Ugyanakkor a műben rejlő poézist is igyekeztem ábrázolni. Természetesen nem úgy, hogy a videoanimáció és a cselekmény

Fotó: PÁLYI Zsófia / MÜPA

között átfedés legyen. A videó szándékaim szerint inkább elemeli a történetet a cselekménytől, mintsem illusztrálja, hiszen akkor elvonná a néző figyelmét a színpadi történésekről.

■ *A Trisztánnak ugyanakkor van egy mágikus dimenziója is, hiszen a tragédia kiváltó oka a varázssital.*

– Igen, Izolda anyja varázslónő volt, és ő maga is ismeri a különböző gyógyfüvek és főzetek titkát. A mágikus elem igazából a zenén keresztül valósul meg. Én a zene mágikus hatását igyekeztem megmutatni. Vagyis, hogy a szereplők mintegy drog hatása alatt vannak.

■ *A mai leegyszerűsítő világban megvan annak a veszélye, hogy maga a Trisztán-történet is banális, leegyszerűsítő értelmezést nyerhet.*

– Az én meglátásom szerint a hűséget nem lehet morállal megszerezni. A hűséget megnyerni csak a mindennapi tapasztalás útján lehet. Az én felfogásom alapján a hűség a gyönyörből, az élvezetből születik.

■ *És mi a helyzet a lojalitással?*

Trisztán lojális, de csak nappal. Amint eljön az éj, megszűnik lojálisnak lenni.

■ *Ezt a dichotómiát hogyan lehet színpadra átültetni?*

– Ez a téma megjelenik ugyan a rendezésemben, de nem jelenti annak központi elemét. Ha alaposan belegondolunk, a Trisztán-történet üzenete rendkívül destruktív. Ha elolvassuk a Mild und leise kezdetű híres zárójelenetet, az úgynevezett szerelmi halál – ami olyannyira

tetszik a közönségnek – szövegét, láthatjuk, hogy ott alapjában véve rettenetes dolgokról van szó. A szerelemtől, ami a halálhoz kötődik. A 19. századi puritán német polgárság azért lelkesedett annyira a Trisztánért, mert átélhette benne mindazt, ami számára tilos, illetve tiltott volt. Az olaszokra, akik kevésbé prűdek, és a szerelem, az érzékiséget mindig is nyíltabban élték meg, nem volt ilyen elementáris hatással az opera. Wagner Trisztánjának számunkra zeneileg hatalmas vonzereje van. De az üzenete taszító. A szerelemnek az életbe és nem a halálba kell vezetnie. Ráadásul a szerelem több, mint gyönyör. A gyönyör keresése egy idő után önmegsemmisítéshez vezet. Van egy határ, amit nem szabad átlépni. Erre szerettem volna felhívni a figyelmet.

■ *Mennyire jelentett Önnek nehézséget a rendezésben, hogy a Müpa színpada nem a hagyományos értelemben vett operaszínpad?*

– Ennek a színpadnak valóban vannak hátrányai. Nem tudom, hogy mennyire sikerült, de megpróbáltam ezeket a hátrányokat előnyökké alakítani. Ebben segítségemre volt a videóanimáció. A videó teremti meg a szcenikát. Most először használom ilyen mértékben, és kíváncsi voltam, hogy milyen összefüggést lehet létrehozni a zene, az animáció és a színpadi akció között. A videó segítségével ugyanis teljesen életszerűen lehet ábrázolni a dolgokat, de azt is lehetővé teszi, hogy ezt a realitást átformáljuk valami egészen illuzórikussá. Ez volt az, amire törekedtem.

■ *Ön szerint a fiatalokhoz mennyire lehet közel hozni Wagner művészetét?*

– Azt gondolom, hogy nemcsak Wagner operái, hanem maga az operaműfaj sem a mi korunk műfaja, hanem egy másik korszaké. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nem kell fenntartani és ápolni. Csupán arról van szó, hogy nem az a műfaj, ami a mi korunkra jellemző. Feltételezve, hogy van egyáltalán ilyen műfaj.

■ *Talán a tánc...*

– Igen, talán. Ott a kifejezés nagyobb szabadságot élvez.

■ *Az operáról szólva Pierre Boulez már 1964-ben azt írta, hogy „fel kellene robbantani az operaházakat”...*

– Én nem azt mondom, hogy be kellene zárni, vagy pláne felrobbantani őket. Mindössze annyit mondom, hogy maga az opera egy régi műfaj, amit szeretünk, és életben tartunk, mert tetszik nekünk, és még mindig mond valamit a számunkra. Sőt, egyeseknek talán nagyon is sokat mond. De tisztában kell lennünk azzal, hogy nem fejezi ki korunk szellemét. Vagyis azt, amit németül úgy hívnak, hogy „Zeitgeist”. Ez pont Olaszországban látszik legjobban, ahol maga a műfaj született, és ahol évtizedek óta sorra szűnnek meg az operatársulatok.

(Kaizinger Rita)

Miniszterek és más kollégák

Utazások az előadó-művészet körül Európában

Errefelé idén már megint nem volt ideje a tavasznak, hogy elkápráztasson embert-állatot hónapokon átvonuló szépségeivel. Gyorsan letelt az az egy-két nap, aztán már jött is a nyár. Nem így Észtországban! Május végén már komótosan nyílt az orgona, megteltek a tallinni fagyaltalozók a 23 fokok kánikulában és ki-ki csak találgatta, mi jöhet még itt nyáron, ha már most ilyen meleg van?

A tavaszinál is melegebb hangulat volt az ottani operaházban is. No, nem a forró Egyiptomban játszó Aida előkészületei folytak, nem is valamely frissen bejelentett reform miatt hevült fel a hangulat, hanem a PEARLE* tartotta itt szokásos félévenkénti konferenciáját. A sajátos, leginkább art deco stílusúra emlékeztető épület ad otthont a Nemzeti Operaháznak is, meg a Nemzeti Hangversenyeremnek is. A nemzeti szó hangsúlyozása nem véletlen e hányatott sorsú, velünk távoli nyelvrokron népnek: idén ünneplik államiságuk századik(!) évfordulóját. A hajdani, még önállóság előtti, de a nemzeti identitást megőrző fényes időköt őrzi az óváros mesészerű, Hanza-városokra jellemző szépsége. Kultúrájuk, ezen belül előadó-művészetük igen gazdag, színházi életük parádésan színes, operaelőadásait, koncertjeiket kiváló zenekaraik és énekeseik, karmestereik garantálják.

Nem véletlen talán, hogy Észtország kulturális minisztere egy színész- színházigazgató. Nem mellékesen régi kedves barátunk, hiszen éveken át ő képviselte az Észt Színházszövetséget a PEARLE*-ben. Indrek Saari sietett is hozzánk Velencéből, ahol az előző nap még az észti pavilont avatta fel. Nem önfényezésből, hanem tényként közölte, hogy első intézkedéseinek egyike miniszteri kinevezését követően a kulturális szféra dolgozói bérének 25%-os emelése volt. Most épp ők is egy előadó-művészeti törvény megalkotásán dolgoznak, a magyar tapasztalatokat is figyelembe véve.

Maga a konferencia – mint mindig – átfogó képet adott az előadó-művészetet érintő európai és nemzetközi folyamatokról. A szokásos területek – szerzői-előadói jogok, technológiai kérdések, rádióspektrumok használata, munkaegészségügyi kérdések, EU-jogalkotás, stb. – ezúttal különös hangsúllyal foglalkozott a hónapok óta világszerte érzelmeket felkavaró, botrányokat generáló és még valószínűleg sokáig nem csituló #me:too kérdéskörrel. Sokan úgy gondolják, az előadó-művészet résztvevői különösen kitettek a szexuális zaklatásnak, emellett a nők amúgy is áldozatai a nemek közötti hátrányos megkülönböztetésnek e területen is. Nos, az EU-tagállamok

nagy része kellő súllyal, határozottsággal, és ha ez szükséges, kellő tapintattal próbál megoldást találni arra, hogyan lehetne teljességgel lehetetlenné tenni, hogy kiszolgáltatott emberek szexuális zaklatások elszennvedői, vagy áldozatai lehessenek. (A PEARLE* aktuális tevékenységéről, tavalyi beszámolójáról, jövőbeli aktivitásáról megújult honlapján, a www.pearle.eu –n lehet tájékozódni.)

A „kiküldött munkavállalók” – angol szavakkal „posted workers” témakör nem csak Tallinnban volt sláger, hanem Sychrovban is, ahová a Cseh Szimfonikus Zenekarok Szövetségének meghívására utaztam el. Cseh kollégáinkat ugyanis leginkább az érdekelte, el tudjuk-e érni, hogy az előadó-művészetre ne vonatkozzék ez a jogszabály? (Emlékeztetül: az EU-ban sokan gondolták úgy, nem fair az, hogy például egy bolgár, vagy román buszsofőrt kiküld a cége – mondjuk – Németországa, hogy ott dolgozzon akár egy évig is és közben otthoni, a német körülményekhez viszonyítva szerény fizetését kapja. Ezért úgy szól a tervezet, hogy a más EU-tagországba tartósan kirendelt munkavállaló meg kell, hogy kapja a legkevesebb a helyi minimálbérnek megfelelő összeget. Lett ebből felhárdulás, természetesen főleg az Unió felénk eső részén. Ám az előadó-művészet sajátosságaiából következően ez a szabályozás könnyen letaglózna az európai művészeti fesztiválokat, csapást mérne a művészegyüttesek nagy része turnéjaira, és így tovább. Cseh barátainkat csak afelől tudtam megnyugtatni, hogy erősen küzdünk ez ügyben. (A részletek iránt érdeklődők figyelmébe ajánlom fél éve Balog és Varga miniszter uraknak ez ügyben írt leveleimet, melyek az www.aho.hu honlapon elolvashatók.)

Sychrovban is sikerült parolázni a kulturális miniszterrel. Ugyanis Ilja Schmid sem rögtön miniszternek született, hanem előtte kijárta a zenekarigazgatók ke-

ményi iskoláját a Prágai Szimfonikusoknál, majd még nehezebb harcmezőn, az opera műfajában edződött Plzenben, végül egy kis kerülő után kinevezték miniszternek. (Nem sokáig fogja koptatni a bársonyszéket, hiszen e napokban áll össze az új cseh kormány és abban Ilja már nem keres magának helyet.) Ő bizony nem tudott 25%-os béremelést elérni, de kollégái a háta mögött sem tudtak rá mást mondani, mint hogy talpig becsületes, segítőkész miniszter volt és amikor már nem lesz az, ugyanazzal a barátsággal fogadják vissza, mint amikor kivált közülük. A Szövetség tagjait természetesen nem csak EU-s hírek érdekelték, hanem az is, mi, magyarok hogyan oldjuk meg a szükségszerűen fel-felbukkanó problémáinkat. Elmondtam nekik az előadó-művészeti törvény minden előnyét és gyenge pontját, hátha ők is nekigyürkőznek egyszer valami effélének. Érdeklődtek a magyar zenekari-énekkari bérek felől – alapvetően nincs nagy különbség – és a vezetői kinevezések hogyanjáról. A tanácskozást egy-egy pillanatra a monarchia békés derűje lengte át.

Leeuwarden a messi Frízföld gyöngyszeme, jelenleg Európa Kulturális fővárosa. Itt tartotta kongresszusát a Nemzetköz. Előadó-művészeti Társaság (ISPA). Nehéz lenne az öt nap eseményeit röviden felsorolni, így elég talán arra a nagyszerű társaságra utalni, mely ilyenkor a

nap minden órájában a szakma és a mindennapi élet gondjairól, örömeiről cserél eszmét. Az amszterdami Concertgebouw, vagy a Szingapúri Esplanade igazgatója, ghana-i ösztöndíjas fiatalok, vagy a Royal Philharmonic Society főtíkára társaságában gyorsan telnek a percek. A kongresszus hagyományosan nem csak elvi kérdésekről ejt szót, hanem ismerkedik a helyi előadó-művészettel is. Így volt szerencsének Terschelling szigetén az évtizedek óta páratlanul sikeres szabadtéri fesztiválra is ellátogatni. Káprázatos és megindító előadásokat láthattunk. Többek között a Cello Octet Amsterdam előadásában az Instant Love c. megrázó produkciót. A nyolc kitűnő csellóművész egyben – ha kell akár akrobatikus – színész is egyszerre. Az e darabra íródott zenére az a napjaink sajnos közismert története elevenedik meg, amikor egy Kelet-európai lánynak a messziről jött nyugati fűt-fűt, rózsakertet ígér, majd – mondjuk – Hollandiába érve az út szélén, vagy a piros lámpás házak egyikében találja magát. Megsüvegeltem mind a témaavasztást, mind a megvalósítást. Nem baj, ha őszinték vagyunk önmagunkhoz.

Bár sokszor becsapás, amit a művész művel, önmagát sosem szabad becsapnia. Akár színigazgató, akár miniszter, akár muzsikos, vagy zenekarigazgató.

Kovács Géza

Hinnünk kell a zene erejében

Hámori Máté, az Óbudai Danubia Zenekar állandó karmestere az ifjúsági hangversenyek elkötelezett dirigense. Ötödik éve dolgozik a zenekarral; ebben az időszakban teljesen új műsorpolitikát alakított ki, melynek fő irányelve, hogy a zenének mindenkihez el kell jutnia, mindenkit meg kell szólítania.

■ Mikor döntött úgy, hogy zenei pályát választ?

– Én otthon kezdtem zenélni; apukámat utánóztam, aki ugyan nem zenész, de sokat zongorázott. Látni a próbálkozásaimat, tizenegy éves koromban a szüleim beíratnak zeneiskolába, zongora szakra. Nem tűnt úgy, hogy zenész leszek, mert bár szerettem a zenét, nem voltam kifejezetten szorgalmas, és elég későn is kezdtem a tanulást. A koncerteken jól szerepeltem, de sose kaptam jó jegyeket. Egy idő után valahogy mégis felpörögtek a dolgok, nagyjából akkor, amikor elkezdtem zenét szerezni. Kiss András, az Állami Hangversenyzenekar egykori koncertmestere meghallgatta a darabjaimat, és Kocsár Miklóshoz irányított, hogy tanuljak nála zeneszerzést. Elmentem tehát egy meghallgatásra, aminek következményeként elhívott felvételizni a Bartók Konzervatóriumba. Közben én a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnáziumba jártam. Amikor a konzit is elkezdtem, jó zsúfolt időszak következett, mert egyszerre vé-

geztem a két iskolát, és még külön zongoráztam is. A hangszeret ekkoriban már komolyan vettem, jártam egy felkészítő tanárhoz, aztán Hegedűs Endre, majd Esztó Zsuzsa is tanított. Sokat köszönhetek nekik, rengeteget tanultam tőlük; mindemellett folyamatosan komponáltam. Mivel a konzit egy évvel később kezdtem, hivatalosan nem fejeztem be, mert érettségi után felvételiztem a Zeneakadémiára.

■ Ekkor már egyértelmű volt, hogy zenei pályára megy?

– A kezdeti nagyvonalúság után már elég komolyan vettem a zenetanulást, és a dilemmám az volt, hogy zeneszerzés vagy zongora szakra menjek inkább. Ekkor találkoztam Vásáry Tamással, aki a szüleim barátja. Hosszan beszélgettünk, és ő azt mondta, hogy szerinte a személyiségem leginkább a karmesterséghez való. Erre addig egyáltalán nem gondoltam, egyetlen korábbi próbálkozásom hat éves koromban volt kínai evőpálci-

kákkal. Mind a zeneszerzést, mint a zongorát komolyabb dolognak tartottam, mint a vezénylést. De Vásáry Tamás véleménye szöveget ütött a fejembe, és megpróbáltam. Többen mondták előtte, mennyire nehéz bekerülni; ennek ellenére sehova nem adtam be a jelentkezési lapomat, csak a karmester szakra. A szüleimet ez nagyon megijesztette, mert közben kitűnőre érettségiztem a Szent Imrében, ami jó ajánlólevél lett volna bármelyik egyetemre, míg az Akadémián az is bizonytalan volt, egyáltalán elindul-e a szak, és ha igen, akkor hány embert vesznek fel... Utolsó helyen kerültem be, a legkevesebb ponttal, de a lényeg, hogy bekerültem. Az akadémiai évek alatt már nem volt részem akkora terhelésben, mint a középiskolában, de ez az időszak nagyon nagy jelentőségű volt számomra, mert megalapítottam a saját zenekaromat, a Teatro di Musicát.

I Ez az együttes miért szűnt meg később?

– Sajnos nem volt mögötte a működéshez szükséges anyagi támogatás. De nagyon fontos mérföldkő volt az életemben. Úgy kezdtem, hogy telefonszámokat kértem, és körülbelül kétszáz, számomra jórészt ismeretlen embert hívtam fel azzal a szöveggel, hogy „ez és ez vagyok, volna-e kedved zenekarban játszani ingyen?” Mivel nem voltam nappali tagozatos konzis, nem ismertem igazán a korosztályomat. Az első próbán rajtam kívül három

zenész volt, egy fuvolista, egy brácsás és egy hegedűs, velük próbáltuk a Schubert: V. szimfóniát. Így indulunk el Budakeszin, ahol a plébánia segített ingyenes próbateremmel. Később körülbelül 40 főre bővült a Teatro di Musica kamarazenekar. A Szent Imre Gimnázium akkori igazgatója, Párdányi Miklós engedélyével az iskola dísztermében tudtunk koncertezni. Bérleti sorozatot indítottam, és tulajdonképpen mindent, amit most csinálók, akkor kipróbáltam kicsiben – prospektust írtam, kottákat készítettem... Ez a három év nagyon hasznos volt, kialakult a törzsközönségünk, amely aranyos kezdeményezésnek tartotta a próbálkozásomat a minőségtől függetlenül – ami, megjegyzem, egyáltalán nem volt rossz. Olyan kiváló zenészeket ismertem meg, akik később Magyarországon vagy külföldön jó nevet szereztek maguknak, mint például Bujtor Balázs, Csővári Csilla, Geszthy Veronika. Jó műsorokat játszottunk, sok ritaritást, mint például a korai Mozart-szimfóniák, a kevésbé ismert koncertáriák, vagy Schumann: g-moll, Zwickau szimfóniája, ami egy fiatalkori töredék – azóta a Danubiával is játszottuk. Ez volt az igazi hőskor – igazi jó, munkás időszak, és mivel nem volt mögöttünk intézményi támogatás, a koncertek jegybevételéből próbáltunk talpon maradni. Néha adódott egy-egy szponzor is, aminek mindig nagyon örültünk. Később Rakos Miklós jóvoltából a Fáklya Klubban kaptunk próbatermet, és ami utólag nagyon vicces: a Danubia is ott próbált Héja Domonkossal egy másik teremben, a szünetekben a zenészekkel együtt beszélgettünk a folyosón.

I Mi volt az utolsó csepp a pohárban, ami a megszűnést jelentette?

– Volt egy autóm, és az utolsó koncertet úgy sikerült finanszírozni, hogy az autót eladtam. Az árából fizettem ki a zenészeket. Utána azt gondoltam, már nincs mit eladnom, ez így nem mehet tovább. Ezzel együtt: nagyon sok jó emlék fűződik ehhez az időszakhoz, sokat tanultam, megérte.

I Mihez kezdett, amikor megkapta a diplomáját?

– Ez az útkeresés ideje volt; szerencsésnek mondhatom magamat, mert kaptam lehetőségeket. Az egyik vizsgámat meghallgatta Pál Tamás, aki akkor a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar karmestere volt, és ő meghívott dirigálni egy bérletes koncertre. Nagy bátorság egy kezdőnek odaadni a zenekart, de ilyen lehetőségek nélkül lehetetlen elindulni a pályán. Óriási segítség volt, hogy egy profi zenekar előtt állhattam, és Csajkovszkij: V. szimfóniáját dirigálhattam. Innentől fogva gyakran megjelentem Szombathelyen, sok ifjúsági koncertet vezényelhettem, ezért a mai napig nagyon hálás vagyok. Itt kezdődött a máig tartó kapcsolat az ifjúsági előadásokkal. Mozart: Bastien és Bastienne című operáját mutattuk be, és ezt a produkciót elvittük a legkisebb falvakba is, hogy elérje a gyerekeket. Nekem hihetetlen élmény volt eljutni olyan, mélyszegénységben

élő gyerekekhez, akik még soha nem láttak élőben zenészeket sem, nemhogy zenekart vagy operát.

■ *Körülbelül hány településen fordult meg?*

– Volt egy Magyarország térképem, ahol pirossal jelöltem a településeket, ahol játszottunk. Már több száz piros pont van rajta. Ha csak a magas kultúrát képviselő nagyvárosokba mentünk volna el, lenne tíz ilyen pont, és kész. Így viszont, a Filharmóniával – amely szintén elégséges támogatás nélkül dolgozik – fillérekből, a kínai boltban saját pénzen vásárolt anyagokból készült bábokkal végigutaztuk az országot. Sokszor az énekekkel készítettük el a kellékeket. Orendt Gyula, aki most a berlini Staatsoper szólistája, együtt festette velem a Bastien díszleteit, amiket aztán elvittünk mindenhol. Hálás vagyok a sorsnak, hogy ennyi helyen zenélhettem. Közben kaptam néhány kisebb koncertet más zenekaroknál is, illetve az ifjúsági előadások kapcsán meghívtak Győrbe.

■ *Ezek szerint hivatalos állása nem volt?*

– Nem. Nehéz volt napról napra élni, de úgy éreztem, ezt kell tennem, míg meg nem találok a saját utamat. Biztos voltam benne, hogy a belefektetett munka meghozza az eredményét. Vásáry Tamás nevét már említettem, az első munkahelyemet is ő segített megtalálni. A Debreceni Világzenekarral végzett munkájához szükségem volt egy asszisztensre, és ő rám gondolt. Én örömmel vállaltam; jó pár évig dolgoztam mellette, sokat tanultam tőle, rengeteget beszélgettünk zenei, emberi és spirituális dolgokról. Ezek csodálatos nyarak voltak. A Nyári Akadémia a Debreceni Egyetem épületében működött, és itt talált rám a következő lehetőség: a dékán úr, Duffek Mihály és Váradi Judit egyetemi docens megkérdezték, vezetném-e a főiskola zenekarát. Természetesen örömmel vállaltam, ez volt az első zenekari állásom. Nagy energiákkal kezdtem bele a munkába; létrehoztam egy fesztivált, újfajta, az egyetemi közegbe való – például éjszakai – koncerteket tartottam, amik ebbe a világba illenek. A Zeneművészeti Kar a hatalmas Debreceni Egyetemnek egy szegregált része, már csak az elhelyezkedése miatt is kevés a kapcsolatuk a többi karral. Én ezen próbáltam változtatni. Szerencsére a vezetőség is partner volt ebben, szabadon kísérletezhettem. Többek között olyan Liszt-műveket játszottunk, amiket senki nem ismert, A strasbourgi katedrális hangjait rajtunk kívül csak egyszer vette elő az elmúlt ötven évben Kocsis Zoltán. Én ilyen elfelejtett darabokat foglalkoztam ott a 2010-es évek elején.

■ *Hogyan került kapcsolatba az Óbudai Danubia Zenekarral?*

– 2013-ban debütáltam az Erkel Színházban, ami azért érdekes, mert az volt a szakmai vágyam, hogy 30 éves koromig – amit ekkor töltöttem be – felléphessek az Operaházban. A szerencsének és Ókovács Szilveszter

nekem szavazott bizalmának köszönhettem a lehetőséget. Mivel akkor sok előadás volt a Hunyadi Lászlóból, úgy gondolta, egy párat odaad egy új karmesternek; ha elrontja, akkor sincs baj, a harminc előadásból legfeljebb néhány gyengébb lesz. A jó vezetők időnként kockáztatnak, mernek lehetőségeket adni a kezdőknek. Most, hogy már én is kerülök döntési helyzetekbe, a másik oldalon állva is figyelek erre, mert igazi kincseket lehet találni. A Danubiánál is sok a fiatal vendég; járok operavizsgákra, a karmestereket is szívesen megnézem, ha meghívják – és bátorítanám a növendékeket, hogy hívjanak, használják ki, hogy megmutathatják magukat! Nem szabad a lehetőségeket kihagyni. Annak idején én se voltam bátor, de erre szükség van. Visszatérve a kérdésre: az Erkelben az első általam vezényelt előadást éppen a Danubia játszotta, mert az Operaház zenekara nem tudta az összes előadást teljesíteni az egyéb feladatok miatt, így vendég zenekarokat hívtak. Én a Danubiával az árokban találkoztam. A bemutatkozás jól sikerült mind az operadirigálás terén, mind a Danubia szemében, mert utána Ács Péter, a zenekar igazgatója megkeresett, van-e kedvem dolgozni velük. A zenekar akkor egy elég nehéz időszakában volt, mivel Héja Domonkos, az együttest alapító karmester máshol kapott komoly feladatot. Kevés koncertjük volt, keresték a helyüket a zenei életben, végül egy olyan pontra érkeztek, ahol döntést kellett hozni arról, hogy továbblépjenek-e, vagy vége. Az újrakezdéshez keresett partnert Péter, és hálás vagyok a bizalmáért; nagy dolog, hogy egy fiatal karmester kezébe merte tenni a zenekart! Én már a szakdolgozatomat is zenekar-építésből írtam, mindig is ez volt a vágyam.

■ *Nem csábította az utazás, a versenyek, a vendégeskedés?*

– Én az állandó karmesterségben hiszek. Voltam egyszer versenyezni Londonban, egyszer Katowicében is, de úgy érzem, csak a szakmai kapcsolatok miatt volt fontos. Nagyobb művészi potenciált látok abban, ha egy karmester egy helyen tud kultúrát teremteni. Amikor valaki vendégként érkezik, örülnek a friss instrukcióknak, nem ismerik a szokásos mondatokat – de az egész csak egy projekt, ami behatárolt. Néhány próba van csak, így rögtön kiderül, mit lehet kihozni a zenekarból. Saját hangzásideált nem lehet megalkotni. Aki szeret utazni, annak nyilván csábító ez az életmód. Én szívesebben vagyok Magyarországon, küszködöm a zenekarral nap mint nap; néha utálnak, aztán sikerül évek alatt elmozdítani őket a holtpontról. Jó érezni, hogy változást tudok előidézni. Vendégként kérhetek bármit, udvariasan megcsinálják, amit lehet, de ha elmegyek, már másnap visszazuhanak a régi állapotba.

■ *Makacs embernek tartja magát?*

– Igen, és sok konfliktusom van a maximalizmusomból. Mostanra azért már megtapasztaltam, hogy elég, ha

magamat gyöttröm... Mindenkit a saját lehetőségeinek a szintjén kell kezelni, és inkább motiválni, mint ostorozni. Nem lehetek könyörtelen másokkal szemben. A végeredmény a lényeg, ennek mindent alá kell rendelni, és az ehhez célszerű utat kell választanom. A saját zenekaromnál így is elérem, amit szeretnék; vendégként pedig könnyebb, mert jobban figyelnek a kevésbé ismert emberre. Baj lenne, ha a zenekar minden elképzelésemet maradéktalanul meg tudná valósítani – akkor nem lenne mit hozzátenni, le kellene tenni a pálcát. Magamat mindig fejlesztenem kell, a hallás, zeneiség nem áll meg, a diploma ilyen szempontból semmit sem jelent – ez egy hosszú folyamat. Van egy anekdota Pablo Casalsról; megkérdezték tőle, miért gyakorol még 90 évesen. Ő azt felelte: „mert úgy érzem, még fejlődhetek”. Ez nem vicc, ez tényleg így van! Ha az ember nem érzi úgy, hogy képes fejlődni, akkor abba kell hagynia.

■ Mennyire érzi partnernek a Danubia Zenekart az ifjúsági előadásokon? Mennyire motiváltak az ilyen koncerteken?

– Mikor átvettem a Danubiát, a törzsközönség jellemzően az idősebb rétegből került ki. Ifjúsági programok nem voltak, standard repertoárt játszottak. Az elmúlt négy évem legfőbb törekvése az volt, hogy megszólítsam a fiatalabbakat, a legkisebbeket is. Ezért indult az ifjúsági koncertsorozat, a kísérleti koncertek a színház és a zene ötvöztetésével. A műsorpolitika merészebb, emiatt egy új réteg érkezett a közönségbe. Mostanra a gyerekeket is elhozzák a régi bérleteseink. Nyilván olyan is van, aki már nem jön, de az egyik célunk, hogy az aktív, 30-40 évesekből álló korosztályt megszólítsuk, mert ők mennek el kulturális eseményekre. Szeretnénk, ha megértenék, hogy értékes és hiteles, amit csinálunk. Nemrég John Malkovich-csal volt egy estünk, csupa kortárs zenével; utána az interneten kaptunk egy ilyen kommentárt: „köszönjük, hogy megmutatták, hogy a kortárs zene ilyen jó is tud lenni”. Ez egy fontos cél, megmutatni a potenciális közönségnek, hogy ezek értékes dolgok. Az ifjúsági programok is ezt a célt szolgálják; 45 perces előadásainkkal elvisszük ezt az élményt az általános iskolai alsó tagozatosoknak, akár ötödikig-hatodikig bezárólag.

■ A beavató koncertek kapcsán gyakran elhangzik az a vélemény, hogy a produkciókat nem szabad utaztatni, mert a katarzishoz a különleges helyre, a koncertteremre is szükség van. Mi erről az Ön véleménye?

– Én azt gondolom, hogy végig kell gondolnunk: mi a jövője a műfajnak, hogy fog a klasszikus zene az emberek életének a része maradni? Ez a kulcskérdés, ami rövidesen el fog dőlni. Van egy olyan réteg, amely szépen felöltözve elmegy a komolyzenének szentelt helyre, de kevesen vannak, és főleg idősebbek. Ma minden kulturális termék kéznél van, ez egy kompetitív világ, ahol nincs más választásunk: hinnünk kell a zene erejében.

Egyszer Szántód-Köröshegyen sétáltam egy forró nyári napon a kihalt utcán. Teljesen váratlanul meghallottam egy szörnyen lepusztult viskó udvaráról a Mendelssohn: Hegedűversenyt. Egy gyerek gyakorolta, és kifejezetten jól játszott! Teljesen szürreális volt az egész, és nekem máig ez az egyik legszebb Mendelssohn-élményem. Én abban hiszek, hogy a zenének akkora ereje van, hogy nem fontos, hol adom elő, milyenek a körülmények, a katarzis nincs helyhez kötve. Nagyon jó és erős előadásokat kell kitalálni; a humor és az élmény megteszi a magáét. A gyerekek nagyon nyitottak, ami őszinte és hiteles, azt elfogadják. Van egy Beethoven-előadásunk, amiben Méhes Csaba pantomimművész játssza a zeneszerzőt. Az előadás utolsó jelenete azt szemlélteti, milyen lehetett, mikor Beethoven megsüketült – a zenekar láthatóan játszik, de a vonók elkezdnek a húr fölött mozogni, egyre halkabb minden, míg már semmi sem szól. Ott áll egy vicces figura egy groteszk szituációban – és soha senki nem nevet! Én a gyerekeket nem becslém alá. Egyébként nem is könnyű mozgatni őket, ha elutaznak egy helyszínre, azzal több idő elveszik, mint ha csak a tornateremig kell menniük. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy ne lenne jó a minőségi helyszín, számtalan előnye van annak is – mi így csináljuk, nekünk ez működik. Játsszunk tornateremben, templomban, művelődési házban, egy a lényeg: komolyan kell venni a gyerekeket. Nagyon tiszták az érzelmeik, és nagyon hamar megértik a lényeget.

■ Ki írja az ifjúsági előadások szövegeit?

– Teljes egészében én írom, és az előadásokat is én vezetem. Ez nagyon fontos; már sok tapasztalatom van ebben a témában. Nagyon különböző iskolákban voltam, találkoztam a legkisebbektől a szakiskolásokig minden korosztállyal. Olyan irányba kell vinnem a kommunikációt, ami az adott helyen működik. Ez minden esetben más. Kell az interakció, kell egy összehangolás; egy poén, valami olyasmi, amitől kinyílnak a produkciónak. A rutin ebben sokat segít.

■ Hogy látja a magyar zenekarok jövőjét?

– Erre nézve van egy vágyam – nagyon fontosnak tartom, hogy szorosabb kapcsolat jöjjön létre a magyar zenekarok között! Azt érzem, hogy mindenki csak a saját érdekeit védi; én úgy gondolom, hogy összefogással sokkal nagyobb hatást tudnánk elérni. Ha lenne kohéziós erő a zenekarok között, az az egyéni érdekek érvényesítésében is hasznos lenne! Az irigykedés csökkenti a potenciált; erősebbek lennénk, ha támogatnánk egymást. Észre kell vennünk, hogy a verseny jó nekünk, ezáltal jobb produkciók jönnek létre, ugyanakkor a közösségnek erősödnie kell. Az új irány az egység lehet közös projektekkel, hiszen a céljaink is azonosak. A céh-gondolkodáshoz egymás partnereivé kell válnunk. Ez a szemlélet szép és virágzó időszakot hozna el a magyar zenei életben.

Mechler Anna

„Ez a díj a zenekaromnak is szól”

Zenekari művész, szólista, kamarazenesz és tanár. A Szegedi Szimfonikus Zenekar koncertmestere, Kosztándi Istvánt eddigi munkásságáért idén tavasszal Liszt-díjjal jutalmazták. Véleménye szerint az elismerés az együttesének is szól, ahol majd három évtizede muzsikál, valamint a Zeneművészeti Karnak, ahol tizenöt esztendeje tanít. Nagyon boldoggá tette a kitüntetés, bár megjegyezte, általában ritkán ér egy ilyen jellegű elismerés egy vidéki muzsikust...

I Ötven esztendeje hegedül, mellette lassan már másfél évtizede tanít. Gondolt valaha arra, hogy mindezért egyszer Liszt-díjban részesül? Mit szólt mindehhez az együttes, ahol már 27 esztendeje tölti be a koncertmestéri posztot?

– Tíz éve szinte minden évben felterjesztett valaki a díjra. Először 2008-ban akkori igazgatónk, Baross Gábor. A jelölés adott szakaszában meg szokták kérdezni, hogy elfogadom-e a díjat, ha véletlenül rám esik a választás. Először nem is értettem, hogy lehet ilyet kérdezni. Hiszen ez a legrangosabb zenei díj! Létezik olyan, hogy valaki nem fogadja el? Mindig elmondtam, hogy természetesen elfogadom, de őszintén szólva soha nem reméltem, hogy valaha megkapom. Viszont már az is óriási megtiszteltetés és elismerés volt, hogy akár a zenekar, akár a Zeneművészeti Kar, vagy a zeneszerzők egyesülete, egyéb szakmai fórumok érdemesnek tartottak arra, hogy jelöljenek. Mivel egyáltalán nem számítottam rá, egészen hihetetlen volt, amikor értesítettek, hogy március 13-án legyek a Pesti Vigadóban, mert díjazott vagyok. A családom nem is merte nagyon híresztelni, hogy Liszt-díjas leszek, amíg nem kaptam a ke-

zembe a plakettet és az oklevelet róla. Megszoktuk, hogy általában ritkán ér ilyen jellegű elismerés egy vidéki muzsikust ... Én magam hosszú utat jártam be, amíg eljutottam idáig, köszönettel tartozom mindazoknak, akik ezen az úton támogattak és segítettek. Csak azért nem sorolok fel név szerint mindenkit, hogy nehegy véletlenül kihagyjak valakit. Nem akarok szerénytelennek tűnni, de úgy érzem, megérdemelten kaptam ezt az elismerést. Nyilván vannak nálam nagyobb ívű pályát befutott, ismertebb hegedűművészek – bár én magam is sokat koncerteztem a világban, itt Szegeden pedig negyedszázadnál is több ideje bizonyítok a közönség előtt, zenekari művészként, szólistaként és kamarazeneszként egyaránt. Ha nem így lenne, nem figyelt volna fel rám a szakma. Az is tény, hogy vannak még hozzám hasonló vidéki muzsikuskok, akik tudásuk legjavát adva élnek hivatásuknak, nekik is kijárna az elismerés. Most én kaptam meg. Ami azért is öröm, mert rajtam keresztül a vidéki kiemelkedő zenekari munkának is szól. A Szegedi Szimfonikus Zenekarnál én vagyok az első zenekari művész, az első zenekari tag, aki Liszt-díjas. A kollégák gratuláltak, az átvétel napján este bérletes koncertünk

volt, ott együtt ünnepeltünk a zenekarral és a közönséggel, ami fantasztikus élmény volt. Ez a díj a zenekaromnak is szól, ahol 27 éve muzsikálok, a Zeneművészeti Karnak, ahol 15 éve tanítok. Miként egyszerre vagyok berecki – mert ott születtem –, kolozsvári – mert ott faragtak belőlem jó muzsikust –, nagyváradai – mert ott kezdtem „élesben” a zenekari munkát –, és persze szegedi, mert ide köt minden, ami fontos lehet az életben.

I Mennyire fontosak a visszajelzések? Mert azt látom, díjából akad jócskán, hiszen megkapta a Szegedi Kultúráért vagy a Gregor József-díjat is...

Díjátadás – dr. Hoppál Péter, Balogh Zoltán, Kosztándi István

– Mint minden művészembert, minket, muzsikuskat is a siker, a munkánk elismerése éltet. Ez lendít előre, sarkall arra, hogy újabb és újabb feladatokat vállaljunk, bizonyítsunk önmagunk és a közönségünk előtt. Fontos a visszajelzés. Nem gondolom, hogy csak nekem, hanem mindenkinek. Valamelyest ösztönös, hogy az ember szereti látni, hogy az, amit végez, milyen fogadtatásban részesül. Tetszik másoknak, vagy nem. Nevezhetjük ezt hiúságnak, de én inkább alapvető emberi tulajdonságnak tekintem, ami az oda-vissza hatáson alapul. Ha eljátszom egy szép szólót, és ez hat a közönségre, akkor arra ösztönzi azokat, akik velem együtt átélték, hogy kifejezzék elismerésüket. Gratulálnak. Ami viszont engem arra sarkall, hogy legközelebb ismét jól, ha lehet, még jobban teljesítsek. Szerencsés vagyok, mert Szegedtől minden elismerést megkaptam, amit egy, a munkáját jól végző, a foglalkozását hivatásként megélő, tehetsége és tudása legjavát adó művészember megkaphat. Szeged igyekszik méltóképpen honorálni a kiemelt teljesítményt és ez mindig így volt, politikai szelektől függetlenül. A megbecsülést különböző díjak formájában jelzi a város, ami azért érdemes, mert azt jelenti, figyelnek a helyi kulturális értékekre.

Idézzük fel a kezdeteket. Hogyan került kapcsolatba a Szegedi Szimfonikusokkal? Miként sikerült elnyernie a hangversenymesteri posztot és mennyi idő elteltével fogadta be az együttest?

– A kérdést a végéről indítva: nem tudom megmondani, hogy hozzávetőlegesen mikor lettem a „román” koncertmesterből a Kosztándi István. Úgy érzem, elég hamar befogadott az együttes, ennek egyik bizonyítéka, hogy az első szegedi évadom után én lettem az Év zenésze. Nem vagyok túlságosan megosztó személyiség, feleslegesen nem balhézok, szakmai szempontból pedig teljes mértékben elfogadnak a kollégák. Azt gondolom, eléggé hiteles az, amit képviselek. Egyébbel pedig nem foglalkozom. A véletlen hozta úgy, hogy ide kerültem Szegedre, s attól kezdve úgy éreztem, ha már a sors ide irányított, itt kell megállnom a helyem, lehetőleg a legjobban. 1991-ben a Nagyváradi Állami Filharmonia tagja voltam. Feleségem kolozsvári, ott élt a családja, szeretünk volna visszakerülni oda, és épp adódott is egy esély: a kolozsvári filharmoniahoz koncertmestert kerestek és engem is meghívtak a próbajátékokra. Koppándi Jenővel versengtünk a posztért. Végül nem minket választottak – igaz, mást se. Jenci a Nemzeti Filharmonikusok hangversenymestere lett később, én pedig a szegedieké. A kolozsvári próbajátékkal egy időben ugyanis Szegeden is bővítették a zenekart és meghallgatást írtak ki. Abban az évben lett a szegedi zenekar igazgató-karnagya Acél Ervin, akinek vezetése alatt előtte öt évig, 1986-tól 1991-ig, a váradi zenekarnál dolgoztam. Amikor én diplomáztam, 1986-ban, nagyon nehéz volt zenekari állást kifogni. Legtöbben zenetanárok lettek a végzős zenészek közül, ráadásul többnyire Moldvában, kötelező kihelye-

zéssel. Mivel évfolyamelsőként végeztem, „elvihettem” az egyetlen felkínált zenekari állást: a váradit. Acél Ervin megismerkedésünk első pillanatától bízott bennem, segített, szinte apám helyett apám volt. Örök hálával tartozom neki mindezt. Amikor tehát átjött Szegedre, próbajátékot hirdetett több álláshelyre. Engem másodkoncertmesternek vettek fel. A próbajátékon nem más kísért zongorán, mint Pál Tamás karmester, akinek a neve fogalom a szakmában. Akkoriban inkább operazenekar volt az együttes, jóval kevesebbet koncerteztek. Aztán szépen elindult a repertoár bővítése, nőtt a szimfonikus koncertek száma, közben továbbra is elláttuk a színház zenés darabjainak kíséretét, összetett és érdekes feladataink voltak és vannak.

■ *Mi az, ami ennyi évtizeden keresztül mindig új és új impulzusokat ad az embernek?*

– Minden előadás, minden koncert más. Hiába játszunk az ember mondjuk huszonötödikére Verdi Requiemjét, mert az éppen akkor ható külső körülmények – a karmester személye, a kollégák pillanatnyi lelkiállapota, a közönség összetétele, hangulata – mindig egyedivé teszik az adott alkalmat. Nem lehet rutinból muzsikálni. Egyrészt emiatt nem tud unalmassá válni számomra ez a munka. Másrészt pedig ott vannak a diákjaim. Ők jelentik a folyamatos megújulást, hiszen különböző szakmai szinten lévő fiatalok kerülnek hozzám, végig kell vezetni őket a képzésen, vizsgáról vizsgára, látni, ahogy fejlődnek, motiválni őket – mindez folyamatosan új impulzusokat ad a munkás hétköznapiakban.

■ *Mennyire jelent nehéz feladatot az, hogy időről időre szólistaként is megmutassa a tudását? Vagy így érzi teljesnek a pályáját, hogy minden területen igyekszik tevékenykedni?*

– Elsősorban zenekari művésznek tartom magam, akinek mellesleg része lehet abban a szerencsében, hogy szólistaként is közönség elé állhat és kamarazenei formációkban is pódiumra léphet. A szimfonikus és a zenés színházi repertoár a zenekarral, szólistaként a versenyművek, kamarazenekarral vagy a vonósnégyessel mel a kamarazene – ez így együtt jelenti számomra a teljességet. Mivel tanítok is, mindenképpen fontosnak tartom a szóló feladatokat, hiszen az ember csak úgy lehet hiteles, ha a maga példáján mutatja azt, amit elvár a diákjától. Nem tartom túl szerencsésnek, ha valaki úgy tanít a felsőfokú képzésben, hogy ő maga nem aktív muzsikos. Ugyanakkor, egy hegedűverseny eljátszása hosszú felkészülési időszakot feltételez. Ezért, ha nem akarok lebögni a kollégák, diákjaim és a közönség előtt, akkor folyamatosan formában kell tartanom magam. Ehhez szükségem van olyan határidős feladatokra, mint a szóló fellépések.

■ *Egy korábbi beszélgetésben említette, hogy másfajta hangképzésre van szükség, ha szólistaként lép pódiumra,*

mint amikor az első pult mellől irányítja az együttes. Mit jelent ezt pontosabban?

– A szólistának, szerepéből adódóan, képesnek kell lennie arra, hogy adott pillanatban egy egész zenekart tudjon szárnyalni. Ez nem jelenti azt, hogy ő a leghangosabb. A különbség inkább az olyan kifejező eszközök intenzívebb használatából adódik, mint például a vibrato, vagy a „tapadósabb” jobb kéz. A koncertmesternek szerintem figyelnie kell arra, hogy úgy tudja vezetni – elsősorban a vonós – szólamokat, hogy közben játéka belesimuljon az általános hangzásba. Természetesen, ez nem vonatkozik arra az esetre, amikor zenekari szóló következik. Ilyenkor egy pillanat alatt át kell állni „szólista üzemmódba”. A koncertmesteri ténykedésnek ez az egyik legnehezebb része. A szólistának egy versenymű eljátszása során csak egyfajta feladatra kell koncentrálnia, így több ideje marad kibontakozni, bizonyítani a tudását. A zenekari szólók esetében ellenben, mire az ember felocsúdik, a szólórész már véget is ért. Ha akkor és ott, abban a néhány percben, amíg egy zenekari szóló tart, nem sikerül valami – akár technikailag, akár művészileg –, nincs idő helyrehozni az esetleges hibát.

■ *Ahogy arról is beszélt, más a kamarazenei játék, mint a nagyzenekari, s jobban kell figyelni egymásra, másképp hallgatni a muzsikát.*

– A lényeg minden együttesbeli játék esetén ugyanaz: az odafigyelés. Minél nagyobb létszámú az együttes, annál összetettebb feladat az együttjátszás megvalósítása. Sokszor a köztünk lévő nagyobb távolság miatt nem hallunk minden szólamot kielégítően. Ezért a nagyzenekari munkában nagyon rá vagyunk szorulva a karmester munkájára, aki az egészet koordinálja saját elképzelése szerint. Ez azzal is jár sokszor, hogy a zenekari tag minden felelősséget a karmesterre hárít, csak „kézre” játszik, s nem figyel annyira az együtt játékra. Egy kamarazenekarban, vagy még kisebb együttesben megnő az egyén szerepe és ezzel együtt a felelőssége is. Ez automatikusan gondosabb hangképzést, intonációt, nagyobb odafigyelést eredményez. A kamarazenélés bizonyítottan jótékony hatással van a nagyzenekar színvonalának emelésében.

■ *Koncertmesterként irányítania is kell a kollégáit. Hogyan szerez érvényt az akaratának? (Mert mindeközben háromszor elnyerte az Év zenésze díjat is, a többiek szavazata alapján – tehát gondolom, népszerű a társulatban...)*

– Nem vagyok az a mindent irányítani akaró típus. Nem akarom minden áron a saját elképzeléseimet a kollégákra erőltetni. Erre ott van a karmester. A vonós kollégáimra inkább a játékkal próbálok hatni. Aki zenekarban játszott valaha, az bizonyára tudja, hogy a vonósoknál az egyik kimeríthetetlen téma a vonásózás. Szerencsére csak két irányba lehet húzni: fölfelé és lefelé. Ez így is sok időt vehet el a próbákból. „Tekintélyem”

talán ott nyilvánul meg, hogy nem kell minden beírt vonást szavazásra bocsátanom, vagy megmagyaráznom. Zenekarunk büszke lehet kitűnő fúvósárdájára, ők napról napra vásárra viszik a bőruket a színpadon, vagy a zenekari árokban. Ők azok, akik szólistaként is bármikor megállnák a helyüket. A vonós gárda már heterogénebb. Akik évek óta „csak” csapatban játszanak, azoktól nem lehet elvárni, hogy virtuóz szólódarabokat kapjanak elő egyik napról a másikra. Mégis ez a tutti csapat adja a zenekari hangzás alapját és igenis megbecsülést érdemelnek! Tisztelem a kollégáimat, ha valami észrevételem van, azt igyekszem úgy megtenni, hogy ne bántsak meg senkit. Talán ezért vagyok valamilyen szinten népszerű, vagy legalábbis elfogadható.

■ *Ha már Liszt; mennyire kedvenc zeneszerző? Hogyan látja a komponista Lisztet - hiszen Ön egy másik virtuósról, hegedűművészről és zeneszerzőről írta doktori értekezését...*

– Szeretem Liszt Ferenc műveit. Gyönyörű darabokat írt zenekarra is, de ő elsősorban zongoravirtuóz volt, hegedűre pedig nagyon kevés művet fejezett be. Igazából azonban nincs kedvenc zeneszerzőm, de ha minden áron meg kellene neveznem néhányat, akkor a nevek közül nem hiányozhat Johann Sebastian Bach, Mozart, Brahms, Bartók, Kodály, Dohnányi. Róluk azonban számos tanulmány, disszertáció született Magyarországon. Amikor a doktori értekezésem témáját kerestem rájöttem, hogy van egy általam nagyra becsült huszadik századi hegedűvirtuóz – zeneszerző, zongorista, karmester –, akiről a magyar zenésztársadalom nagyon keveset tud, pedig korának egyik legelismertebb koncertező művésze, pedagógusa volt. George Enescu hegedű-zongora szonátái – ezek közül főként a harmadik „népi stílusú” szonáta –, a nemzetközi hegedű repertoár alapját képezik, tanári ténykedéséről pedig elég, ha annyit mondok: az egész Menuhin család Párizsba költözött, csak azért, hogy az ifjú Yehudi Enescu mesternél tanulhasson. A huszadik század kitűnő szólistái közül többen vallották Enescut mesterüknek: Ida Haendel, Ivry Gitlis, Christian Ferras, és a – fiatal korában repülőgép szerencsétlenségben meghalt – Ginette Neveu. Úgy hiszem, a disszertációm hiánypótló írás azok számára, akik erre a témára kíváncsiak.

■ *Hogy viszonyul korunk zenéjéhez?*

– Viszonylag gyakran van alkalmam kortárs zenét játszani. Szegeden minden évben megrendezik a Vántus István Kortárszenei Napokat, ahol rendszeresen közreműködöm, leggyakrabban a vonósnégyesemmel. Büszkén mondhatom, hogy Szegeden mi mutattuk be többek között Szöllősy András, Lendvay Kamilló, Durkó Zsolt, Pertis Jenő, Bánkóvi Gyula vonósnégyeseit, de említhetném még Madarász Iván, Csemiczky Miklós, Tóth Péter, Hollós Máté nevét is, mind olyan szerzők, akiknek műveiből előszeretettel játszom különböző összetételű

együttesekben. Budapesten is gyakran adunk elő kortárs kamarazenét. Talán ennek is köszönhető a Liszt-díjra való jelölés.

■ *Tanít, koncertmesteri feladatot végez, kamarazenekart és vonósnégyest vezet. Mindez hogyan fér bele a 24 órába? A hangversenymesteri teendők mellett hogyan van idő a szólistai gyakorlásra?*

– Vannak nehéz időszakok. Amikor a zenekari program is zsúfolt, az egyetemen pedig éppen vizsgaidőszak van például.... De nem panaszkodom, mert én választottam ezt az életformát és szeretem csinálni. Kétségtelen, hogy mindezt nem tehetném ilyen gátlástalanul, ha még kicsik lennének a gyerekeink. A lányom 26 éves, a fiam 22, kicsit már a saját életüket élik, nem kell óvodába-iskolába hurcolászni őket, leckét tanulni velük. A tanítás fokozatosan lett része a pályámnak – ahogy nőttek a gyerekek, úgy mertem többet, s többet vállalni. A feleségem a zenekar irodáján dolgozik, néha berzenkedik ugyan, hogy kicsit sok, amit egy évadba belegyömöszölök, de alapvetően megérti, hiszen tudja, hogy mennyit dolgoztam és nélkülöztem azért, hogy hivatásszerűen hegedülhessek. Hatévesen kerültem fel Kolozsvárra, egyedül, 600 kilométerre az otthonomtól, 12 évig voltam kollégista – talán nem kell kifejtennem, hogy mindez mennyi nehézséggel és lemondással járt... A zenekari munka és a tanítás felosztása amúgy elsősorban jó szervezés függvénye. A zenekarnál hárman vagyunk koncertmesterek, egymás között osztjuk be az adott hónap zenekari feladatait. Az óráimat pedig délutánonként tartom. Mindezek mellett a szólófeladatok már inkább a „habot jelentik a tortán”. Pedig alapvetően elég lusta ember vagyok...

■ *Hogyan készíti fel növendékeit a muzsikusi életre? Milyen ars poeticát tart a legfontosabbnak?*

– A muzsikusi pálya nagyon nehéz, tele van buktatókkal, csalódásokkal, de nagyon sok öröm forrása is egyben. Rengeteg gyakorlással, lemondással is jár. Ha azonban nem szakmaként gondolunk rá, hanem hivatásként, akkor mindezt könnyű elviselni. Tanárként megpróbálom továbbadni mindazt a tapasztalatot, amit sok év munkájával szereztem. Nagyon fontosnak tartom a kottahűséget, a minél kifogástalanabb technikai megoldásokat, a tiszta intonációt, de legfontosabb számomra a zenei formálás. Itt Szegeden nem az a jellemző, hogy koncertező szólistákat neveljünk. Célunk a Szimfonikus Zenekar művészállományának és a régió hangszertanári utánpótlásának kinevelése, mert a mostani diákok kezében van a klasszikus zene jövője.

■ *Mi a következő ötvenéves terv?*

– Szeretném megélni, aktív zenészként, hogy felépül Szegeden egy minden igényt kielégítő koncertterem. Ez minden szegedi muzsikos álma.

R. Zs.

Fémből, fából formált hangok

Hangszerész-helyzetkép egy kiállítás ürügyén II. rész

Az előző lapszámban már szó esett a hazai hangszerész-képzésről, s nyilatkozott hegedűkészítő is. Folytatva most az összeállítást, két újabb mester következik, egyikük nemcsak itthon, hanem Berlinben is sikerrel nyitott műhelyt, a másik hangszerész pedig különleges instrumentumaival hívja fel magára a világon mindenütt a figyelmet.

„Historikus kürtök a XXI. századnak”

Juhász Zoltán bízik benne, hogy többszáz év múlva is játszanak a hangszerein

Az Il Giardino Armonico szólókürtöse az ő hangszerait fújja, a Frankfurter Rádiózenekar Beethoven összes szimfóniáját az általa készített natúrkürtökkel vette lemezre, legutóbb éppen a Buenos Aires-i Teatro Colon tubása hozta hozzá Budaörsre javíttatni a hangszerét. Juhász Zoltánhoz – vagy ahogy a szakmában mindenki szólítja – Füleshoz a világ minden pontjáról érkeznek megrendelések. Az általa kikísérletezett instrumentumok ugyanis visszaadják azt a hangzást, amit a zeneszerzők egykor elképzelték, s mindezt ötvözik a mai kor hangzásigényeivel is. Sokak szerint nála készül a világ egyik legjobb natúrkürtje, s műhelyében olyan kollégák dolgoznak, akik nála kezdték a tanuló éveiket. Az ide vezető útról, s a folytatásról beszélgettünk.

■ *Rögtön tudta hangszerésztanulóként, hogy rezes akar lenni?*

– Nem, a véletlen vezetett erre a területre. Annak idején ugyanis csellóztam, s vonós-pengetős szerettem volna lenni, akkoriban azonban nem volt hely... Úgy szabadultam fel, hogy nem volt rézfúvós mesterem, amit csináltam, annak a kilencven százalékát magam találtam ki. Amikor a segédvizsgát letettem, a Kozmosz Szövetkezet ifjúsági műhelyébe kerültem – ide gyűjtötték a végzett tanulókat – egy másik rezes fiúval ott álltunk mester nélkül, s lépésről lépésre kísérletezgetve haladtunk előre. Majd Novotny Antal műhelyében dolgoztam, s már ő is biztatott, hogy jó szakember vagyok, bárhol megállok a helyem, induljak neki nyugodtan a világnak. Én azonban nem akartam máshol szerencsét próbálni. A kezdetektől azt szerettem volna elérni, hogy olyan magyarországi hangszerész-mesterré váljak, akihez a világ minden pontjáról érkeznek a muzsikusok.

■ *Akkor gondolom, már azonnal a saját műhely megnyitásán is dolgozott...*

– Szerintem mindenkinek ez a célja, csak nagyon

nehéz, s komoly anyagi áldozatot igényel rezesként felépíteni egy műhelyt. Nekem is akadt kitérőm, hiszen ügyvezető igazgató lettem egy német cégnél, amely itt alapított leányvállalatot, a Sternberg Hangszermanufaktúrát irányítottam öt éven keresztül. Ezt követően kezdtem el otthon hangszereket javítani. Javítottam, javítottam és javítottam, s a szakmában egyre jobban megismerték a nevem.

■ *Mikor született az első saját hangszere?*

– Egy felkéréssel kezdődött. Mályusz Gergő, aki ma már a Sydney Operaház kürtöse, s a felesége is ezen a hangszeren játszik, hozott hozzám egy barokk kürtöt, s arra kért, készítsek az alapján egy újat. Fél év alatt meg is született, amit azután négy kürtös – a Rádiózenekar, az Opera és a Valenciai Szimfonikusok tagjai – négy-öt órán keresztül próbálgattak, majd kijelentették: ez jobb lett, mint az eredeti. Így kezdődött minden... Elkezdtem barokk kürtöket készíteni, s ezeket kiállításokon mutattam be. Mivel a zenészek már tudták, hogy a javítások terén milyen minőséget képviselek, sokan érdeklődtek a barokk kürtjeim iránt is. A következő állomást pedig az jelentette, amikor felhívott Samuel Seidenberg, a manheimi zeneakadémia professzora, hogy szeretne két natúrkürtöt vásárolni az intézményének. Elvittem hozzájuk néhány kész instrumentumot, s egy szombati, félnapos próbálgatást követően összesen tíz hangszert rendeltek tőlem, akadt ebből néhány saját használatra, de több a Frankfurter Rádiózenekar számára is...

■ *Mitől olyan különlegesek az Ön által készített kürtök?*

– Mára már egyre több karmester, zenész jön rá arra, hogy egy natúrkürtnek sokkal szebb, felhangdúsabb hangja van, mint egy modern változatnak. Egy alkalommal kipróbáltuk – ugyanaz a zenész, ugyanazt a darabot, ugyanazzal a fúvókával játszotta el barokk, natúr – és modern kürtön. Döbbenetes a különbség. Elképesztő, hogy a modern instrumentum mennyire steril, színtelen hangot produkál, s bár mindent el lehet rajta játszani, megsem az, amit a zeneszerző annak idején elképzelt... Arról nem is beszélve, hogy a darabok születésénél még kiségyüttesek játszottak, a korabeli kürtök filigrán

hangja tökéletes volt ehhez, ma pedig már egy hatalmas apparátusban kellene megfelelően szólniuk... Úgy döntöttem hát, ezen változtatni kell, s kürtöt készíteni a XXI. századnak, megfelelő nagyságú hanggal. Úgy építem meg a hangszert, hogy a fújástechnikája nagyon hasonló legyen a modern kürtök fújásához. Így akár a koncerten, gond nélkül váltogatni lehet a különböző instrumentumokat. Abban, hogy ilyen lett az eredmény, nagy szerepe van annak a tapasztalatnak is, amit a hangszerjavítások során szereztem. Sajnos én nem tudok fújni. Sokáig azt gondoltam, ez hatalmas hátrány, de ma már úgy látom, hogy egy új hangszer építésénél inkább óriási előny. Mert nem magamnak készítem, hanem a zenészeknek, az ő kérései alapján. Nagyon örülök, hogy olyan színvonalú és időtálló hangszerek születnek a műhelyben, amelyeken akár még kétszáz év múlva is szépen lehet játszani.

■ Kibírnak annyit? Nem kell a rezes hangszereket néhány évente cserélni?

– Nagyon változó a zenészek véleménye. Van, aki öt-hat évente újat akar, akad, aki azt mondja, hogy a 22 éves hangszerén remekül játszik, de a zürichi opera első kürtöse például csak eredeti, többszáz éves natúrkürtökön muzsikál. Persze, szükség van időnként javításra, de a natúrkürtökben nincs mechanika, így nem nagyon tudnak tönkremenni... Egyébként lényeges a megfelelő karbantartás is. Én kezdtem el 1992-ben a belső tisztítást, hiszen a nyálban lévő vízkő is lerakódik a csövek belsejében, s gátolja a rezgést. Régen rézfúvós hangszert nem is szervizeltek, pedig megfelelő karbantartással az is nagyon hosszú életű lehet...

■ Zenekarok vagy zenészek vásárolnak inkább kürtöket?

– Mind a kettőre van példa, csak sajnos messzire kell hozzá utazni... Itthon a debreceni zenekar vásárolt tőlem elsőként két natúrkürtöt, utána felhívtak a muzsikuskok, hogy milyen jó volt rajtuk játszani... Elmesélték azt is, hogy volt, aki a közönség soraiból gratulált, s azt mondta, régóta jár koncertre, de ilyen szép kúrthangot még nem hallott. De összességében azért azt látom, kül-

földön sokkal nagyobb az erre fordítható büdzsé. Sajnos, időnként azt is tapasztalom, hogy vásárolnak valami olcsó, távol-keleti gyártmányt a modern kürtök közül, és csodálkoznak fél év elteltével, hogy elromlott, azon pedig még jobban, hogyha elmondom: a javítás ára jóval magasabb, mint amennyi a vételár volt. Itthon kevés az olyan zenész, aki tud magának vásárolni saját kürtöket. Egyébként havonta járok szerte Európában kiállítani a hangszereimet, hetente egy napot Ausztriában töltök. Az osztrák barátaim többször javasolták már, költözzem oda, de nem akarok. Hiszen itt, Budaörsön is megtalálunk. Legutóbb például a Teatro Colon tubása jött javíttatni, de Münchenben, Ljubljanában is használják a kürtjeimet, s a Skót Kamarazenekar első kürtöse, Alec Frank-Gemmill is az általam készített hangszerral vette fel nemrég a szólólemezét. A zürichi opera szólókürtöse pedig egyenesen úgy fogalmazott, miután kipróbálta a szólómodelletem, hogy ez a hangszer a natúrkürtök Rolls Royce-a. Arra is nagyon büszke vagyok, hogy a salzburgi fesztiválon előadott Julius Caesarban, amelynek szólistája Cecilia Bartoli, Andreas Scholl, Philippe Jaroussky volt, a szólókat az általam készített kürtön játszották...

■ Javításból van több vagy az új hangszer megrendelésből?

– Váltakozó az arány. Van egyébként zeneiskola is, amelynek javítok, s örülök, hogy végre talán lesz pénzük a náluk lévő, hatalmas hangszerállomány megcsináltatására... Egyébként úgy dolgozom, akár egy ügyes orvos, mindig készenlétben állok. A muzsikuskoknak szinte a testük részévé vált a hangszerük, s megcsik, hogy hétvégén is hívnak, hogy segítsék, mert este koncert, s elvált egy forrasztás...

■ Hogyan látja, mennyire érdekli a fiatalokat ma ez a szakma?

– A műhelyemben olyan kollégák dolgoznak, akik nálam tanultak, de azt tapasztalom, hogy a jelentkezők száma egyre csökken... Az utóbbi két évben nem tudunk felvenni senkit. Nem nagyon jönnek a fiatalok, pe-

dig nálam is jól jönne a segítség. Tényleg arra töreksem, hogy mindenkinek mindent megtanítsak. A részmunka folyamatokat váltogatva végzik, így végül a hangszerkészítés minden részletét elsajátítják. Örülök, hogy a fiam is itt tanul nálunk, s most tette le a kétéves vizsgáját. Már kiválóan készíti a kürttölcséreket. Nem könnyű szakma a hangszerészet, és csak szívvel-lélekkel szabad csinálni. De így az ember a művészet közelében éli le az életet, s fantasztikus érzés, amikor a világ legjobb előadói jönnek hozzánk, s megszólaltatják a megjavított vagy elkészült hangszert... Olyan fesztelen, felszabadult muzsikálást hallhatunk a műhelyben, amit sehol máshol a világon. Régen egyébként nem is akadtak rézfúvós műhelyek itthon, és most sincs túl sok belőlük. Csak az én műhelyem az egyetlen, ahol az elejétől a végéig, az utolsó csavarig mindent el tudunk kézzel készíteni. Ez egyébként éppen a kezdeti nehézségeink miatt alakult így, hiszen amikor született a műhely, nekem sem volt arra pénzem, hogy alkatrészt rendeljek, mindent mi csináltunk, egyetlen rézcsőből. Sok időt és munkát igényelt így minden javítás, de az összes lépést alaposan megtanultuk. Ráadásul így sokkal több lehető-

sége van az embernek a kísérletezgetésre, s persze mindenből le lehet vonni a megfelelő tanulságot. Arról nem is beszélve, hogy nem vagyunk másoknak kiszolgáltatva, nem kell soha alkatrészt várni... A javítás mellett nálam most barokk és natúr kürtök készülnek. Mindig arra törekszünk, hogy pontosak és megbízhatóak legyenek minden téren.

■ *Milyen hangszeren dolgozik éppen? A trombita nem jön szóba?*

– Érkezett már hozzám muzsikos, hogy készítek barokk trombitát. Született is egy c-modell, és amikor több zenész is kipróbálta, mindenki kiválónak tartotta. Másnap azonban a Varsói Operaháztól érkezett egy felkérés három natúr kürtre, így a trombiták egyelőre várnak... Jelenleg éppen egy kürtön dolgozom, aminek olyan régieket idéző, kicsit recsegős, karcos lesz a hangja, a menzúrát azonban megtartom. Ahogy a kristálytisztaságot is. A zenészek mondogatják is, ilyen natúr kürtöt nem fújtak még, ahol minden hang ott van, ahol lennie kell... Nem kell megharcolni a hangszerrel, hogy megszólaljon, s szép hangot produkáljon.

R. Zs.

A magyar hegedű ünnepe

Június első hétvégéjén a Pesti Vigadó adott otthont az immár tizedik alkalommal megrendezett A magyar hegedű ünnepe című eseménynek. A kétnapos rendezvény gazdag összművészeti programmal várta a látogatókat, akik nemcsak kipróbálhatták és megvásárolhatták a magyar hegedűkészítők munkáit, hanem kortárs zenei és verbunkos koncerten is részt vehettek, megcsodálhatták a Hubay Jenőről készült fotókiállítást, ifjú muzsikos tehetségekkel ismerkedhettek meg, betekintést nyerhettek az improvizatív költészetbe, majd egy egyedülálló záróhangversenyt követően a csongrádi borvidék nedűivel búcsúzhattak a hegedű ünnepétől. A rendezvény ötletgazdájával és főszervezőjével, Szecsődi Ferenc Liszt-díjas, Erdemes művésszel beszélgettünk a záró koncertet követően a magyar hegedű helyzetéről.

■ *A magyar hegedű ünnepe immár egy évtizedes múltra tekint vissza. Mi hívta életre ezt a különleges eseményt?*

Hubay Jenő születésének 150. évfordulóján, 2008-ban fejeztem be Hubay összes hegedű- és zongoraműveinek cd felvételét, mely összesen 13 lemezből áll, ami egyedülálló a világon. Ha semmi másért nem éltem volna, csak azért, hogy visszahozzam Hubayt a köztudatba, úgy hiszem, már megérte. Éppen ebben az időszakban indítottam útjára a Mesterhangszerek mesterkézben című sorozatot a Régi Zeneakadémián, ahol magyar készítő hangszereit állítottuk ki, az ott bemutatott hegedűkön szólaltattam meg a koncertdarabokat. A rendezvény óriási sikert aratott, így a következő évben is megvalósítottuk, s e második alkalommal a Duna Televízió jóvoltából az egész világon láthatták az érdeklődők a nem mindennapi eseményt. A rákövetkező években is megrendeztük különböző helyszíneken a hegedű ünnepét, s végül sorozattá nőtte ki magát a kezdeményezés.

■ *Hegedűművészként, tanárként mi indította arra, hogy a hangszer készítőivel is kapcsolatba lépjen?*

Úgy kezdődött, hogy 2006-ban vásároltam egy mesterhegedűt, Székely Márton alkotását, és elmentem vele egy nemzetközi kamarazenei fesztiválra játszani, ahol szinte megrohantak az emberek a közönség soraiból, mert tudni akarták, honnan való a fantasztikus hegedűm. Elmondtam nekik, hogy ez nem egy olasz és nem egy régi, hanem egy új és magyar hegedű, bár senki nem akarta elhinni, hogy egy új instrumentum ilyen gyönyörűen tud szólni. Azóta is ezen a hegedűn játszom a közönség teljes meglegedésére, és számos koncertem után még mindig megkeresnek ezzel a kérdéssel. A Régi Zeneakadémián volt akkoriban egy koncertfelkérésem, ahol egy merész ötlettől vezérelve úgy döntöttem, megpróbálkozom a kiállított hangszereket váltogatva végigjátszani a műsort. Azért bátorkodtam ilyen tettere vete-medni, mert a mesterhegedűm alkotóján, Székely

Mártonon kívül volt alkalmam a többi magyar hegedűkészítőt is megismerni, és meg kellett állapítanom, hogy ezek a mesterek valóban világszínvonalú munkát végeznek. Felnőtt egy olyan hangszerész generáció Magyarországon, amelynek tagjai a világ élvonalába tartoznak, s úgy döntöttem, hogy érdemes lenne megmutatni őket és a munkáikat a nagyközönség számára, ám nem kizárólag látványként, hanem a művész kezében is. Az a tévhit, hogy az új hegedűket sokáig kell bejátszani, abszolút megdőlt, hiszen a koncertjeimen sikert arattam velük. Az első koncertek előtt kipróbáltam többször is ezeket, de azóta rájöttem, hogy annyira nagyszerűek, hogy a kezem rögtön rááll mindegyikre.

■ Az idei ünnepnapokon már megszokott módon a társművészetek is képviseltették magukat: az irodalom, a képzőművészet és a gasztronómia is. Számos klasszikus zenei előadás él ezzel a lehetőséggel, ez a magyar hegedű esetében is fontos szempont volt?

2013-ban gondoltam egy merészet, hogy ki kellene bővíteni más művészeti ágakkal is a rendezvényt. Nagyon fontosnak tartottam ezt a nyitást: Véber Noémi festőművésszel már a kezdetektől fogva együtt dolgozom, neki idén a Hubay életét bemutató fotókiállítását láthatta a közönség (de ő készíti az eseményhez kapcsolódó plakátokat, grafikai anyagokat is); az irodalomban Marton Árpád költő volt a vendégünk, aki versbemutatója mellett az első napon a házigazda szerepét is betöltötte; itt volt a Lavotta János Kamarazenekar, amelyet Sátoraljaújhelyről hívtam el, ők két évvel ezelőtt is nagyszerű koncertet adtak verbunkos muzsikájukkal, akkoriban ünnepelve negyedszázados fennállásukat. A kétnapos rendezvényt a Vigadóban Somodi Sándor

ásotthalmi borász barátom borkóstolója zárta, amit azért tartottam nélkülözhetetlennek, mert ha egy koncert után van lehetőség egy kis beszélgetésre vagy koccintásra, az komoly közösségépítő erővel bír. Ezeken az alkalmakon a hangszerkészítőket is összehozom, hogy tapasztalatokat cserélhessenek egymással, jövőbeni terveim között az is szerepel egyébként, hogy külön konferenciát is rendezzek az ő számukra.

■ Áprilisban volt a Wine and Violin Hegedűkészítő Szalon a Fonó Budai Zeneházban, illetve a Reményi-család öröksége és 12 kortárs magyar hegedűkészítő című kiállítás és nemzetközi konferencia a Zenetörténeti Múzeumban. A magyar hegedű ünnepével együtt ez a három rendezvény arra enged következtetni, hogy a hegedűkészítés napjainkban újra fénykorát éli.

Szerintem már nagyon régóta a fénykorában van, csak mindeddig nem volt megfelelő reklámértéke. Minden szerénységgel nélkül mondhatom, hogy az új magyar hangszerész népszerűsítését jómagam indítottam el, az elmúlt tíz esztendőben nagyon sok hangszerészt segítettem hozzá, hogy el tudja adni a hangszerét, ami komoly szerepet játszhatott abban, hogy legutóbb engem választottak meg a Magyar Hangszerész Szövetség elnökének. A magyar állam mostanában komoly összegeket áldoz arra, hogy az iskolák, művészeti intézmények, zenekarok új hangszereseket vásárolhassanak vagy felújíthassák a hangszerparkjukat. Éppen ezért nagyon boldog lennék, ha az illetékesek valóban a magyar hangszerkészítőktől vásárolnák a hangszereseket.

■ Liliom és türkiz címmel Hubay Jenőről láthattuk Véber Noémi festőművész informatív kiállítását az eseményen. Hubay a magyar zene és kultúra utazó nagykövete volt, ön a Hubay Jenő Társaság elnökeként hasonló küldetést végez. Mit takar ez a szerepkör, s szándékában áll-e a magyar hegedű ünnepét nemzetközivé tenni?

A kétnapos eseményt körülbelül fél éves munka előzte meg, de úgy érzem, hogy professzionális volt a lebonyolítás a megbízható munkatársaknak és művészeknek köszönhetően. Nagyon örülnék, ha nemzetközivé is lehetne tenni, de természetesen ez még a jövő zenéje. A Hubay Jenő Társaság elnöki posztját immár tizenharmadik éve töltöm be, engem ért a megtiszteltetés, hogy Kovács Dénes utódja lehettem. Amikor befejeződött a korábban említett Hubay művek lemezfelvétele, elindítottam egy másik előadássorozatot is A világhírű Hubay hegedűiskola titka címmel, ami egy olyan hangverseny, ahol a művész életéről és pedagógiai módszeréről mesélek, miközben a műveit is eljátszom. Az előadás olyan sikeres volt, hogy szintén tíz éve már sorozatként működik, s legalább 50 előadást élt meg itthon és külföldön egyaránt, jártam vele többek között az európai vonósnárok konferenciáján Bernben, de Németországban, Szerbiában, Romániában, és Magyarország szinte minden városában is.

■ A rendezvény záróakkordjaként a „Mesterhangszerek mesterkézben” előadást hallhattuk, ahol ön Szentpéteri Gabriella, a Magyar Kultúra Lovagjának zongorakíséretével kilenc hegedűdarabot játszott el kilenc különböző mester által készített hangszereken (Székely Márton, Guminár Tamás, Horváth Pál, Kemény Zsombor, Rácz Pál, Péteri Károly, Kónya Lajos, Holló Bence és Popara Nikola hegedűkészítők munkáin). Miben mutatkozik meg az ön számára, hogy mesterművet tart a kezében?

Elsősorban a hangszer kinézete, esztétikája a meghatározó. Nagyon-nagyon fontosak emellett a méretek, és természetesen az alapok, ugyanúgy, ahogy a hegedűtanításban vagy a borászatban is. Szigorú szabályok vannak, amiktől nem lehet eltérni, ha ezek megvannak, már a hangszerész is szabadon gondolkodhat, hogy például milyen lakkot használjon vagy mennyire vastag anyagot, ez már az ő titkuk. Egyszer egy hangszerkészítő barátom egy anyagból két hegedűt készített, ugyanolyan méretekkel, ugyanolyan lakkal, minden teljesen egyforma volt, a két hangszer végül mégis abszolút különbözőképpen szólalt meg.

■ A hangszer egyenrangú partnere az alkotónak, az előadóművésznek. Ennek fényében mondhatjuk, hogy a hangszerkészítés is művészet?

A hangszerkészítés óriási művészet, csodálatos alkotófolyamat, a hangszerkészítők ugyanúgy izgulnak, mint egy művész a fellépés előtt. Egy hegedű elkészítése körülbelül 3-4 hónapot vesz igénybe, ez alatt a hosszú időszak alatt bármi megtörténhet, bármikor előadódhat egy váratlan hiba. Kevesen beszélnek arról, hogy mi kell igazán egy jó hangversenyhez: szükség van egy jó akusztikájú koncertteremre, kell egy nagyon jól összeállított műsor, nélkülözhetetlenek a nagyszerű előadók, és amit szinte senki nem szokott említeni, hogy kellenek a nagyon jó hangszerek is hozzá. Ez a titka egy jó előadásnak. A mostani ünnepnapok helyszíne egyébként remek volt, a Vigadó Északi termében nagyon jó volt az akusztika, gyönyörű volt a környezet, s bízom benne, hogy az általam adott koncert is jó volt, és természetesen a megszólaltatott hangszerek is.

■ Az idei rendezvény miben hozott újat, illetve milyen tanulságokkal szolgál a jövőre nézve?

A tanulság egyszerű: tovább kell folytatnunk ezt a hagyományt. Idén nagyon nagy látogatottságnak örvendett az esemény, szinte minden program teltház mellett zajlott. Újdonság, hogy immár nem csak én szólaltatom meg a kiállított hangszereket koncertszerűen, a szombat délelőtti Kortárszene kortárs hangszereken című előadáson a volt növendékeim is az ott kiválasztott hangszereken játszották végig a műsort. A magyar hegedű ünnepe jövőre is megrendezésre kerül: 2019. június 7-8-án a Pesti Vigadó Északi termében.

■ Ön negyven éve zeneművészeti missziót tölt be. Mi-

ben látja a magyar hegedűművészet és ehhez kapcsolódóan a magyar hegedűkészítés sikerének titkát?

Negyvenegy éve vagyok a pályán, bár annakidején nagyon sokszor eltanácsoltak, mondván, nem lesz belőlem hegedűművész. Amikor tizennyolc évesen felvételiztem a Zeneakadémiára, Kovács Dénes megkérdezte tőlem, hogy ha felvennének, mit szeretnék az iskola elvégzését követően csinálni, és én rögtön rávágtam, hogy tanítani. Ezen mindenki teljesen megdöbbsent, hiszen a válasz szinte mindenkitől kivétel nélkül az volt, hogy szólista. Mikor lediplomáztam, akkor pedig nem akarták engedni, hogy tanítsak, ezt is ki kellett harcolnom, így kerültem 23 évesen Szegedre, ahol azóta is, ugyanazon a munkahelyen dolgozom.

Bejártam a világot, rengeteg koncertet adtam, több mint 50 különböző hegedűversenyt játszottam el, s még mindig a pályán vagyok, amit mindenekelőtt a mestermunkák, Bodonyi Istvánnak köszönhetek, ő tanított meg a Hubay módszer alapján a mesterségbeli tudásra. A Hubay iskola titka az volt, hogy a hegedülés szabályainak szigorú betartása mellett a legkevesebb felesleges mozgással és erőfeszítéssel megtanítsa hegedülni az embereket, emiatt lehetséges, hogy a Hubay növendékek időskorukra is megőrizték teljes szellemi és fizikai frissességüket, hiszen tizedannyit dolgoztak, mint mások. Ezt a módszert igyekszem én is továbbadni, és volt tanítványaim közül is többen képesek már ezt a titkot továbbörökíteni. Sajnos azonban tény, hogy ezt a vonalat kevesen képviselik. Hubay halálát követően az iskola Zathureczky Ede révén még tovább élt, 1956 után azonban a magyar muzsikuskok hatalmas hányada nyugatra emigrált (így történhetett meg az is például, hogy az akkori Nyugat-Németországban magyarokból álló szimfonikus zenekar működött, 30-40 hegedűssel). Akkoriban tehát megtört a lendület, elkezdtek idehaza az orosz-szovjet hegedűiskolát erőltetni, ami bár szintén nagyszerű volt a magyar Auer Lipótnak köszönhetően, mégsem volt meg az a magyar lelkülete, mint a Hubay iskolának. Pedagógusként Hubay örökségének átadása mellett nagyon fontosnak tartom, hogy a tanítványaim útját egyengessem, hiszen a sorsuk függ tőlem, nálam még soha egyetlen egy óra sem maradt el.

Régen a magyar hegedűkészítők olyan híresek voltak, akár a nagy olasz mesterek, elegendő csupán Nemessányi Sámuel vagy Pilát Pál nevét említeni. Itt is bekövetkezett azonban egy óriási törés, amikor nem engedték a hangszerkészítőket önállóan működni és így utánpótlás sem volt. A rendszerváltás környékén azonban Semmelweis Tibor létrehozta a hangszerészképző iskolát, elindulhatt a minőségi munka, s ezek a fiatalok már elutazhattak külföldi tanulmányutakra, a legtöbben Cremonába is eljuthattak, ahol megismerhették a legújabb módszereket. Felnőtt egy olyan hangszerész generáció, amelynek képviselői éppen a legjobb korban vannak, ötven év körüliek, s a nemzetközi hangszerkészítő versenyeken is folyamatosan ők hozzák el az aranyérmet. Keszler Patrícia

Koncertekről

Budafoki Dohnányi Zenekar – 2018. április 25.

Művészetek Palotája – Bartók Béla Hangversenyterem

Hivatásos zenekarként negyedszázada működik a Budafoki Dohnányi Zenekar. Szándékosan kerülöm a „fennállását ünnepli” formulát, hiszen a működés folytonossága, sőt, intenzív folytonossága sokkal inkább meghatározó a munkásságukban, mint az ünneplés.

Ünnepelnivalója leginkább a közönségének van, s azon belül is annak a generációnak lenne, amelynek zenei eszmélésében jelentős részt vállalt az együttes, alapító karmestere, mondhatni, Kapellmeistere vezetésével. Mert a Dohnányi Zenekarról túlzás nélkül állítható, hogy Hollerung Gábor „teremténye”. A vele való rendszeres együttes munka nem is elsősorban a teljesítmény szempontjából meghatározó, hanem azért, mert – elsősorban az ismeretterjesztő, a zeneértésbe beavató programoknak köszönhetően – értelemszerűen abba az irányba kezdtek gondolkodni a zenéről, mint karmesterük. Ami azért fontos, mert ezáltal a dirigensi mozdulatok szabadsága megnő, a koreográfia szólhat a közönségnek, ugyanakkor lehetőség van a zenei nagyformák szempontjából fontos tagolások és összefogások jelzésére is.

Az utóbbi években már-már közhellyé vált a zenei életben a misszió-vállalás, ami azért szomorú, mert így módon elkopott az a kifejezés, amely a ténylegesen e kategóriába tartozó vállalkozásokra irányíthatná a figyelmet. Ráadásul némi ellenérzést is kelt, hiszen kit érdekelnének a misszionáriusok, ha – ugyanannyi ideig – muzsikuskokat is hallgathatna. E misszió leginkább a korábban kortársként címkézett (tehát nagyrészt a mai magyar) szerzők műveinek a megszólaltatását hivatott értékelni. Ezen a területen kétségkívül élen jár a Dohnányi Zenekar is, régóta és rendszeresen, egyszersmind tudatos választással néhány szerzőre koncentrálna. Műsorpolitikájuknak az is érdeme, hogy nem elégednek meg a bemutatás tényével, hanem továbbra is hangzó életben tartják a – kivált a felkérésükre született – darabokat. Ami viszont „dohnányis” specialitás: helyet kapnak kortárs művek is Hollerung Gábornak „A megérthető zene” címmel meghirdetett, eléggé nem értékelhető sorozatában, amikor is egy hangverseny első felében részleteiben ismerteti meg hallgatóival a művet, amely a szünet után teljes egészében elhangzik.

A misszióra azért tértem ki a jubileum ürügyén, mert érdemes tudomásul venni a zenekar műsorpolitikájának egy sajátos vetületét. Működésének hatásosságához hozzájárul, hogy rendkívüli érzékenységgel „nyit” minden irányban, hogy mind több potenciális hallgató érezze magát így módon is megszólítva. Tehát, nem „engedményeket” tesz a közízlésnek, hanem mintegy elébe megy azoknak a tendenciáknak, amelyek esetleg csak később kristályosodnak ki, a pozitív visszajelzések által. Kapcsolat a társzművészetekkel, összművészeti, netán világzenei ka-

landozások – semmi sem idegen e muzsikusoktól! Kiváltképp a rendkívül sikeres filmzenei sorozatoknál feltűnő az a jelenség, amelyet a zeneigazgató lényeglátóan úgy fogalmazott meg, hogy a zenekar kissé belehal, miközben a közönség szórakozik. Rendszeres jelentős energia- és erőbedobás erősíti tehát egyrészt a zenészeket (akik ebben a vonatkozásban mintegy igényes szolgáltatók, ha úgy tetszik, kiszolgáló személyzet), másrészt viszont épp ebből adódóan alig van lehetőség a zsúfolt programok között arra, hogy a zenekari repertoár egyszersmind a muzsikuskok fejlesztésének szakmai szempontjait is figyelembe vegye. Sajátos „családba” születnek bele az új tagok, ahol első lépéseiktől felnőttként kezelik őket, s ennek megfelelően alakul személyiségük.

A teljesítményükre kétségkívül jogosan büszke muzsikuskok vajon milyen gyakran tudnak örülni az általuk létrehozott szép hangzásoknak, s egyáltalán, mennyire tudják magukban kifejleszteni és megőrizni a zenehallgatói érzékenységet? A sok – a fennmaradás, az elismertség, a kedveltség érdekében figyelembe vett – szempont ranglistáján kétségkívül háttérbe szorulnak a játékosokra vonatkozó szempontok. Hogy is ne, amikor a szándékok nemes útjai sokkal feltűnőbbek.

Az ünnepi hangverseny műsora a sokszínűség jegyében állt össze. A nyitószám, Une symphonie virtuelle – igazi hollerungi ötlet, Ramueau-tételekből ciklust formálni. Utána ősbemutató, a zenekarral régóta rendszeres kapcsolatot ápoló Vajda János ajándék-kompozíciója a jubileumra. A Pièces symphoniques-ról (mely a Des mémoires de Mme Karnyó alcímet kapta), valamint a Dohnányi Zenekar és a szerző kapcsolatáról időben tájékozódhatott a hallgató, a BDZ időszaki magazinjának, a Hangolónak a tavaszi számából. És Hollerung Gábor ezen ünnepi alkalmakkal is talált lehetőséget arra, hogy jó pedagógiai érzékkel rövid utalás formájában „súgjon” közönségének, nehogy váratlanul érje a hallgatóságot a Bartókra (elsősorban a Fából faragottra) erőteljesen emlékeztető hangütése az új műnek. Beethoven II. szimfóniájánál érezte a hiányát az a fajta zenekarnevelő műhelymunka, amely során a kisebb-nagyobb részletek megformálására „méretarányosan” kerül sor, amikor a zenei anyag olyan interpretációs érzékenységgel kerül megformálásra, hogy aki most hallaná először, az is magáról a műről kapjon képet.

A műsort olvasva aggódtam, hogyan fogja győzni a fináléként kétségkívül mutatós kompozíciót, Dohnányitól a Szimfonikus percek az együttes. Itt viszont a rendszeres jelentős igénybevételnek a teljesítménynövelő eredménye kamatozott: a muzsikuskok a fáradtság jele nélkül szólaltatták meg az igényes tételeket.

És akinek ennyi jó kevés – az kapott ráadásként Wagner-muzsikát is (A nürnbergi mesterdalnokok nyitányát) – nyitányaként a következő negyedszázadnak.

(Fittler Katalin)

MÁV Szimfonikus Zenekar – 2018. április 26.

Művészetek Palotája – Bartók Béla Hangversenyterem,

A Szőke Tibor-mesterbérlet megkülönböztetett érdeklődésnek örvend a MÁV Szimfonikus Zenekar bérleti kínálatában. Hangversenyeinek helyszíne a Művészetek Palotája – Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterme, és a teltházias előadásokban nem kis szerepük van a rangos szólistáknak. Éppen ezért meglepődtem a mérsékelt érdeklődés láttán, pedig különlegességben ezúttal sem volt hiány. Sőt! Pedálzongorát hirdetett a program, s könnyű kitalálni, hogy ezúttal nem a szokásos zongorapedálokról van szó, hanem...

És ettől kezdve a szakmabeli is érdekeltnek érezheti magát a hangversenylátogatásban, hiszen itt és most nemcsak láthat egy különleges hangszert (mint esetleg egy hangszer-múzeumban), hanem hallhatja is!

Az olasz Roberto Prosseda oroszlánrészt vállalt abban, hogy ez a sajátos hangszer ismét helyet kapjon a hangversenypódiumokon. E hangszeren játszott a szólót a műsor első részében (Gounod: Concerto pedálzongorára, Danse Romaine).

A „ritkaság” kicsit felborította az „értékrendeket”, a hallgatóság figyelmét illetően. Menthetően háttérbe szorult maga a műsor, az egyébként ritkán hallható Gounod-művek, a hallgatók elsősorban nézőkké váltak, akik a hangszerre koncentráltak. Vártuk, mikor kezdi játékát Prosseda, és kiváltképp: mikor veszi igénybe a pedálklaviatúrát is. Tény, látványként érdekes volt a kettős-zongora (a játékos-klaviatúrát tartalmazó, „magasított” hangszer alá rövid lábú társa került, amelynek húrjait a pedálokhoz tartozó kalapácsok szólaltatták meg).

Nehéz volt „szabadulni” a látványtól, még akkor is, ha csakhamar rájöhettünk, hogy nem véletlenül ment ki a dívatból a 19. század végén ez a hangszer, amely kétségkívül praktikus lehetett orgonistáknak, otthoni használatra.

Prosseda lelkesen játszott, s nyilvánvalóan a hangszer jelentette számára is az elsődleges élményt – ehhez képest a műsorszámok mintegy csak a lehetőséget biztosították!

Őszintén megvallom, magam is zavarba jönnék, ha részletesen kellene szólnom a Gounod-művekről. Az időt a szólóhangszer szüneteltetése és játéka tagolta.

Egy idő után persze észre lehetett (kellett) venni az apró pontatlanságokat, amikor az előadó keze-lába nem egészen volt összhangban, s ennek korántsem interpretációs, elképzelésbeli okai voltak. A gyors tempóban a szervezettel akkor is fokozottan veszi igénybe ez a komplex koordinációs rendszer, ha a szerző, jó érzékkel, gyakran alkalmazott hatásos „támasztó hangokat” a pedálszólamban.

A beszámolóban nem hagyhatom ki a szünet élményét: rengetegen tolongtak a pódium előtt, figyelve, hogyan szedik szét a hangszert, villantak a vakuk, filmezték is az eseményt! És nemcsak a földszint érdeklődött: lelkes tapsviharral köszöntötte a (2. emeleti) karzat a hangszer-szállítási aktus befejezését.

A hagyományos zenehallgatási rend a szünet után helyreállt, ekkor César Franck d-moll szimfóniája szerepelt a

műsoron. És ekkor merült fel a gondolat: lehet, hogy az interpretációnak is része volt abban, hogy a figyelem a Gounod-művekben a hangszer-ritkaságra irányult?

Nem tudom, máskor hogyan vezényel Günter Neuhold, aki egyébként tetszetős szakmai életrajzzal rendelkezik (mint sokan mások). Azt sem, hogy milyen érzelmi viszony fűzi e műsorhoz. Azt viszont igen, hogy vendégkarmesterektől is szokatlan távolságtartással viszonyult a zenekarhoz. Azt értem ezalatt, hogy mozdulataival nem kívánt kapcsolatot teremteni a mindenkori hangzás érdekében. Ritkán látni egy esten ennyi „ütést”! Taktírozott, bal kezével többnyire néhány hatásos sztereotíp mozdulatot rajzolt, vagy épp mutatóujjával bökött a levegőbe a belépő hangszeres/hangszercsoport irányába. Folyamatot, dramaturgiát nem kért – amit kapott, az a zenekart dicséri, a Frank-szimfóniával kapcsolatos korábbi tapasztalataiknak köszönhetően. Igénytelenség vagy érdektelenség? – maradjon eldöntetlen; mindenesetre fegyelmezetten végighallgatta a közönség a művet. Akik előtte olvasták a jelzőkkel nem szűkösködő ismertetőt, akár nyomon is követhették, hogy mikor mit kellene érezniük, akik utólag értesültek a hangulatokról és karakterekről, talán magukban keresik a hibát, hogy mindabból keveset vettek észre. Mert talán „visszafogott”-ként is jellemezhetnénk ezt a közelítésmódot, ha ugyanakkor a folyamat-jelleg éreztetése, a nagyformák arányos (a karmester által irányított) építése személyes-aktív jelenlétről tanúskodott volna. Az ilyen előadásról szokás úgy megemlékezni, hogy „elhangzott”.
(Fittler Katalin)

Győri Filharmonikus Zenekar –2018. május 2.

Zeneakadémia

Miként lapunk olvasói már az 1. szám címlapjáról értesülhettek, jubileumot ünnepel idén a Győri Filharmonikus Zenekar, hivatásos együttessé válásának 50. évfordulóját. Ebből az alkalomból rangos fővárosi szereplésre vállalkoztak. 4 koncert világsztárokkal a Zeneakadémián címmel hirdettek Richter János Hangversenybérletet, fenntartva a lehetőséget, hogy az egyes rendezvényekre jeggyel is jöhessenek az érdeklődők.

Minden bizonnyal jelentős szervezőmunka is kellett ahhoz, hogy szinte teltházias előadás születhessék a sorozat második estjén (az első március 9-én volt, a folytatásra a következő évadban kerül sor, szeptember 25-én és november 5-én). Mint a hangversenyt követően láttam, több csoport is érkezett, láthatóan olyan érdeklődőkkel, akik nem rendszeres látogatói a Zeneakadémiának. Imponáló a hallgatóság magas arányú részvétele, hiszen a jegyárak korántsem tűnnek különösképp közönségcsalogatónak (a legdrágább kategória meghaladja több rangos fővárosi együttesét).

A Zeneakadémia Nagyterme ezúttal „digitális hangversenyteremmé” vált: a kisalföld.hu jóvoltából az internetkapcsolattal rendelkezők odahaza is meghallgathatták a produkciót. Ők abban a többletben részesültek, hogy Szabó Balázs zenetörténész afféle műsorvezetőként ismeret-

anyaggal láthatta el hallgatóit. Ez viszont igencsak hiányzott a helyszínen: a hallgatók kétféle szórólapot kaptak mindössze, az egyik a bérleti sorozat estjeinek időpontjáról, szövegeiről és karmestereiről tájékoztatót, a másik az aktuális estre vonatkozva közölte ugyanezeket az információkat, a szövege nagyobb méretű fényképeivel mindkét oldalon (az egyik magyarul, a másik angolul tartalmazta az információkat). A műsor viszont egyiken sem szerepelt! Nem kizárt, hogy a hallgatók közül többen utólag is csak annyit tudhattak elmondani, hogy szép hangversenyt hallottak a Zeneakadémián. Mert a Zeneakadémián kevéssé otthonos látogatók aligha szemfülesek annyira, hogy utánajárjanak olyan nyomtatványoknak, amelyekből értesülnek a pontos műsorról.

Nyitószámként indokolt volt Sosztakovics Ünnepi nyitányát választani, hiszen valóban ünnepléssel kívánja emlékeztetni a jubileumi évadot a zenekar vezetésére. A világsztár ezúttal Sergei Nakariakov volt, aki 8 nappal később töltötte be 41. évét. A szakmai közönség számára is érdekességnek számított, hogy szárnykürtön szólaltatja meg Csajkovszkij Rokokó-variációinak magánszólamát. Ő 2010-ben játszotta először az átiratot, amely azóta repertoárjának részévé vált (időközben több hasonlóképp érdekes átirat született, így Catalin Rotaru Bukarestben nagybőgőn játszotta a szólót, Maxim Rysanov pedig saját brácsa-átiratát londoni Promenade Concert keretében mutatta be). A művész teljesítményéhez nem fér kétség, mégis, jó érzés utána újrahallgatni a művet az eredeti gordonkás verzióban (pontosabban, a két egymás mellett élő verzió bármelyikében).

A sztárszólístára irányította a figyelmet a következő műsorszám is, Arban Velencei karneválja, de valószínűleg nem én vagyok az egyetlen, akinek a legnagyobb fűvő-élményt a ráadásszám, Bach népszerű Airje jelentette. Nakariakov számára természetesen nem jelent problémát a hangszerek váltása, és ha a tempó lehetővé teszi, gyönyörködtető tónusú, mondhatni, önmagukban is élményt jelentő hangokat képez.

A szünet után a zenekar művészeti vezetője, Berkes Kálmán vezényletével Beethoven VII. szimfóniáját játszotta. Érdekes volt megfigyelni a karmester és a zenekar zenei kapcsolatát a tekintetben, hogy mennyire beérett a gyümölcse annak az igényes munkának, amelyet a pozíciója elfoglalása óta következetesen vitt véghez a dirigens: rászoktatta a játékosokat a részletező-aprólékos kottaolvasásra, tehát a szólamok artikulációs és frazeálási kidolgozottságára. Ahogyan azonban a vonósok hozzászoktak az ilyesfajta minőségi munkához, szinte „magukra hagyhatta” őket a karmester, a kompozíciók felépítésének más szegmenseire irányítva a figyelmet. Ezen a hangversenyen érződött, hogy a fűvósokkal foglalkozik elsősorban – a vonósok, elsősorban a hegedűsök, inkább „jól teljesítettek”, semmint élvezettel muzsikáltak volna. Akkor érződött ez leginkább, amikor Berkes bal kezének egy-egy szélesívű mozdulata hatására kifényesedett a hegedűhangzás! A zenekar jelenlegi állapotában a gordonkaszólam szép színe és a brácsa intenzív tónusa tűnt jellemzőnek.

Miként a hivatkozott Zenekar-beli interjúból kiderül, méltán lehet oka elégedettségre a zenekar vezetőinek és játékosainak. Vannak feladataik, fellépési lehetőségeik, és sikereik is.

A többféle program azonban azzal jár, hogy a játékban a teljesítmény eluralkodik. Minden profi együttest kísért ez a veszély – épp ezért a minőségi munka mellett érdemes figyelni arra is, hogy a játékosok ne elsősorban munkát lássanak a zenélésben. Legyenek képesek mind a próbákban, mind a fellépésekkor arra, hogy első hallgatóiként gyönyörködjenek a születő hangzásban, hogy tudjanak örülni annak, amit játszanak. Perdöntő szerepe van az előadónak abban, hogy mi jut el egy-egy kompozícióból a hallgatósághoz. És ha megunhatatlanul szeretik a műsorszámait, nagyobb lesz a közönség élménye is.

(Fittler Katalin)

Zuglói Filharmónia – 2018. május 13.

Vigadó

Idén 21. alkalommal került megrendezésre a Zuglói Filharmónia Pastorale-bérleti sorozata, amelynek utolsó eseménye mindig valami érdekesség-különlegesség. Felejtethetetlenek azok a programok, amelyekre az Állatkertben került sor, de 7-től 107 éves korig várják a közönséget a Vigadóbéli programokra is. Idén május 12-én és 13-án délután 16 órai kezdettel tartották a záró hangversenyt, amelyen a népzene, közelebből a néptánc kapott főszerepet.

Végigtekintve a Zuglói Filharmónia (voltaképp bármelyik) éves műsorán, feltűnő nagy számban találunk „rendhagyó” rendezvényeket, amelyeken bár a zenéé a főszerep, de alkalmat adnak a társművészetek találkozására. Tudatos a szervezők részéről az az igény, hogy ily módon tegyék intenzívebbé, komplexebbé az élményt.

A „Szomszédolás” Bartók nyomában címmel, Magyar, szlovák és román népzene és néptánc alcímmel meghirdetett program esetében „borítékolható” volt, hogy a bőséges zavar jelenti a legnagyobb kihívást. Rengeteg az, amit érdemes megmutatni – de hogyan alakítható mindabból kerek egész? A műsorvezető Solymosi Tari Emőke zene-történészként válogathatott, abban a szerencsés helyzetben, hogy „ismeri” a közönséget, látatlanban fel tudja mérni, mennyi élmény és ismeret befogadására képesek. Ezúttal mégis a határokat feszegette; nem is annyira a tényleges programmal, hanem azért, mert a változatos összeállítást az „átállások” (bármennyire zökkenőmentesek is) töredezték. Ugyanakkor a hallgató azt is érezhette, hogy – épp a tervezett pergés következtében – nincs ideje feldolgozni, megjegyezni a hallottakat.

Tehát, nem egy kirakott puzzle élményével távozhatunk, hanem inkább kaleidoszkóp-darabok emlékével. Olyanokkal, amelyek némelyike inkább érdekes volt, mások pedig információkat, tudásanyagot kínáltak.

Nem vitás: rendkívül nagy szervezőmunkát, előkészítést igényelt a gálaműsorra emlékeztető program, már csak a fellépő személyek és együttesek nagy száma miatt

is. Ez viszont egyúttal azt is eredményezte, hogy mindenki „közreműködő”-nek érezhette magát.

A főszereplő Timár Táncegyüttes remek produkciójánál érthető volt, hogy miért lettek bemikrofonozva a Tündök Zenekar hangszerei (hogy az üreges dobogó zajai ellenére is jól hallják őket a táncosok), ám a Vigadó Dísztermében – közlelő – egy idő után fárasztó volt a lehangzó hang-erő. Távolította az autentikustól a népi együttes hangzását, hogy akkor is kihangsúlyozva játszottak, amikor nem kísérő funkcióban szerepeltek. Kacsó Hanga Borbála énekében gyönyörködve tudomásul kellett vennünk, hogy a népi énekeshez is elért napjainknak az a gyakorlata, hogy pódiuménekesként kiteszik a kottát – akár rövid számoknál is – olyan énekesek, akik egyébként teljes operaszerepeket gond nélkül tudnak, játékkal egybekötve, alakítani. A szlovák szövegű daloknál esetleg indokolt lehetett, habár a turnézásba idejekorán beszoskott fiatal énekes számára aligha jelenthet megoldhatatlan feladatot a memorizálás (kiváltképp, ha nem folyamatosan van a pódiumon).

A műsor zeneileg legértékesebb élményeit Balogh Kálmánnak köszönhetjük – játékát hallgatva izlelhetjük leginkább azt a „tisztá forrást”, amelyként Bartók a népzene jellemmezte. Ezért (is) sajnáltuk, hogy oly sokfélélt kínált az összeállítás – szívesen hallgattuk volna még tovább a művészt, akinek játéka egyúttal a cimbalom kifejezési lehetőségeit is feltárta a közönségnek.

Több fővárosi zenekar összeállításában hallható olyan program, ahol egymás szomszédságában hallható a népi eredeti és az, amivé a feldolgozás során lett. Ilyenekre is hallhattunk példákat, változatos apparátusokon. A Zuglói Filharmonia – Szent István Király Szimfonikus Zenekar egy hegedűse és koncertmestere Bartók 44 duójából játszott, a vokális eredeti szomszédságában, és hallhattunk olyan Bartók-gyűjtötte szlovák népdalokat is, amelyek bekerültek a zongorakíséretes vegyeskari Négy tót népdal ciklusába. A Szent István Oratóriumkórus erre az alkalomra készült a szlovák szövegű (általuk máskor magyarul énekelt) verzióval – sajnos, az alkalmiság a színvonalon is érződött. Mint megjelenésükben (miniszoknyától a különböző típusú nadrágokon át az alkalmi maxiszoknyáig a nőikarnál, körömcipőtől szandálon át a tornacipőig), úgy hangképzésükben is érződött valami ad hoc jelleg. Talán épp azért, mert „közreműködőnek” érezték magukat a délutáni rendezvényen.

Méginkább sajnálatos volt ez az attitűd a Szent István Szimfonikus zenekarnál! A Horváth Gáborra jellemző, oldott légkörű muzsikálás ezúttal nevetgélő fegyelmezetlenséggel valósult meg, a zenére-koncentrált hiányával. Mintha nem „élmény”, hanem „buli” lett volna a népzenei ihletésű Bartók-tételek megszólaltatása. Magyarázat lehet, ha mentség nem is, hogy nagyobb kaliberű feladatokhoz szoktak általában, s most ezt a rövid „közreműködést” nem a zene rangjához méltó komolysággal teljesítették.

Látvány-emlékként a szólótáncos produkcióra emlékszem szívesen, és azt hiszem, mindenki megjegyzi azt a japán táncost, aki mindig remekül ropt a táncokat Timár Sándor koreográfiáiban.

Solymosi Tari Emőke beszélgetett a Timár Táncegyüttes jelenlegi vezetőivel, Timár Böskével és Mihállyal (akit táncolni is láttunk), rövid filmbejátszásokkal elevenítette meg a múlt emlékezetes pillanatait, és sok fénykép vetítésével tette hangulatossá az előadást, amely négy órák kezdődött, és egy szünettel háromnegyed hétig tartott.

A rendszeres hangversenylátogatásban gyakorlatot szerzett közönség jól tűrte, beleértve a legkisebbeket is. De ezt a tűrőképességet talán nem kellene gyakran próbára tenni – mert biztos, hogy a fegyelmezett zenehallgatás során mindenkinél voltak „mélypontok”, amikor nem hallgatta, hanem csak hallotta a zenét.

(Fittler Katalin)

MÁV Szimfonikus Zenekar – 2018. május 17.

Művészetek Palotája – Bartók Béla Hangversenyerem

Kár lett volna kihagyni! A Szőke Tibor-mesterbérlet negyedik estjén Takács-Nagy Gábor vezényletével Haydn utolsó nagy oratóriuma, az Évszakok került előadásra. Valljuk meg, amióta hagyományossá vált, hogy az újesztendőt a másik nagy oratóriumával, a Teremtéssel köszönti a Művészetek Palotája – Bartók Béla Hangversenyerem-beli előadás, mostoha sorsra jutott Az évszakok. Éppen ezért külön öröm volt ismét élőben meghallgatni.

Az előadóművészek között immár tipikussá vált, hogy vannak, akik egy-egy korszak (netán szerző) műveivel kívánnak foglalkozni. Specialistákká válnak, és jól érzik magukat abban a világban, amelyet tudatosan választottak maguknak. Másokat épp a határterületek izgatnak, vagy épp felfedezőkedvüknek köszönhetően lesznek all round előadók. Takács-Nagy Gábor már vonósnegyes-primárius korában közeli kapcsolatba került Haydn zenéjével, s úgy tűnik, amikor karmesterként további (zenekari) műfajokkal gazdagodott a palettája, tovább erősödött Haydn zenéje iránti affinitása. Nem vitás, van mit szeretni Haydn zenéjén! A közönségnek kiváltképp akkor, ha értő-szakavatott kalauzra talál. Ez történik mindig, ha Haydn-művet vezényel Takács-Nagy Gábor, igaz, feltehetően tudatosan törekszik a válogatással arra, hogy mind több különlegességgel kényeztesse hallgatóságát.

Az évszakok, miként rövid bevezetőjében felhívta rá a karmester a figyelmet, olyan mű, amelyet nem írhatott volna meg Mozart. Haydn „természetközelsége” lépten-nyomon kiderül. Nemcsak abban, hogy remek zsánereket ábrázolt, hanem abban, hogy átélhető élményként volt képes megosztani mindenkor hallgatóságával. A hangokká formált tartalom nem maradt a partitúrában, hangzó valóssággá vált.

Hozzá tartozik mindehhez, hogy a régóta gyakran fájlalt „szövegértés” ezúttal a legkedvezőbb módon vált lehetővé: a műsorfüzet tartalmazta a magyar fordítást (ne legyünk igényesek, ne kívánjunk poliglott verziót!), és gondoskodtak arról is, hogy megfelelő teremvilágítással előadás közben lehessen követni a szöveget. (A külföldi hallgató nem biztos, hogy hasonlóképp lelkes, hiszen az

énekelt szöveget nem könnyű megérteni, habár ezúttal a szövegkiejtésre, szövegmondásra nemigen lehetett panasz! Aki pedig németül sem tud...)

Az évszázok: hosszú! Szünet nélkül kibírhatatlan, szünet beiktatásával pedig még tovább tart az előadás (ilyenkor lehetne rugalmasabb a kezdési idő megválasztása, nem kellene ragaszkodni a hangversenyeknél hagyományosnak tekinthető fél nyolc órai kezdéshez – a Művészetek Palotája – Bartók Béla Hangversenyterem-beli rendezvények sorában számos példa van erre). Mindazonáltal nagyon kevesen adták fel a mű végighallgatását, csak néhányan nem tértek vissza a negyed 10-kor kezdődő második részre. Az pedig, hogy a végén nem indult pánikszerű roham a kijárat felé, egyben az előadás színvonalát is jelzi.

Minden elismerést megérdemelnek az előadók, akik a délelőtti főpróbát követően aznap kétszer (!) szólaltatták meg a művet! A kifáradás elhanyagolhatóan csekély jeleivel.

Aligha lett volna ilyen remek az előadás, ha nem olyan dirigens irányítja, aki évekig műhelymunkát folytatott a vonóskarral. Megvalósult tehát az a közvetlen kapcsolat, amely az állandó illetve a rendszeresen visszajáró (első) vendégkarmesterekkel szokott, amikor a játékosok értői nemcsak a dirigens mozdulatkincsének, hanem elképzeléseinek is. Néha egészen meghökkentő színeket hozott ki a vonósszólamok hangjaiból, amelyek immár nem szép hegedű, brácsa, gordonka vagy nagybőgőhangok voltak, hanem szinte függetlenül a „hangforrásoktól”, érzéki akusztikus élménnyé váltak. A muzsikások „mertek” hal-kan játszani, lehetőleg pianissimókban gyönyörködtünk, ugyanakkor sem nekik, sem a közönségnek nem kellett attól félni, hogy valami is elsikkadna. Mondhatni, minden a helyén volt.

És hogy nem csupán a mű alaposan felkészült előadásának örvendhettünk, annak ékes bizonyága, hogy a gyönyörködés közepette jutott idő a „felfedezésekre”, az akár Mozart-operákból ismerős gesztusok felfedezésére. És ez az „értés” mélyebb rétegébe vezetett, s így módon még maradandóbb lett az élmény. Remekül társult a zenekarhoz a Nemzeti Énekkar, készséges partnerek voltak e zeneirodalmi kalandozásra, és arra is, hogy mindenkor ideális helyet foglaljanak el, néha főszereplőként, máskor tömegként, mintegy felerősítve a szólista által intonált érzéseket-gondolatokat. És a szerkezet mindig, minden léptékben plasztikus, áttetsző lett: a harmóniak folyamata alakultak, amikor pedig imitációs szerkesztésű szakaszra került sor, minden szólam aktívan vett részt eme „társasjátékban”. Az intimtől a monumentálisig, minden lépték megjelent.

A szólisták kiválasztása rendkívül szerencsés volt, mindhárman úgy énekelték, hogy értő mesélői, kommentátorai voltak a történeteknek. Szemere Zita, Megyesi Zoltán és Kovács István számára érezhetően hasonlóképp megunhatatlan Haydn zenéje, mint Takács-Nagy Gábornak, és így módon egymás inspirálása is hozzájárult a nagyformák arányos felépítéséhez. Emlékeztet az a folyamat, amikor a Nap útját kommentálják a Nyár fejezetében, felkeltétől addig, amíg „tündöklő fenséggel” ragyog. A három szólista, majd a hozzájuk társuló kórus háttér-

ben remekül érvényesült Haydn hangszerelő művészete is. A természetképek (idill, vihar) plasztikusan érvényesültek, s oly kidolgozottak voltak a leíró részek, hogy például Hanna recitativója láttató erőt kapott a frappánsan illusztráló muzsikustól. Az oboaszóló önmagában is élményt jelentett!

Az ősz legnagyobb hatású részlete természetesen a vadászat. Itt több zárt szám remekül folyamattá kapcsolódott, fokozódással a tételzáró mulatós kórusig. De közben maradt idő észrevenni azt is, hogy a metrumváltással (párosból páratlanba) maga a szerző is gondoskodott erről. És a népi zsáner felidézése közben még a kürtök pillanatynyi minimális megingása is „belefért”...

A télnek is figyelő hallgatóság jutott. Volt is mire, a vonóskari pizzicatók új szint, karaktert hoztak. A vándor szinte Schubert kedvelt figurájának őse, és a rokka-dal típusa is kedvelt a zeneirodalomban. Ez utóbbi jelenet üdése. Simon gazda filozofáló elmélkedése testreszabott feladat Kovács Istvánnak, aki a recitativókban deklamálókészségével tűnt ki (egyes pillanatokban kockáztatva, hogy a kifejezés az intonáció rovására megy). A szerző arányérzékét dicséri, hogy a mű befejezését a kontrasztokban bővelkedő előzmények után hatásosan tudja „megemelni”; és az előadókat, hogy e szakasz átéltszép megszólaltatásával mintegy megkoronázták a monumentális oratóriumot. Szép este volt. (Fittler Katalin)

Nemzeti Filharmonikusok – 2018. május 19.

Művészetek Palotája – Bartók Béla Hangversenyterem

Nem mindig könnyű megállapítani az életkort, Julian Rachlinról sem sokan tippelnék meg, hogy 44 éves. A litván származású művész, aki családjával négyéves kora óta Ausztriában él, hamar pódiumművésszé érett. Elsősorban versenyművek szolistájaként, de – mint szinte minden hegedűs – kamarazenét is játszik (brácsásként is), s az sem ritkaság, hogy már pályája virágzó szakaszában vezénylésre is adta a fejét.

Szerencsére, nem a hangszerjáték rovására! Egy személyben volt szólistája és karmestere a Nemzeti Filharmonikusok május 19-i hangversenyének. Csajkovszkij Anyegin-beli Polonéze töltötte be a nyitány szerepét, majd Mendelssohn e-moll hegedűversenye következett, a szünet után pedig ismét Csajkovszkij, az V. szimfónia.

Harmonikus személyiséget ismerhettünk meg, aki oldott légkört biztosít jelenlétével a pódiumon. Ideális vendégkarmester-alkat, leginkább jól felkészült együtteseknél, amelyek az adott műsort akár „önjáróan” is elő tudnák adni. Visszatérő vendége az észak-angliai Royal Northern Sinfonia együttesének, és az Angol Kamarazenakarral turnézik. Jó partnerre talált tehát a Nemzeti Filharmonikusokban, akik érezhetően kedvelték. Szerencsére ehhez a műsorhoz aligha volt szükség sok instrukcióra, leginkább lelkesítésével járult hozzá a sikerhez. A Polonézben felfigyelhettünk arra, hogy bal kezének ujjai hegedűként funkcionálnak, de ez aligha zavarhatta a játékosokat. Kiváltképp a vonóskart inspirálta a – mint hamarosan

megbizonyosodhattunk róla – kitűnő hegedűs. A Mendelssohn-versenymű: komolyzenei sláger, ismét végiggyönyörködhattuk, de aligha adott többletet megannyi korábbi élményhez képest. A közismert kompozícióban össze tudta egyeztetni a szólistaságot az irányítással, hozzátéve, hogy ez utóbbi többnyire csak jelzésszerű volt. Mivel a közönséget elvarázsolta hegedűhangjával, inkább csak mosolyogva tapasztaltuk meg, hogy bizony-bizony, a romantikus zenekari művek „igénylik” a karmestert; Rachlin kedves jelenség volt, amint hegedűvel-vonóval „irányított” – de ilyesmi csak felkészült együtteseknél működik...

A pódiumhoz közel ülők megfigyelhették, hogy Rachlin hegedülés közben (főként indításoknál és a túlsordulóan szép mozzanatoknál) sajátosan „szabályozza” a levegővételt. Zongoristáknál sajátos „nyugalmat áraszt”, amikor az előadó nem zárja szorosan az ajkait, szinte ténylegesen együtt-lélegzik a muzsikával. Hegedűsnél ritka, hogy a hangot még azáltal is „puhítsa”, hogy levegővételekkel szinte az egész testét bevonja a hangképzésbe, a rezonancia „finomhangolásaként”. Talán ebben lehet érzékeny hangszínvilágának egyik titka. Voltaképp „könnyű” feladat Rachlinnak ez a versenymű – más súlycsoport(ok)ban otthonos igazán. Hihetetlen lendülettel veszi az akadályokat, amelyek alig jelentenek számára kihívást. Ezt bizonyította a ráadásként játszott Ysaÿe-szonátával (d-moll). Megérdemelten aratott kirobbanó sikert.

A nagy élményt Csajkovszkij V. szimfóniája adta. Olyan gazdag nagyzenekari hangzásban tobzódhattunk, amely egyaránt lenyűgözött monumentalitásával és azzal a különleges tónussal, amelyet leginkább népes előadógárda tud elérni a dinamikai skála halk tartományában. Ami különlegessé tette az interpretációt, a folyamatok egésze, amelyeken belül plasztikusan érezhető volt a forma kiépülése. És az, hogy a leghangosabb-legintenzívebb hangzás sem volt durva. Sodró lendület, miközben dramaturgiai tervek valósulnak meg, szélsőséges hangulatok megjelenítésével. Nincs kiemelni való, az egész volt csodálatos. Rachlin sokat dolgozott; mozdulataival (mozgásával) vizualizálta elképzeléseit, amelyek egybeestek a zenekaréval, „kérni valója” nemigen akadt, inkább állandó figyelmét fejezte ki, amivel a játékosokat állandó intenzív jelenlétre inspirálta. Ennek köszönhető, hogy legfeljebb ritkán hallható hangszerelési effektusok is élményforrássá váltak.

(Fittler Katalin)

*

A BUDAPESTI WAGNERNAPOKRÓL

Trisztán és Izolda

A budapesti Wagner-napok három eddigi legemlékeztetesebb produkciója számomra az első évadban bemutatott Parsifal, a 2010-es Trisztán és Izolda, valamint a teljes Ring volt. Ha a Parsifal a poézisével hatott, a Ring pedig a modernségével és a komplexitásával, akkor nyugodtan elmondható, hogy a korábbi Trisztán-rendezés valamennyi előbb felsorolt erényt egyesítette. Kíváncsian vártuk tehát az idei új Trisztán produkciót, annál is inkább, mert az

előzőt egy tragikus és pótolhatatlan veszteség miatt többé már nem láthatjuk. Az előjelek pozitívnak ígértek. Az új színpadra állításra felkért rendező, Cesare Lievi nemzetközileg elismert név, aki számos sikeres produkciót hozott létre elsősorban német nyelvterületen. Nemcsak prózai és zenés színházakban rendez, hanem költő, dramaturg és regényíró, műfordítóként pedig mások mellett Goethe, Tieck, Hölderlin és Hofmannstahl műveit fordította olaszra, vagyis a német kultúra alapos ismerete feltételezhető róla. Már a Maurizio Balò által tervezett színpadképen látszott, hogy az olasz rendezőnek gyökeresen más elképzelése volt a kelta eredetű Trisztán-elbeszélés alapján írt operáról. A színpadot eluráló, és vetítéssel bordó neobarokk kárpitba, majd a második felvonás elején különböző sejtelmes színekbe öltöztetett gigantikus kanapé a felette kétoldalt elhelyezett, hatalmas gömbformájú falikarokkal, egy 19. századi nagypolgári szalon miliőjét idézte. Mögötte filmvászonra is nagyobb méretű üres fehér pannó határolta hosszában a teret, spártai módon még jobban leszűkítve a Műpa kulisszáktól nem szabdalt, puritán egyszerűségű színpadát, amelyre mindössze a kétoldalt a vászonba vágott keskeny ajtók teremtettek ki-és bejárást. Az ily módon kétdimenzióssá alakított „tér” szuggesztívan reprezentálta ugyan magasság és mélység – nappal és éj?dichotómiáját, viszont megfosztotta az énekes szereplőket attól a lehetőségtől, hogy a színpad teljes mélységében, vagyis a kanapé előtti szűk páston kívül is mozogjanak. A vászon és a kanapé a falikarokkal, egyben a rendezés két központi díszleteleme is volt, tekintve, hogy értelemszerűen előbbire vetítették a többnyire az óceánt felülről vagy alulról ábrázoló videóanimációt, míg utóbbinak a felvonásról felvonásra bekövetkező fokozatos pusztulása a történet drámai végkifejletét jelképezte. Az opera végén kandelabereké átlényegülő falikarok nappal és éjszaka váltakozását voltak hivatva szemléltetni. A megbillent kanapé a második felvonás elején, a mögé vetített víz alatti felvételekkel egyenesen a Costa Concordia nevű olasz luxushajó 2012 januárjában Toscana partjainál elszenvedett katasztrófájára emlékeztetett, míg a harmadik felvonásban az egykor szebb napokat látott, de mostanra kárpitját veszített, favázára redukált bútordarab Trisztán nászágyából Trisztán halálos ágyává alakult. Nem mellesleg ezen a felbillentett, egyik felével a levegőbe meredő kanapén kellett Izoldának a szerelmi kettős centrális jelenetében óvatosan fellépkednie. A rendezői koncepciónak megfelelően, a szerelmesek tragikumát, amennyiben a halál sem hozza meg számukra a végső egyesülést, úgyszintén a második felvonás nagy szerelmi jelenetében, Brangäne két figyelmeztetése között, Izolda kérdésének: «Hát szerelmünket nem Trisztán és Izoldának hívják?» und köztiszavára épülő rendezői ötlet fejezte ki: az óceán hullámozó víztükre a harmadik felvonás végén márvány síremlékké merevedett a kifeszített vásznon, rajta a boldogtalan szerelmesek nevével, immár az „és” kötőszó nélkül. Míg az előző, a 2010-ben színre vitt Trisztán és Izolda előadásban a rendezőpáros, Szemerédy Alexandra és Párditka Magdolna koncepciója Gottfried von Strassburg középkori elbeszélő költeményéből indult ki, addig a filo-

zófia szakon végzett Cesare Lievi alapján véve Wagnernek az eposz alapján írt extatikus szenvedélyességű szövegét rendezte meg. Vagyis míg a Szemerédy-Parditka féle rendezés „belülről” közelítette meg a művet, és azt láttatta rendkívül összetett szimbólumrendszeren keresztül, ami a középkori eposzban és annak belső dinamikájában a zeneszerző Wagner fantáziáját ragadta meg, addig Lievi mintegy „kívülről” tekintett a Trisztánra, amennyiben nézőpontja az opera Wagner-kori recepciója volt.

A budapesti Wagner-napokra jellemzően, most is osztályon felüli nemzetközi énekesgárda vett részt az új produkcióban, amelyhez egytől-egyig kiváló hazai erők csatlakoztak. Izolda szerepében Allison Oakes brit énekesnőt hallhattuk, aki fenomenális hangjának teljes érettségét felragyogtatta Izolda nehéz szolamában. Fényes szopránja a felső és a középső regiszterben maradéktalanul átütő volt, talán csak az alsó regiszterben szólalt meg időnként erőtlenebbül. Érdekes módon, éppen a megbetegedett Anja Kampe helyére beugró Oakes volt a színpadra lépő külföldi énekesek között az, aki színészilag is a leginkább otthonosan mozgott a számára adatott játéktérben. A Trisztánt éneklő Peter Seiffert ugyancsak lenyűgöző hangerevével rendelkezik, és vokális tekintetben alapján véve hibátlanul oldotta meg a fizikailag is kemény megpróbáltatást jelentő szerepet, az ő esetében színészi produkcióról azonban egyáltalán nem beszélhetünk. A magánjelenelekben pedig zeneileg is adós maradt a bensőséges gyöngédség lírai árnyalataival. Marke királyt a budapesti közönség régi nagy kedvence, az első Parsifal-előadások felejthetetlen Gurnemanza, a finn Matti Salminen alakította. Hatalmas hangja az évek során mit sem veszített fényéből és erejéből, rendkívüli muzikalitása pedig most is biztonsággal működött: a méltóságteljesen rezignált tartás mögött, zeneileg fojtott indulattal engedte sejtetni az idős, többszörösen megalázott férfi temperált haragját. Kurwenalként az izraeli Boaz Daniel, a bécsi Staatsoper tagja lépett fel. Szép és erős bariton hangja van, magabiztosan énekel. A zord katonaköpeny azonban nem rejtett nagyobb formátumú személyiséget az általa hozott, urához megbízhatóan lojális, egyszerű fegyverhordozónál. Brangänét a tőle megszokott kifogástalan színvonalon formálta meg Schöck Atala. A szereplők közül ő volt az egyetlen, akinek színészi alakítása énekesi teljesítményével egyenrangú volt. Sötét tónusú mezzója valamennyi regiszterben telten, kiegyenlítetten szólt, muzikalitása magával ragadó. A lelkifurdalástól gyötört, többnyire háttérbe húzódó szolgáló alakját visszafogott mértéktartással, ugyanakkor intenzív színpadi kisugárzással keltette életre. Az angol tenor, Neal Cooper rideg megjelenésű Melotja maradéktalanul illeszkedett a kiváló énekesek együttesébe. A színpalak mögött Megyesi Zoltán, Haja Zsolt, illetve Horváth István szólaltatta meg a Pásztor, a Kormányos, és a Fiatal hajós hangját. Repertoárjukhoz és képességeikhez mérten számukra ez nem jelentős feladat, de ilyen nagyságrendű szolistákra van szükség ahhoz, hogy Wagner vokális szolamai teljes szépségükben érvényesüljenek.

Az új Trisztán-produkciót is a budapesti Wagner Napok spiritus rectora, Fischer Ádám vezényelte, a rá jellemző

intenzitással, és egyértelmű, világos formálással. Élmény követni, ahogy évről évre egyre biztosabb kézzel vezeti beljebb kalandvágyó hallgatóságát Wagner zenei világának áthatolhatatlannak tetsző sűrűjébe. A Nemzeti Filharmonikus Zenekar idén második alkalommal vett részt a Wagner Napokon. A hangversenyzenekarként számára szokatlan feladat miatt érzett kezdeti elfogódottságot hamar lebírva, az együttes önfeledten követte karmesterét a már említett sűrűbe, és fehér izzással ragyogtatta fel a Trisztán és Izolda varázsos partitúrájának megannyi színetét. Az előadás kivételes zenei pillanatai közé tartozott, Kubina Ágnes harmadik felvonás eleji angolkürt szólója, amelynek ihletett szépsége bizonyára sokáig elkísér bennünket. A Nemzeti Énekkar Férfikara Somos Csaba karigazgató gondos betanításában működött közre.

A Müpa színpadán szokatlanul elavultnak ható, előnytelen jelmezeket a műsorfüzet szerint a főként Szicíliában tevékenykedő jelmeztervező, Marina Luxardo alkotta. A meglehetősen borús tónusokban tartott videógrafikát Luca Attili és Fabio Iaquone együttesen jegyezte, míg a sejtelmes világítástervet Vajda Máté készítette.

(Kaizinger Rita)

A bolygó hollandi

2015 után, idén ismét műsorra került a júniusi Wagner-ünnep keretében A bolygó hollandi. Ismét Kovalik Balázs rendezésében láthattuk az 1841-es ősverziót, ám ezúttal erőteljesen változott a szereposztás, Elisabet Strid Sentájához és az egyetlen magyar énekes Wiedemann Bernadett Maryjéhez John Lundgren (Hollandi), Liang Li (Daland) Ric Furman (Erik) és Franz Gürtelschmied (Kormányos) társult. A művészeti vezető Fischer Ádám pedig a karmesteri pálcát Michael Boderre bízta. Az előadók sorában a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarához és Énekkarához, valamint a Nemzeti Énekkarhoz a No Comment Társulat csatlakozott (ez utóbbiakról mindennemű információval adós marad az egyébként kitűnő műsorismertető).

Két alkalommal, június 8-án és 10-én került színre Horgas Péter díszletével, Benedek Mari jelmezeiben a szerző által drámai ballada megjelöléssel illetett, mintegy két és egynegyed óra időtartamú alkotás. Amely, wagneri léptékekkel mérve rövidnek tekinthető, habár másrészt értékelendő, hogy szünet nélkül, egyvégtében zajlik. A közönség remekül vette az akadályokat!

Érdemes volt „újranezni”, de emlékezetes élménnyel elsősorban azok távozhattak, akik ebben a színrevitelben most látták először. És nem volt tanulság nélküli olyanoknak sem, akik korábban több rendezésben látták (élőben és/vagy felvételeken).

A mostani előadás (én a 10-it láttam) sajátosságaként az tűnt fel, hogy erőteljesen jutottak érvényre a „zárt számok”; mondhatni, az opera romantikus vonulatát követő sajátosságai, tehát azok a részletek, amelyekben (akár a strófikus szerkezetből adódóan) megállni érződött az idő, egy-egy érzelmi állapot részletező feltárásával.

Nagyrészt a rendezésnek köszönhetően, állandóan ott munkált közben bennem Balázs Béla Regösének elhíresült (költői) kérdése, miszerint „hol a színpad, kint-e vagy bent”, hiszen épp az alapvető helyszínek-kellékek nem kerültek megjelenítésre – aminek persze megvan az a haszna, hogy kellék-mivoltukkal nem keltenek derűtséget, elterelve a figyelmet az érdemi történetekről. A látványelemek viszont olymértékben képviseltek „más világot”, hogy szinte érintetlenül hagyták a zenére összpontosuló figyelmet. Mert Wagner művészete minden összművészeti törekvése mellett is elsősorban zenéjének érzéki varázsszával hat!

„Egy meg nem értett művészi világkép áll itt szemben a materiálissal” – ezt a címet kapta Rockenbauer Zoltánnak 2015-ben Kovalik Balázzsal készített interjúja. Aprófrappáns gesztusokkal már az első pillanattól minden néző számára nyilvánvalóvá lehetett, hogy a Hollandi alakjában önmagának, a saját helyzetének-viszonylatainak is művészi kifejezést adott Wagner. A címszereplő – mint megannyi operáé korábban is azóta – olyan szituációban van, ahol számára megvalósíthatatlan a kölcsönös kommunikáció. Az ő világa ellenállhatatlanul vonzza kép- és irodalmi élmény közvetítésével Sentát, aki önként vállalja a „női megváltás” kitüntetett szerepét. Senta a szerepbe „szerelmes”, amely a megváltást jelentené a Hollandinak, aki tehát nem társ-találásra vágyik... E sajátos szituáció eredménye az a különleges szerelmi duett, amely mintegy két monológként, vallomásként „elmegy egymás mellett”. Ez volt az előadás egyik leghatásosabb jelenete. Erőteljesen magára, saját már-már wertheri szenvedésére tudta vonni a figyelmet Erik szerepében Ric Furman, noha a kifejezés néha a zenei perfekció rovására ment. John Lundgren nagyformátumú figurát jelenített meg, a rendezés által is reflektorfénybe állított Senta szerepében Elisabet Strid jelentős közönségikert mondhatott magáénak. A Kormányos rövid szerepében

felfigyelhettünk Franz Gürtelschmied értékes hanganyagára, és ismét elismeréssel adózhattunk a stuttgarti Kammersänger Liang Li alakításának, a kínai énekes részletezően átgondolt szerepformálásáért. Wiedemann Bernadett a környezetétől erőteljesen különböző fekete viseletére talán a nyitány alatt történő „játék” adhat magyarázatot...

Remekelt a nagylétszámú férfikar, viszont a nőikar színpadi játéka – a rendezői üzenet tolmácsaként – már-már parodisztikus hatást keltett, mindenestre hidat teremtett a szappanoperák közönsége és a magasművészet között.

A Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara kezdettől a Budapesti Wagner Napok főszereplője, erő-energiát nem kímélő munkájával biztosítva a zenei környezetet a színpadi cselekményeknek. Elismerésre méltóan bírta a legnagyobb erőpróbát is, realizálva Wagnernek azt az elképzelését, hogy négy egymást követő estén kerüljön színre a Tetralógia. Ennek az együttesnek aligha jelenthet gondot (kiváltképp nem a 2015-ös előadások után) A bolygó hollandi előadása, főleg, mivel a betanító munkát a zenekarral szoros kapcsolatban álló Kovács János végezte. Éppen ezért az idei teljesítményük nem sorolható a korábbiakhoz, s ebben minden bizonnyal abban rejlik a magyarázat, hogy nélkülözniük kellett Fischer Ádám inspiráló jelenlétét. Michael Boder feltehetően elégedett volt felkészültségükkel, s így nem sarkallta őket olyan interpretációra, amelyben maguknak a hangszereknek is öröme telnék. Kezdetben némi bizonytalanság is érezhető volt, ami az egyébként mindig remekelő rézfúvósok teljesítményét is mérsékelte.

Külön köszönet illeti a Müpa előrelátását, amiért jól időzítve a Wagner-napok idejére megjelentette a 2015-ös előadás DVD-felvételét. Élmény lehet a két interpretáció összehasonlítása, de méginkább öröm az előadás bármikor-felidézhetősége. Mindenkinek. (Fittler Katalin)

KÖNYVKRITIKA

A Budai Énekakadémiától a Járdányi Pál Zeneiskoláig A budai zeneoktatás 150 éve

Az ötvenes évek múltat eltörölni és elszürkíteni vágyó egyenlősdíje következményeként még mai is hajlamosak vagyunk megfeledkezni arról, hogy a Fővárosi Zeneiskola Szervezet semmitmondó, rideg számokkal jelölt zeneiskolái közül néhány rendkívül hosszú és gazdag múltra tekint vissza. Napjainkban egyre több egykori körzeti zeneiskola ébred rá saját identitására és fedezi fel múltját, történelmi gyökereit. A főváros budai oldalán a legnagyobb hagyománnyal büszkélkedő zeneoktatási intézmény, a Járdányi Pál Zeneiskola, az államosítást követően a 3.sz. körzeti zeneiskola megjelölést viselte, ami csak 1968-tól a végül elmaradt reformok évétől kezdve Óbuda leválása után változott Fővárosi II. kerületi Állami Zene-

iskolára, majd a rendszerváltást követően, 1991-ben felvette a kerületben élt és tragikusan rövid pályát befutott kiváló zeneszerző, Járdányi Pál nevét.

A nagy múltú budai zeneoktatási intézmény, fennállásának 150. évfordulójára igényes jubileumi kötetet jelentetett meg, Dr. Pálffy dr. Friedler Magdolna orgonaművész, az intézmény tanára és igazgatóhelyettese összeállításában és gondos szerkesztésében, Dr. Pálffy Géza történész, a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóintézetének tudományos tanácsadója közreműködésével. A tartalmas kiadvány nemcsak az intézmény működésének másfél évszázadát dokumentálja, hanem egyúttal fényt vet a Duna jobb

partjának és vele a főváros egyik legjelentősebb természeti és kulturális „tájegységének” viszontagságos de egyúttal változatos zenei múltjára is.

A fényképekkel illusztrált kötetben több visszaemlékezés, köszöntő, interjú alapján áll össze végül az a kép, ami egyúttal fontos város- és művelődéstörténeti adalék Budapest zeneoktatásának, egyben zenei életének fejlődéséhez. Önmagában jellemző már magának az alapításnak az évszáma is: 1867. A forradalom leverését követő depri-máló évtizedek után, a Habsburg uralkodóházzal való kiegyezés éve ez, Buda magyar fővárosi rangjának restitúciója. A Budai Énekakadémia elnevezés ugyanakkor mindössze egy évet élt. Az egyesületi név már a következő esztendőben, 1868-ban Budai Ének- és Zeneakadémia Zeneiskolája névre változott, mintegy nevében is jelezve, hogy öt évvel a három városrész Budapest néven európai fővárossá történő egyesítése előtt, az egyesületi keret a sokkal ambiciózusabb és jövőbe mutató oktatási profillal egészült ki. Valóban csak az év novemberében kezdődött meg a tényleges hangszeres oktatás, kezdetben mindössze négy – hegedű, fuvala, gordonka és nagybőgő – tanszakon. Az első tanárok közül Saphir Károly hegedűművész a pesti Nemzeti Színház zenekarának tagja volt, míg a fuvalát oktató Trágy Ferenc Prágában végzett. Mindketten évtizedeken át hűségesek maradtak a Budai Zeneakadémiához. Néhány év múltán a Budai Zeneakadémia Zeneiskolája elnevezéssé egyszerűsödött az intézmény neve, és ez néhány kisebb, jelentéktelen módosítástól eltekintve kerek nyolcvan esztendeig tartotta is magát, mintegy a budai zeneoktatás fémjeleként. Ami azonban talán ennél is fontosabb, hogy nevében is őrizte a magániskolai státuszt, ami többek között az uralkodó, I. Ferenc József császár és király, valamint egészen annak tragikus haláláig fia, Rudolf trónörökös anyagi támogatását és utóbbi fővédnökségét is élvezte. E hosszadalmasnak tűnő névelemzést nem érdemes megkerülni, hiszen – ahogy ezt a kötet szerkesztői és fontosnak tartották bemutatni a 45. oldalon közölt és az intézmény hivatalos pecsétjei által illusztrált táblázattal – önmagában jelzi azokat a megpróbáltatásokat, amelyeket – néhány szerencsés kivételtől eltekintve – hazánk csaknem minden magánindíttatású kulturális kezdeményezése el- és meg-szenvedett a külső és belső viharok, történelmi sorsfordulók következtében.

Tanulságos az is, ahogy a világi zeneoktatás kezdetei Budán sokáig elválaszthatatlanul összefonódtak a Liszt Ferenc barátja, August Antal báró által ugyancsak a kiegyezés évében létrehozott Budai Egyházi Zeneegylettel. Ráadásul az egyházi egylet és a Budai Zeneakadémia Egyesületének tagsága között hosszú ideig átfedés volt, amit a közös épülethasználat a Fő utcai kapucínusok rendházában, valamint a két egyesület zeneigazgatói státuszát egy ideig egyaránt betöltő Szauner Zsigmond, az orgonatanácsok alapítójának személye is tükröz. Az egyházi tradíciót még a Kádár-korszak sem tudta teljesen megsemmisíteni a zeneiskolában, hanem afféle bűvópatakként tovább élt, amint erről Dr. Somodiné Somogyvári Csilla fuvalaművész beszámol.

Az elnevezéshez hasonló változatosságot mutat a zeneiskola különböző épületekben történő többnyire mostoha és mindenképpen méltatlan elhelyezése is, amiről szintén láthatunk néhány épületfotót – ismét csak jelölve annak, hogy hazánkban a nemes szándékú kulturális magánkezdeményezések legtöbbje az esetek többségében nélkülözte a megvalósításához szükséges alapvető tőkét. Állandó és alkalmas épület híján természetesen az intézmény identitása sem erősödhetett meg olyannyira, hogy ne lehetett volna játékszere mindenféle átszervezésnek, átalakításnak, kisajátításnak és végül a sorsát évtizedekre megpecsételő államosításnak. Megalakulása óta öt épületben és megszámlálhatatlan külső helyszínen váltotta egymást az eddig itt tanult öt generáció, a különböző fenntartók többé vagy kevésbé jószándékú felügyelete és gondoskodása alatt. A történelem furcsa fintora, de az előzmények alapján nem meglepő, hogy patinás múltja ellenére Buda legrégibb zeneiskolája a mai napig nem rendelkezik saját koncertteremmel.

Amiben viszont nem szűkölködött a Budai Zeneakadémia és a majdani Járdányi Pál Zeneiskola, az a – divatos szóval élve – humán erőforrás. Nemzedékeken keresztül tehetségesnél tehetségesebb, önfeláldozó muzikusok és művésztanárok – olykor az intézményben kinevelődött dinasztiák – lehetőségeik határait feszegetve, vállvetve dolgoztak azért, hogy Buda zeneoktatása, és vele a főváros zenekultúrájának színvonala a művelt világ szerencsésebb sorsú országaival egy sorba emelkedjen.

Fáradásuk eredményeként a kötet végére mind a tanári, mind a növendéki oldalon olyan névsor kerekedik ki, amely nemhogy egyetlen intézménynek, hanem a világ bármely zenei központjának dicsőségére válna. Lehetetlen lenne felsorolni minden egyes nevet, de nincs is rá szükség, hiszen az egyes tanszakokat bemutató fejezetek végén táblázatban összefoglalva, gondosan adatolva szerepel valamennyi itt tanult és híressé vált muzsikusz növendék és nevelő tanára neve. Az eltelt százötven évben összességében mintegy 800 tanár több ezer növendéket oktatott, akik közül számosan a zenei pályát választották élethivatásul, s közülük jó néhányan vezető szimfonikus zenekarainkban játszanak.

A leginkább magával ragadó olvasmányt éppen az egykori, valamint jelenlegi tanárok és növendékek visszaemlékezései adják. Lenyűgöző az az élményszerűség, ahogyan a máshol fellelhetetlen, egyébként végleg feledésre ítélt benyomásokat, emlékeket megőrkítik e szubjektív vallomások.

A Járdányi Pál Zeneiskola jubileumi emlékkötetének forgatása minden olvasójának tanulságos és lebilincselő élményt nyújt, ha önfeledten átadja magát azoknak a fantasztikus történeteknek, amelyek nem az emberi képzelet születtei, hanem egy nagy múltú városrész és egy hosszú tradícióra visszatekintő intézmény kollektív emlékezetének nagyon is eleven, hiteles teremtményei.

<http://www.jardanyizeneiskola-bp.hu/>

Kaizinger Rita

A legigazibb iskola a közönség.

Ismerni kell az embereket, és szeretni. Máskülönben nem tudunk igazán játszani nekik.

Gyarmati Vera hegedűművésznő – született Budapesten, 1936. április 9-én

Lapunk 2018. évi első számában írtunk Pauk György hegedűművészről, aki 1936. október 26-án született Budapesten, és Nógrádiné Neumann Olga hegedűtanárnőnél kezdte meg tanulmányait, akárcsak a nála fél évvel idősebb Gyarmati Vera, aki hat éves korában kezdett hegedülni. (Kovács Dénes korábban szintén Nógrádinénál tanult.) Olga néni már 8 éves korában elvitte Pauk Györgyöt és Gyarmati Verát Zathureczky Edéhez, akik végül 1949-ben lettek a Zeneakadémia növendékei. Gyarmati Vera először Gábel Ferencnél, majd 1953-tól 1956-ig Zathureczky Edénél tanult. 1955-ben Varsóban, az V. Világifjúsági találkozón 2. díjat nyert. Mivel Zathureczky 1956 októberében Amerikába távozott, Vera 1957-től Brüsszelben, a „Conservatoire Royal”-ban tanult tovább Gertler Endrénél. Tanulmányainak befejezésekor, 1960-ban elnyerte Brüsszelben a Conservatoire Royal „Prix Fezant” 1. díját. 1962-ben Helsinkiben, a Világifjúsági találkozón kapott 1. díjat, és ezt követően 19 európai országban és Törökországban koncertezett nagy sikerrel.

A művésznőt Budapesten, Stefánia utcai otthonában kerestük fel, születésnapja alkalmával. Rendkívül kedvesen fogadott, és hamarosan életéről kezdett mesélni. 1956 október 23-án volt az utolsó hegedűórája Zathureczkynél, a Zeneakadémián. Éppen diplomakonzertjére készült Bach Chaconne-jával, amikor bejött Katona Béla, Zathureczky tanársegédje, és közölte, hogy az utca tele van tüntetőkkal. Zathureczky kiment, hogy megnézzék, mi történik odakint, és Vera akkor látta utoljára. Másnap Zathureczky külföldre távozott. Mivel új tanárt kellett keresnie, 1957-ben kiutazott néhány hétre Párizsban élő nagynénjéhez. Akkor jött az ötlet, hogy nem Párizsban, hanem Brüsszelben, Gertler Endrénél kellene folytatnia tanulmányait, mivel Gertler – akár csak Zathureczky – , szintén Hubay Jenő növendéke volt. A belgiumi magyar követség segítségével vette fel vele a kapcsolatot. Gertler Párizsban hallgatta meg. Amikor egy idő múlva Vera elkezdte nézni az óráját, Gertler megkérdezte: „Rendezvény van?” Igenlő választ kapott, mire megjegyezte: „A legfőbb ideje, hogy átvigyen Párizsból Brüsszelbe.” Így kezdődött a hegedűtanulás Gertlernél, aki elintézte, hogy Vera egy hárfás kolléganőjénél lakjon Brüsszelben, akinél már lakott két hegedűs növendék. Ők fizettek a lakásért és az ellátásért, de a hölgy Verának nagyvonalúan megengedte, hogy nem kell fizetnie. Amikor azonban egy idő múlva Vera hazalátogatni készült, titokban arra gondolt, hogy nem jön vissza Brüsszelbe. Gertler megsejthetett valamit, mert mielőtt hazautazott, megemlítette, hogy legközelebb a Bartók-hegedűversenyt fogják tanulni. Gertler igen jól ismerte Bartókot, és ez a lehetőség annyira felvillanyozta a fiatal hegedűst, hogy úgy döntött, tovább folytatja tanulmányait Brüsszelben. A második évben, a fellépésekért kapott honoráriumából már némileg sikerült rendeznie anyagi helyzetét, de az igazi változást a harmadik év hozta, amikor megkapta Erzsébet királynő ösztöndíját. Ennek az volt az előzménye, hogy a királynő hallotta őt azon a koncerten, ahol az ifjúsági zenekar koncertmestereként működött közre. A következő évben a királynő három éves ösztöndíjat ajánlott fel neki a Chapelle Musical-ban – ebben a

Gyermekkori index-kép

bentlakásos, alkotóház-jellegű zenei intézményben –, amely repertoárépítési lehetőséget jelentett Gertler irányításával, illetve felkészülést nagy zenei versenyekre, koncertekre. Vera azonban úgy érezte, haza kell jönnie családjához, és nem fogadta el a kecsegtető ajánlatot. Döntését később sem bánta meg, ugyanis hazajövele után egy évvel ismerkedett meg Békés József Balázs Béla-díjas íróval és dramaturggal, akivel boldog házasságban élt, egészen férjének 2006-ban bekövetkezett haláláig. Nagyon büszke Gábor fiára, aki közgazdász és egyetemi tanár. A Bartók-hegedűverseny tanulásához érdekes epizód kapcsolódik. Gertler az egyik helyen erőteljesebb megszólaltatást kívánt, és kétszer is eljátszatta a kérdéses állást, de még mindig nem volt megelégedve. Tudta viszont, hogy Vera nem szereti, ha célzást tesznek a testsúlyára, és megkérdezte: „Mondja, nem hízott meg maga az utóbbi időben?” Megjegyzésével sikerült úgy felpaprikáznia a fiatal hegedűst, hogy a részlet ezek után tökéletesen megszólalt. Gertler nem is titkolta, hogy megjegyzésének éppen ez volt a célja.

Látogatásunk során régi újságcikkek, fényképek kerültek elő, amelyek közül megmutatunk néhányat olvasóink számára.

A „La Dernière Heure” című belga lap 1965. évi április 5-i számában az alábbi tudósítás jelent meg, „Gyarmati Vera hangversenye” címmel.

A fiatal magyar hegedűs, Gyarmati Vera Gertler Endre brüsszeli osztályában végzett kitüntetéses diplomával, és ennek szólókoncertjén is tanúi lehettünk, amelyre a belga-magyar baráti társaság szervezésében került sor. Nagyon jó visszaemlékezni magas színvonalú muzsikálására és hegedűs kvalitásaira, amelyekről hosszú műsora során tanúbizonyságot tett. Bach A-dúr szonátájá-

Gertler Endrével

Zathureczky Edével

nak frazírozásából magas fokú intelligencia sugárzott, az viszont nem kétséges, hogy csak kevés ember rendelkezik azzal a képességgel, hogy temperamentumának köszönhetően ilyen színesen tudja előadni Prokofjev 2. szonátáját. Ysaÿe szonátájának briliáns előadása már túlmutat a virtuozitáson is, ami egészen ritka adottság. A koncerten kiválóan működött együtt zongorista partnerével, Eugène De Canck-kal, aki a hegedűshöz méltó művészi színvonalon járult hozzá a koncert megérdemelt sikeréhez. A hangversenyen elhangzottak még Kodály, Bartók és Ravel művei is, hiteles tolmácsolásban.

A következő írás Simon Gy. Ferenc tollából jelent meg, „Hegedűverseny” címmel. Ebben a művésznő terveiről olvashatunk, aki visszaemlékezik brüsszeli tanulmányainak kezdetére. A fél évszázaddal ezelőtt megjelent interjút, amelyből kiérződik az újságíró szeretete és rajongása, teljes terjedelmében adjuk közre.

Az a Hegedűverseny, amelyet száz éve Mendelssohn írt, most közeledik a befejezéshez. Koncerten vagyunk a Zeneakadémián. A zenekarnak felelget a hegedű. Párbeszédükből bontakozik ki a főtéma: egy vágyakozó hangú, felfelé törő, romantikus hegedűszóló. A közönség ámulva hallgat. Aztán a négy húr felett megáll a vonó. Felzúg a taps. Gyarmati Vera meghajol a pódiumon, aztán eltűnik a szemünk elől...

– Megengedné művésznő, hogy itt folytassuk a Hegedűversenyt? Zenei párbeszéddel, előszóval.

– Ha kíváncsiak rá...

– Megköszönjük.

– Mi lesz az első tétel?

– A jövő, ami következik. Mi lesz a folytatása a ma esti Mendelssohn-játéknak?

– Újabb koncertek. Bulgáriában, Szófiában. Mendelssohn, Prokofjev, Brahms, Kodály, Mozart. Mire ezt a beszélgetést olvasni fogják, én már kéthetes turnén le-

A Helsinkiben nyert aranyéremmel (1962)

szek. Aztán itthon lesznek fellépéseim. Például egy lemezfelvétel, első az életemben. Mozart, Brahms, Schubert. Az Ifjúsági Parkban is fogok játszani, a VIT-díjasok műsorán. Beethoven és Mozartot. Utána külföldre utazom ismét. Bécsbe, Katona Ágnessel. Műsorunkon a négy B: Bach, Beethoven, Brahms, Bartók. Ne lepődjenek meg! Határainkon túl már nem számít a modernnek közé Bartók. Klasszikus lett.

– Ez már a jelen. A második tétel. Jelenleg kik szerepelnek a műsorán?

– Akiket hallottak.

– S rajtuk kívül? Mi a teljes repertoárja?

– Teljes repertoár nincs. Nem is lehet. Ma játszani kell mindent. A nagy klasszikusokat éppen úgy, mint a legjobb mestereket. Már egyik sem élhet meg a másik nélkül. Bezárkózni nem lehet. Egy lezárt, végleges repertoár ma életképtelen. Állandóan újabb és újabb műsordarabokat kell megtanulnunk. Tanulni kell.

– Kitől érdemes tanulni?

– A legnagyobb mesterektől. Akik olyan sokat nyújtanak, hogy nem lehet elégszer meghallgatni őket. Ez az egyik iskola. Másik pedig a pódium. A koncert, amikor fellépünk. Műsorunk a pódiumon érik meg, a közönség előtt. A legigazibb iskola maga a közönség. Ismerni kell az embereket és szeretni. Máskülönben nem tudunk igazán játszani nekik.

– Ehhez csak egyetlen mondatot. Önnek, mint a hegedű művésznének ki nyújtotta a művészek közül mostanáig a legnagyobb élményt?

– Szvjatoszlav Richter, a zongoraművész. Hadd magyarázzam meg! Olyan csodálatos kapcsolatot tud teremteni a közönséggel, mint már talán senki.

– Alighanem felidéztek máris a harmadik tételt. Kezdünk a tanulásról beszélgetni. Hol járta ki az iskoláit?

– Így következik a múlt. Az emlékezés. Iskoláimról örööm legszebb emlékeimet. Zathureczky-növendék voltam a Zeneakadémián. Aztán Zathureczky elment, amikor én a diplomakoncert előtt álltam. Ilyenkor van a legnagyobb szükség a jó mesterre. Kit találok nála jobbat? Vagy ugyanolyant, mint ő? Könnyekkel küzdöttem, hogy elveszek. Az utolsó pillanatban felvettek a brüsszeli konzervatórium híres Gertler-osztályába. Gertler Endre akkor is külföldi tanítványokkal foglalkozott. Hozzá jártam. Angolokkal, franciákkal, németekkel, arabokkal, amerikaiakkal. Bennem megvolt az akarat, hogy tanuljak. Nem volt könnyű. Egy padlásszobában laktam. Amikor először vettem kezembe a hegedűt, nem tudtam felemelni a vonót. A padlásszoba alacsony volt. A vonó beleütközött a mennyezetbe. Kétségbeestem. Mit csináljak? Néztam a tetőt, körbe-körbe jártam a kis, sötét szobában. Egyszer csak sikerült! Akadt számomra egy talpalatnyi hely, ahol magasabb volt a tető. Odaálltam. Este volt. Fújt a szél. Feleltem a vonót és akkor kezdetem játszani. Egy vágyakozó hangú, felfelé törő, romantikus szót. Mendelssohn hegedűversenyét...

Amikor Gyarmati Vera a Budapesti MÁV Szimfonikus zenekari orgonaestjén Mendelssohn hegedűversenyét adta elő, Szekeres Kálmán így írt erről.

A hangverseny harmadik számaként Mendelssohn Hegedűversenye hangzott el. A versenymű hegedűszólamát Gyarmati Vera játszotta végig kitűnően és meggyőző lendülettel. Ez alkalommal is bizonyossá vált, hogy a hegedűművész a romantikus alkotások megszólaltatásához szükséges valamennyi adottsággal rendelkezik: a szépen zengő hangszerhanggal, a választékos ízléssel, a virtuóz technikai készséggel. Mendelssohn versenyműve ezért hangozhatott el játékában oly szuggesztíven.

A „Vas népe” újságban Horváth Rezső szombathelyi hangversenyéről számolt be, ahol Gyarmati Vera Bartók Hegedűversenyét játszotta a Budapesti MÁV Szimfonikusokkal, Kórodi András vezényletével.

...Ezután Bartók 1937-38-ban írott remekműve: a Hegedűverseny következett. Érdeklődéssel vártuk a zenekari koncerteken sajnos ritkán hallható, fiatal hegedűmű-

A Brüsszelben kapott kitüntetőes diploma

vésznő, Gyarmati Vera produkcióját. Ez a mű ugyanis alaposan próbára teszi a szólista kifejezőerejét és technikai készségét, de nagy feladatot jelent a karmester és a zenekar számára is. Az első tételben az előadók biztos formaépítkezéséről, tökéletes technikai felkészültségéről győződhattünk meg a drámai ellentétek, sokszínű karakterek megformálásában és egységbe foglalásában. A szólista a második tételben nyújtotta az est legmegragadóbb perceit az elégikus hangulat költői ihletettséggű interpretálásával. A mű zárótételében a zenekar ezernyi színben pompázott, bőségesen kiaknázta a szerző által oly gazdagon kínált kifejezőeszközök széles skáláját, szinte hátborzongatóan érvényesítette a zene diabolikus, groteszk vonásait. Itt a hangzásegyensúly mintha túlságosan a zenekar javára billent volna. Örömmel kell hírt adni arról, hogy a közönség milyen értően fogadta és lelkesen ünnepelte ezt a nagy művészi értékű, de nem mindenki számára könnyen érthető művet. A művésznő a hallgatóság szünni nem akaró tapsát a Bach d-moll Partitából előadott Sarabanddal hálálta meg.

1980 novemberében emlékeztek meg Budapesten, a Radnóti Miklós Színpadon a Párizsban élő Arma Pál (Budapest, 1905. 11. 22 – Párizs, 1987. 11. 28) zeneszerzőről és zongoraművésről, és a rendezvényről az alábbi tudósítás jelent meg.

Zenei életünk egyik jeles hangszeres szólistáját, Gyarmati Vera hegedűművészt ezekben a hetekben többször is hallhatják a koncertlátogatók, a komolyzene-kedvelők. Legutóbb az 1936 óta Párizsban élő magyar származású zongoraművész és zeneszerző, Arma Pál, vagy ahogy a neve világhírűvé vált: Paul Arma 75. születésnapja alkalmából, a Radnóti Miklós Színpadon megrendezett ünnepi est előadója volt. A műsorban többszörösen nehéz feladattal birkózott meg, hiszen a szerző előtt játszani a program elején, egy zenei blokk nyitó egységeként – önmagában is fokozott próbatétel, amelynek súlyosságát csak növelte, hogy a megszólaltatott mű, az 1925-ben írott „Recitativo Nr. 2.” elnevezésű kompozíció cseppet sem tartozik az azonnali közönségsikerre számító, látványos, dallamos sláger-darabok sorába. S „mellesleg” kifejezetten

Erzsébet királynénél. A kép jobb oldalán Gyarmati Vera, Károlyi Künstler Sándor a feleségével, és Erzsébet királynő.

Vera édesanyjával. Az előtérben nővérének, Editnek a fényképe.

nehéz szám, ám egyúttal lélekbe markolóan expresszív alkotás is. Melankolikus-ábrándozó-émlékező-tépelődő-vívódó muzsika, amelyben az ének és a beszéd furcsa mód, de hiteles művészi hévvel a hegedűhúrokon ötvöződik merész hangkombinációk, ugrások és pimaszul vagány, de éppen ezért oly kifejező glissandók formájában, a végén szabadon száguldó dinamikai fokozással. Gyarmati Vera nagyszerűen érti a modern zene nyelvét, s drámai ereje sikerrel győzött meg bennünket e sokat támadott muzsika létjogosultságáról. A művésznő és a XX. századi zene újabb találkozásának lehetünk tanúi november 13-án, csütörtökön Tatabányán, ahol Szelecsényi Norberttel ad szonátaestet. A műsoron Debussy-, Ravel- és Bartók-művek szerepelnek. Másnap, 14-én pénteken, a Zeneakadémia Kistermében Tardos Béla szerzői estjén szintén Szelecsényi Norbert, valamint a Filharmónia Fúvósötös és a Tátrai-vonósnégyes társaságában lép fel. Csaknem két hét múlva, 26-án, szerdán pedig a Pesti Vigadó Kamara-termében 13-i hangversenyét ismétli meg.

A Gyarmati Vera és Szelecsényi Norbert egyik szonátaestjéről a kritika többek között azt írta, hogy a hangverseny „... Debussy és Ravel hegedű-zongoraszonátáinak jegyében kezdődött. Azon kívül, hogy megint csak dicséret illeti a két művészt, amiért a hegedűirodalom népszerű slágerei helyett a ritkább kincseket hozta a felszínre, elismerést érdemelnek azért is, hogy válogatásukkal tanulságos áttekintést adtak az első világháború és az azt követő néhány esztendő legértékesebb hegedű-

Az Országos Filharmónia szólistája

zongoraszonáta termésének. Már az is ritkaság, ha egymás után hallhatók Debussy és Ravel hegedűszonátái – hát még, ha mindezt tetézi Bartók (Ravelével egy időben komponált) első hegedűszonátája!...”

A továbbiakban Hamburger Klára „Gyarmati Vera hegedűestje” címmel megjelent hangversenykritikáját adjuk közre:

A Főiskola Kisterme megtelt érdeklődővel Gyarmati Vera december 4-i hegedűestjén. A művésznő olasz barokk, valamint a XX. század huszas éveiből való francia és magyar művekből összeállított programot mutatott be. (Ez utóbbiakat összekapcsolta, hogy kettő közülük – Bartók II. szonátája és Ravel Tzigane-ja – Arányi Jelly számára készült.) Gyarmati Vera előadását az a jól iskolázott, szolid hangszeres és zenei tudás, az a gondos felkészültség és pódiumbiztonság jellemezte, amelyet megszokhatott már tőle a közönség. Hatásosan indult a koncert, Vitali telt hangon játszott Chaconne-jával... és Vivaldi négy tételes d-moll szonátájával (F XIII.31.). E barokk tömbből kimagaslottak Tartini – Corelli témára írott – variációi, Fritz Kreisler átdolgozásában. Ezek a híres bécsi hegedűművész készítette, egykor nagyon népszerű, szabad, kicsit érzelmes barokk „átdolgozások” – vagy éppen a barokk mester nevének publikált saját kompozíciók –, amelyek még nem a legutóbbi évtizedek stílushűségre törekvésének jegyében születtek, ma már ritkábban szerepelnek a hegedűszólisták programján. Gyarmati Vera éppen ekkor érezte magát igazán elemében: lendületes, erőteljes tónusú, átfutott, virtuóz tolmácsolásában szólaltatta meg a darabot. Bartók II. hegedű-zongoraszonátájának pusztán vállalása, ilyen lelkiismeretes megtanulása önmagában is szép tett – hiszen ez az 1922-ből való mű még mindig az előadó és

Egy boldog család. Gábor fiával és férjével, Békés József Balázs Béla-díjas íróval és dramaturggal.

hallgató számára legnehezebben megközelíthető Bartók opuszok közé tartozik. Előadásáról reális képet nem kaphattunk, minthogy a Kisterem zongorájának nyers és fékezhetetlen hangja a darab érzékeny hangzásegyensúlyát – Szelecsényi Norbert igazán nem tehetett róla – eltorzította. (A fiatal pianista a Ravel darabok nagyon ritmikus, virtuóz, sőt a Tzigane-ban magával ragadóan tüzes előadásakor nyújtott kiválót.) A nagy sikerrel fogadott hegedűest műsorának végén, a Ravel-darabok közül a G-dúr szonáta, annak a kivált szép hangon, szépen éneklő I. tétele tetszett, de öröme telhetett a hallgatóságnak az érzelemgazdag Blues és a virtuóz III. tétel tolmácsolásában is, – a több, mint hatásos zárószámnak tervezett, ám igazán csak lehegerlő temperamentumú és szípkázó technikájú előadásban érvényesülő Tzigane-ban.

Amint cikkünk elején már említettük, Gyarmati Vera és Pauk György hegedűművészek ugyanabban az évben születtek. Ugyanannál a tanárnőnél, Nógrádiné Neumann Olgánál kezdtek hegedülni, és mindketten Zathureczky Ede növendékei lettek a Zeneakadémián. Mindketten nemzetközi versenyeket nyertek és váltak világszerte ismertté. Miután Londonban telepedett le, Pauk György – Yehudi Menuhin és Solti György baráti segítségével is köszönhetően – igen szép nemzetközi koncertkarriert futott be. Amikor Gyarmati Vera Brüsszelben megkapta kitüntetéses diplomáját, a királynő három éves ösztöndíjat ajánlott fel számára, ami további nemzetközi lehetőségekkel kecsegtetett, de ő itthon élő családját választotta. Az Országos Filharmónia szólistája lett. Sokszor lépett fel Katona Ágnes és Szelecsényi Norbert zongoraművészekkel. Számos koncertet adott Magyarországon és külföldön, és olyan pályát futott be, ami példaértékű minden fiatal, magyar hegedűs számára. Ez a két, nagyszerű művész a Hubay-Zathureczky iskola két utolsó, még ma is élő képviselője. Ezért volt különleges megtiszteltetés számomra, hogy a Pauk Györgyről írt cikk után, most beszámolhattam a Gyarmati Veránál tett, születésnap látogatásról is. Még sok szép születésnapot kívánunk neki!

Rakos Miklós

A KODÁLY FILHARMONIKUSOK DEBRECEN

próbajátékot hirdet

CSELLÓ TUTTI határozott idejű állásra hosszabbítási lehetőséggel

A próbajáték időpontja: 2018. július 04. 15 óra

A próbajáték helyszíne: 4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c – II. emeleti próbaterem

A próbajáték két forduló

1. forduló anyaga:

Zenekari állások (kijelölt részek):

- Mozart: Varázsfuvola nyitány
- Beethoven: V. szimfónia 2. tétel
- Beethoven IX szimfónia
- Verdi: Requiem - Offertorio
- Brahms: II. szimfónia 2. tétel
- Bartók: Concerto V. tétel

2. forduló anyaga:

- Egy tétel J. S. Bach szőlőszvitjeiből
- Egy klasszikus, vagy romantikus versenymű saroktetele

A zenekari állások kottái jelentkezéskor átvehetők a Kodály Filharmónia Debrecen titkárságán (H-Cs: 7.30-16.00, P: 7.30-13.30), vagy igény szerint elektronikus úton küldjük.

Zongorakísérőt a Kodály Filharmónia Debrecen előzetes egyeztetést követően biztosít.

Jelentkezéshez szükséges dokumentumok: szakmai önéletrajz elérhetőség megadásával, szakirányú végzettséget igazoló dokumentum

Jelentkezés: személyesen, vagy info@kodalyfilharmonia.hu e-mail címen, vagy 4025 Debrecen, Simonffy utca 1/c. címen lehetséges

Információ: Fekete Katalin igazgatóhelyettes tel.: 30 620 4892

A jelentkezés beérkezési határideje: **2018. július 02. 16 óra**

A foglalkoztatás feltétele: felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, valamint a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20§-ban foglaltaknak való megfelelés.

Illetmény és juttatások:

Az illetmény megállapítására és a juttatásokra a Közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: KJT) előmeneteli és illetményrendszere, valamint a Kjt a művészeti, a közművelődési és a közgyűjteményi területen foglalkoztatott közalkalmazottak jogviszonyával összefüggő egyes kérdések rendezésének végrehajtásáról szóló 150/1992. (XI. 20.) Korm. rendelet rendelkezései az irányadók.

Sikeres próbajátékot kívánunk!

Debrecen, 2018. június 01.

Somogyi-Tóth Dániel
Igazgató

A KODÁLY FILHARMONIKUSOK DEBRECEN

próbajátékot hirdet

I. HEGEDŰ TUTTI határozott idejű állásra hosszabbítási lehetőséggel

A próbajáték időpontja: 2018. július 04. 14 óra

A próbajáték helyszíne: 4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c – II. emeleti próbaterem

A próbajáték két forduló

1. forduló anyaga:

Zenekari állások (kijelölt részek):

- Mozart: Varázsfuvola – nyitány
- Glinka: Ruszlán és Ludmilla – nyitány
- Bartók B.: Concerto – I. és V. tétel
- R. Strauss: Halál és megdicsőülés

2. forduló anyaga:

- Szabadon választott Mozart versenymű saroktetele
- Egy szabadon választott tétel J. S. Bach szőlőszonátáiból vagy partitáiból

A zenekari állások kottái jelentkezéskor átvehetők a Kodály Filharmónia Debrecen titkárságán (H-Cs: 7.30-16.00, P: 7.30-13.30), vagy igény szerint elektronikus úton küldjük.

Zongorakísérőt a Kodály Filharmónia Debrecen előzetes egyeztetést követően biztosít.

Jelentkezéshez szükséges dokumentumok: szakmai önéletrajz elérhetőség megadásával, szakirányú végzettséget igazoló dokumentum

Jelentkezés: személyesen, vagy info@kodalyfilharmonia.hu e-mail címen, vagy 4025 Debrecen, Simonffy utca 1/c. címen lehetséges

Információ: Fekete Katalin igazgatóhelyettes tel.: 30 620 4892

A jelentkezés beérkezési határideje: **2018. július 02. 16 óra**

A foglalkoztatás feltétele: felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, valamint a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20§-ban foglaltaknak való megfelelés.

Illetmény és juttatások:

Az illetmény megállapítására és a juttatásokra a Közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: KJT) előmeneteli és illetményrendszere, valamint a Kjt a művészeti, a közművelődési és a közgyűjteményi területen foglalkoztatott közalkalmazottak jogviszonyával összefüggő egyes kérdések rendezésének végrehajtásáról szóló 150/1992. (XI. 20.) Korm. rendelet rendelkezései az irányadók.

Sikeres próbajátékot kívánunk!

Debrecen, 2018. június 01.

Somogyi-Tóth Dániel
Igazgató

A KODÁLY FILHARMONIKUSOK DEBRECEN

próbajátékot hirdet

II. HEGEDŰ TUTTI határozott idejű állásra hosszabbítási lehetőséggel

A próbajáték időpontja: 2018. július 04. 14 óra

A próbajáték helyszíne: 4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c – II. emeleti próbaterem

A próbajáték két forduló

1. forduló anyaga:

Zenekari állások (kijelölt részek):

- Mozart: Varázsfuvola – nyitány
- Glinka: Ruszlán és Ludmilla – nyitány
- Bartók B.: Concerto – I. és V. tétel
- R. Strauss: Halál és megdicsőülés

2. forduló anyaga:

- Szabadon választott Mozart versenymű saroktetele
- Egy szabadon választott tétel J. S. Bach szőlőszonátáiból vagy partitáiból

A zenekari állások kottái jelentkezéskor átvehetők a Kodály Filharmónia Debrecen titkárságán (H-Cs: 7.30-16.00, P: 7.30-13.30), vagy igény szerint elektronikus úton küldjük.

Zongorakísérőt a Kodály Filharmónia Debrecen előzetes egyeztetést követően biztosít.

Jelentkezéshez szükséges dokumentumok: szakmai önéletrajz elérhetőség megadásával, szakirányú végzettséget igazoló dokumentum

Jelentkezés: személyesen, vagy info@kodalyfilharmonia.hu e-mail címen, vagy 4025 Debrecen, Simonffy utca 1/c. címen lehetséges

Információ: Fekete Katalin igazgatóhelyettes tel.: 30 620 4892

A jelentkezés beérkezési határideje: **2018. július 02. 16 óra**

A foglalkoztatás feltétele: felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, valamint a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20§-ban foglaltaknak való megfelelés.

Illetmény és juttatások:

Az illetmény megállapítására és a juttatásokra a Közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: KJT) előmeneteli és illetményrendszere, valamint a Kjt a művészeti, a közművelődési és a közgyűjteményi területen foglalkoztatott közalkalmazottak jogviszonyával összefüggő egyes kérdések rendezésének végrehajtásáról szóló 150/1992. (XI. 20.) Korm. rendelet rendelkezései az irányadók.

Sikeres próbajátékot kívánunk!

Debrecen, 2018. június 01.

Somogyi-Tóth Dániel
Igazgató

A MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

művészeti vezető: Csaba Péter

próbajátékot hirdet

KONCERTMESTERI félállásra

Időpontja: 2018. június 25. (hétfő), 10 óra

Helye: a zenekar próbaterme (1088 Budapest, Múzeum u. 11).

A próbajáték anyaga:

1. forduló:

- Mozart: A-dúr K.219 vagy D-dúr K.218 hegedűverseny I. tétel kadenciával
- Egy zenekari szemelvény a megadott zenekari anyagból, a zsűri választása alapján

II. forduló:

- Bach Chaconne vagy bármelyik fuga az előtte lévő tétellel együtt
- Egy szabadon választott romantikus, vagy XX. századi hegedűverseny I. tétel kadenciával

II. forduló:

- Zenekari anyag

Jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével együtt a zenekar titkárságára (1088 Budapest, Múzeum u. 11.) vagy e-mailben (aharangozo@mavzenekar.hu) kérjük eljuttatni 2018. június 20-ig.

A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga előzetes egyeztetés után a zenekar székházában átvehető 2018. május 15-től vagy igény szerint elektronikus úton küldjük.

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információ a zenekari titkártól kérhető telefonon: 0620/5399554.

Budapest, 2018. május 8.

Lendvai György
ügyvezető igazgató

A BUDAFOKI DOHNÁNYI ERNŐ SZIMFONIKUS ZENEKAR

próbajátékot hirdet

KONCERTMESTER állásra

A próbajáték anyaga:

1. forduló: 1 szabadon választott Bach tétel

zenekari állások: Brahms: II. szimfónia 1. tétel
Mendelssohn: Szentivánéji álom – Scherzo
Bartók: Concerto V. tétel 21-52, 112-147, 196-252

szólóállások: Bach: h-moll mise – Laudamus te
Brahms: I. szimfónia 2. tétel
Haydn: Symphony No. 103. 2. tétel

2. forduló: Mozart egyik versenyművének I. és II. tétele (kadencia nélkül)
az alábbiak közül: G-dúr K.216, D-dúr K.218, A-dúr K.219
Egy romantikus versenymű I. tétele
(Brahms, Csajkovszkij, Mendelssohn, Beethoven)

zenekari állások: R. Strauss: Don Juan
Mozart: Haffner szimfónia 2. tétel

szólóállások: Rimszkij-Korszakov: Seherezade
Bartók: Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára 3. tétel

IDŐPONT: 2018. szeptember 17. 10 órától

HELYSZÍN: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b. 4-es épület (BDZ próbaterem)

JELENTKEZÉS: a druckerzsusza@gmail.com e-mail címen, vagy a +361/322-1488-as telefonszámon **lakcím, telefonszám, magyar nyelvű önéletrajz** mellékelésével, Drucker Zsuzsa művészeti titkárnál (+36306702440) 2018. szeptember 10-ig.

A zenekari állások kottáit a jelentkezés beadása után, egyeztetés alapján lehet átvenni a zenekar titkárságán, illetve elektronikus úton is kérhetők.

A próbajátékon zongorakísérőről nem tudunk gondoskodni.

Budapest, 2018. május 24.

Hollerung Gábor
ügyvezető, zeneigazgató

REGIONÁLIS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE

1088 Budapest, Krúdy Gyula u 15. III./40.
Elnök: Szabó Sípós Máté
szabosiposmate@gmail.com
Főtitkár: Horváth Gábor • paga1@freemail.hu

Békés Megyei Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Békés Megyei Szimfonikus Zenekar Közhatszámú Kulturális Egyesület
Békéscsaba 5600 Andrassy út 3.
Telefon: 20/4322-948
E-mail: uhrinviktor@freemail.hu
Honlap: www.bekesszimf.hu
Művészeti vezető: Uhrin Viktor

Dunakeszi Szimfonikus Zenekar Egyesület Magyarország

(korábbi Váci Szimfonikus Zenekar)
2120 Dunakeszi, Állomás sétány 17.
Honlap: www.vssz.net
E-mail: vacisimfonikus@gmail.com

Egri Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Egri Szimfonikus Zenekar Kulturális Egyesület
Eger 3300 Knézich K. u. 8.
Telefon: 20/964-1518
Honlap: www.egrisimfonikusok.hu
Művészeti vezető: Szabó Sípós Máté

Gödöllői Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Gödöllői Szimfonikus Zenekar Alapítvány
Gödöllő 2100 Ady Endre sétány 1.
Telefon: 30/546-1852
E-mail: gso.zenekar@gmail.com
Honlap: www.gso.hu
Művészeti vezető: Horváth Gábor

Kecskeméti Szimfonikus Zenekar, Hírös Agóra Kulturális és Ifjúsági Központ

6000 Kecskemét, Deák tér 1.
Telefon: 06-20/3230-001
E-mail: kszztitkar@gmail.com
gerhat.laszlo@gmail.com
Honlap: www.hirosagora.hu
Művészeti vezető: Gerhát László

Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar

Pro Kultúra Sopron Nonprofit Kft.
9400 Sopron, Liszt Ferenc utca 1.
www.prokultura.hu

Szabolcsi Szimfonikus Zenekar Közhatszámú Egyesülete

Székhely: 4400 Nyíregyháza, Szent István u. 12.
mobil: 30 9656 453
E-mail: szabolcsisimf@gmail.com
Képviselő: Nagy Gyula

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE, VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA, A NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL.

A szerkesztőség levelezési címe:
ZENEKAR MŰVÉSZETI BT.
1222 Budapest, Fenyőtoboz utca 6.
e-mail: info@zenekarujsga.hu
www.zene-kar.hu
Felelős kiadó és szerkesztő: **POPA PÉTER**
Nyomda: EPC nyomda
ISSN: 1218-2702

Az interjúkban és a kritikákban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul. Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJAI:

HIVATÁSOS SZIMFONIKUS ZENEKAROK

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Közhatszámú Nonprofit Kft.

Cím: 1221 Budapest, Tóth József u. 47.
Levélcím: 1775 Budapest, Pf. 122
Művészeti titkárság: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b. IV. ép.
Telefon: 322-1488 • Fax: 413-6365
E-mail: nfo@bdz.hu • www.bdz.hu

Duna Szimfonikus Zenekar

Duna Palota Nonprofit Kft.
1051 Budapest, Zrínyi u. 5.
Tel./fax: (+36-1) 355-8330
E-mail: duna.szimf@dunapalota.hu
www.dunasimfonikusok.hu

Győri Filharmonikus Zenekar

9021 Győr, Aradi vértanúk u. 16.
Tel.: (96) 312-452 • Fax: (96) 319-232
E-mail: office@gyfz.hu • www.gyfz.hu

Kodály Filharmonia Debrecen

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395
E-mail: info@kodalyfilharmonia.hu
www.kodalyfilharmonia.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekhar és Kottatár Nonprofit Kft.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Tel.: 411-6600 • Fax: 411-6699
E-mail: info@filharmonikusok.hu
foigazgato@filharmonikusok.hu
www.filharmonikusok.hu

Magyar Rádió Zenei Együttesek Szimfonikusok – Énekhar – Gyermekkórus

Cím: 1088 Budapest, Bródy Sándor u. 5-7.
Levelezési cím: 1037 Budapest, Kunigunda útja 64.
Telefon: 328 7078
E-mail: info@mrze.hu • www.mrze.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

1087 Budapest, Kerepesi út 1-5.
Levélcím: 1088 Budapest, Múzeum u. 11.
Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085
E-mail: office@mavzenekar.hu
www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.

3525 Miskolc, Fábán u. 6/a.
Tel.: (46) 323-488
E-mail: info@mso.hu • www.mso.hu

Óbudai Danubia Zenekar

1061 Budapest, Paulay Ede u. 41. I. em. 1.
Tel.: (+36-1) 373-0228, (+36-1) 269-1178
E-mail: info@odz.hu • www.odz.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.
Tel.: (72) 500-320 • Fax: (72) 500-330
E-mail: info@pfz.hu • www.pfz.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
Tel.: (94) 314-472 • Fax: (94) 316-808
E-mail: info@sso.hu • www.sso.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9.
Korzó Zeneház
Tel.: (62) 426-102
E-mail: orch@symph-szeged.hu • www.symph-szeged.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar

5000 Szolnok, Hild tér 1
Aba-Novák Kulturális Központ
Tel.: (30) 9358-368
E-mail: info@szolnokisimfonikusok.hu
www.szolnokisimfonikusok.hu

Zuglói Filharmonia Non profit Kft. – Szent István Király Szimfonikus Zenekar

1145 Budapest, Columbus u. 11.
Tel.: (36 1) 467-0786
E-mail: rendezveny@zugloifilharmonia.hu

EGYESÜLETKÉNT MŰKÖDŐ ZENEKAR

Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrassy út 22.
Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478
http://www.bpo.hu

KAMARAZENEKAROK

Liszt Ferenc Kamarazenekar

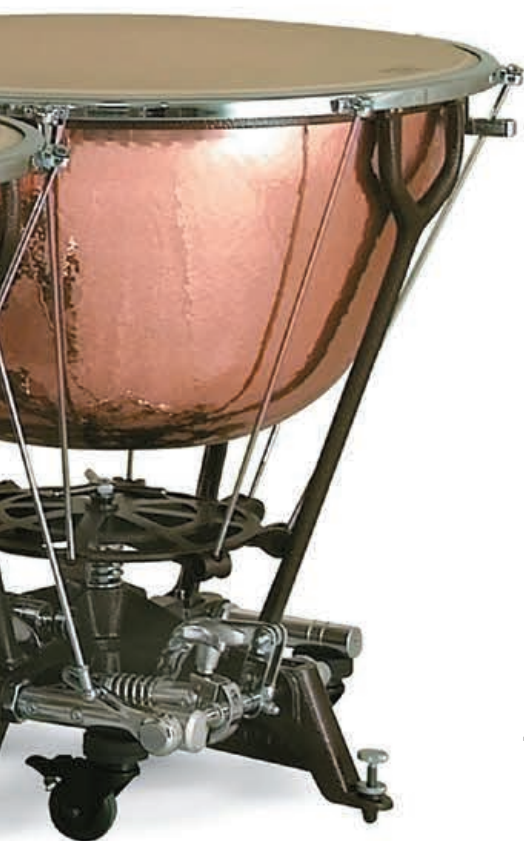
1036 Budapest, Kiskorona utca 7.
Tel/Fax: +36 1 250 4938
lfkz@lfkz.hu http://www.lfkz.hu

Egy valódi hangszerbolt

Kiemelkedően széles választékkal és
sok szeretettel várjuk vásárlóinkat
üzletünkben és webshopunkban
2018-ban is!

www.fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14.

Telefon: +36 1 210-2790, +36 30 488-6622

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9⁰⁰ - 17³⁰

Adams Alexander Alphasax A&S **Bach** Bags Berg Larsen BG Blackburn **Buffet Crampon** B&S
Cannonball Cherub Conn-Selmer Courtois **D'Addario** Denis Wick Dotzauer E. Schmid Edwards
Francois Louis Gard Gator Getzen Hammig Hohner Holton Hoyer Jody Jazz Jupiter Keilwerth
King König & Meyer **Kromat** Leblanc Lorée Ludwig Majestic **Manhasset** Marca Marigaux
Melton **Muramatsu** Musser Neotech P. Mauriat **Paiste** Pearl Powell Rigotti **Sankyo** Schagerl
Schneider Schreiber Seiko **Selmer Silverstein** Steuer Straubinger Studio 49 Theo Wanne
Trevor J. James **Vandoren Wilde + Spieth** Wittner **Yamaha** Yanagisawa Zoom